

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ»

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:

κ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΜΠΕΡΟΥΚΑ ΑΝΕΤΑ
ΓΩΓΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΚΕΤΑ

ΠΑΤΡΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2003

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6144
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	1
1.1.1. ΤΙ ΑΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	2
1.1.2. ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΜΕΝΩΝ ΤΙΜΩΝ	2
1.1.3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΑ	3
1.1.4. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ	4
1.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006	5
1.2.1. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. ΑΓΟΡΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ	7
2.1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
2.1.2. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90 ΚΑΙ ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	8
2.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	18
2.2.1. ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ «ΠΡΩΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ»)	18
2.2.2. ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ)	20
2.2.3. Η ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	31
2.2.4. Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '90	39

2.3.	ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΤΑΤΙΚΟΤΕΡΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	43
2.4.	ΝΕΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	52
3.2.	ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	60
3.3.	ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	62
3.4.	ΕΞΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	62
3.5.	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ	64
3.6.	ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ ΛΙΜΑΝΙΑ	65
3.7.	Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΨΗ ΤΟΥ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1.	ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ	69
4.2.	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ	71
4.2.1.	1995: ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΜΑΔΡΙΤΗΣ	72
4.2.2.	Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ	72
4.2.3.	ΙΟΥΝΙΟΣ 1997: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ AGENDA 2000	73
4.2.4.	1 ^η ΜΑΪΟΥ 1999: ΘΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ	74
4.3.	ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ	75
4.3.1.	ΜΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ	76
4.3.2.	ΜΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕ ΠΕΡΙΣΚΕΨΗ	79
4.4.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ	86

4.4.1. Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ	91
4.4.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ 2001	93
5.1.1. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2001 ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ	96
5.1.2. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	96
5.1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	98
5.1.4. ΑΛΛΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ	101
5.1.5. ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΠΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	102
5.2. ΟΝΕ ΚΑΙ ΕΥΡΩ	103
5.2.1. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	104
5.2.2. ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ «ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ»	105
5.2.3. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	107
5.2.4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΩΝ	108
5.2.5. ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	109
5.2.6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ	110
5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ 2001	111
5.4. ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	113
5.4.1. ΟΙ ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	115

5.4.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	116
5.4.3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ	116
5.4.4. ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	117
5.4.5. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	117
5.4.6. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	118
5.4.7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	119
5.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΤΥΧΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.	120
5.6. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	123
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο</u>	
6.1. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	129
6.1.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ	130
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 137

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Χ.Κ.Α.Ε.) άρχισε ουσιαστικά μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου το 1989. Την περίοδο εκείνη η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να αναπτύσσει διπλωματικές σχέσεις, να συνάπτει εμπορικές συμφωνίες και συμφωνίες συνεργασίας με τις χώρες Κεντρικής Ευρώπης, ενώ παράλληλα το κοινοτικό πρόγραμμα PHARE, που δημιουργήθηκε το 1989 πρόσφερε οικονομική στήριξη στις προσπάθειες των χωρών αυτών για ανάκαμψη των οικονομιών τους, ενθαρρύνοντας τη μεταφορά τεχνογνωσίας, τη δημιουργία δικτύων και υποδομών και την ανάπτυξη των επενδύσεων.

Τη δεκαετία του 1990 υπέγραψαν Συμφωνίες Σύνδεσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με δέκα κράτη της Κεντρικής Ευρώπης, οι οποίες αποκαλούνται «*Ευρωπαϊκές Συμφωνίες*» και αποτελούν τη νομική βάση για την ανάπτυξη των διμερών σχέσεων, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ζωνών ελεύθερου εμπορίου για τα βιομηχανικά προϊόντα, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των δέκα συνδεδεμένων χωρών.

Τον Ιούνιο του 1993 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης τα κράτη-μέλη συμφώνησαν ότι οι συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που το επιθυμούν, μπορούν να γίνουν μέλη της Ένωσης, εφόσον είναι ικανές να αναλάβουν τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η ιδιότητα του κράτους – μέλους, δηλαδή εφόσον πληρούν τους απαιτούμενους οικονομικούς και πολιτικούς όρους. Τα κριτήρια ένταξης που τέθηκαν, αναφερόμενα και ως «*Κριτήρια της Κοπεγχάγης*», απαιτούν το υποψήφιο κράτος να έχει πετύχει:

- Σταθερότητα των θεσμών που να εγγυάται τη δημοκρατία, την τήρηση των κανόνων δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και προστασία των μειονοτήτων.
- Λειτουργία της Οικονομίας του ως οικονομίας της αγοράς και ικανότητα να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.
- Ικανότητα να αναλάβει υποχρεώσεις που συνδέονται με την ιδιότητα του μέλους συμπεριλαμβανομένης της προσχώρησης στους σκοπούς της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής Ένωσης.
- Να έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ένταξη του στην Ένωση μέσω της προσαρμογής των διοικητικών του δομών, έτσι ώστε η εθνική του νομοθεσία, που θα εναρμονιστεί με την κοινοτική, να εφαρμοσθεί διαμέσου καταλλήλων διοικητικών και δικαστηριακών δομών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο του 1997 υπογράμμισε, επίσης, ως προαπαιτούμενο για την ένταξη των υποψηφίων χωρών, την ενδυνάμωση και τη βελτίωση της λειτουργίας των θεσμών σύμφωνα με τις θεσμικές διατάξεις της συνθήκης του Άμστερνταμ.

Έκτοτε οι δέκα συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης με την εξής σειρά:

- Ουγγαρία (31-03-1994),
- Πολωνία (05-04-1994),
- Ρουμανία (22-06-1995),
- Σλοβακία (27-06-1995),
- Βουλγαρία (14-12-1995),
- Τσεχία (17-01-1996),
- Σλοβενία (10-06-1996).

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εστεύ (Δεκέμβριος 1994) η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να υιοθετήσει μια σφαιρική προ-ενταξιακή στρατηγική, η οποία συνίστατο:

- ✓ Στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών συμφωνιών.
- ✓ Στην στήριξη της διαδικασίας μετάβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μορφή των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων από το πρόγραμμα PHARE.
- ✓ Στην εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την ενιαία αγορά, και
- ✓ Σε «ένα δομημένο διάλογο» με όλες τις συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΜΑΔΡΙΤΗΣ (1995), κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκτιμήσει αναλυτικότερα τις επιπτώσεις που θα έχει η διεύρυνση στις κοινοτικές πολιτικές, ενώ επιβεβαίωσε ότι οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη θα ξεκινούσαν έξη μήνες μετά το τέλος της Διακυβερνητικής ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ (1997).

Τον Ιούλιο του 1997, η ΕΠΙΤΡΟΠΗ παρουσίασε την *Ατζέντα 2000* στην οποία διαγράφεται μια ευρεία προοπτική για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτικών της στη νέα χιλιετία, οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά και το χρηματοδοτικό πλαίσιο για την περίοδο από 2000 έως 2006. Ως τμήμα της υιοθετούνται οι Γνώμες (OPINIONS) του Ιουλίου του 1997, στις οποίες, αφού η Επιτροπή αξιολόγησε την κατάσταση κάθε χώρας σε σχέση με τα κριτήρια ένταξης, συνέστησε την ένταξη διαπραγματεύσεων με την ΤΣΕΧΙΑ, ΕΣΘΟΝΙΑ, ΠΟΛΩΝΙΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΣΛΟΒΕΝΙΑ.

Ένα από τα βασικότερα θέματα που εξετάσθηκαν και συζητήθηκαν στα πλαίσια του 2000 ήταν η ενίσχυση της προενταξιακής στρατηγικής στον τομέα της γεωργίας, βάσει της οποίας θα προσφερθεί ένα συνεκτικό πρόγραμμα προετοιμασίας των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η πρωτοβουλία της Επιτροπής για ριζική μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, που είχε σχεδιασθεί κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60, πηγάζει από δύο αίτια:

- Από το εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- Από τα εξωτερικά της σύνορα.

Οι κυριότεροι εξωτερικοί παράγοντες είναι τρεις:

- Η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, τροφίμων,
- Η μετακίνηση προς ένα πιο φιλελεύθερο περιβάλλον, και
- Η πρόκληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για διεύρυνση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Στο εσωτερικό μέτωπο υπάρχουν τρεις παράγοντες:

1. Ο κίνδυνος επανεμφάνισης των ανισορροπιών της αγοράς σε ορισμένους τομείς.
2. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική πρέπει να ανταποκριθεί στην διαρκώς αυξανόμενη πρόκληση για την προστασία των καταναλωτών (ασφάλεια και ποιότητα των τροφίμων).
3. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική πρέπει να προβεί σε βελτιώσεις διοικητικού χαρακτήρα για μεγαλύτερη αποκέντρωση, περισσότερη διαφάνεια, απλούστερη νομοθεσία.

1.1.1. ΤΙ ΑΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το Μάιο του 1999 προέβη στην πιο ριζική τομή στην ιστορία της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Περνάμε τώρα σ' ένα άλλο στάδιο, δηλαδή στην υποστήριξη της οικονομίας της υπαίθρου με την ευρύτερη έννοια του όρου και όχι μόνο στη γεωργική παραγωγή.

Οι γεωργοί να μην ανταμείβονται μόνο για ότι παράγουν αλλά και γενικότερα για το ρόλο τους στην κοινωνία.

Οι αποφάσεις μεταρρυθμίσεων, καλύπτουν:

- Τις αροτραίες καλλιέργειες,
- Το βόειο κρέας,
- Τα γαλακτοκομικά προϊόντα, και
- Τον άμπελο – οινικό τομέα

Οι τομείς αυτοί συνολικά αντιπροσωπεύουν πάνω από το ήμισυ της γεωργικής παραγωγής της Ε.Ε.

Επίσης προβλέπονται νέα μέτρα για την ανάπτυξη της υπαίθρου κατά την περίοδο 2000-2006.

1.1.2. ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΜΕΝΩΝ ΤΙΜΩΝ

Οι εγγυημένες τιμές για τους γεωργούς αποφασίστηκε ότι πρέπει να μειωθούν σταδιακά σε ποσοστό:

- 20% στον τομέα του βοείου κρέατος.
- 15% στον τομέα των αροτραίων καλλιεργειών.

Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα:

- Σταδιακή ευθυγράμμιση των τιμών με τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς,
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική και την παγκόσμια αγορά.
- Θετικές επιδράσεις, τόσο στην εσωτερική ζήτηση όσο και στον όγκο των συναλλαγών.

Οι αλλαγές αυτές θα συμβάλλουν σημαντικά στην προοδευτική ενσωμάτωση των νέων κρατών – μελών, υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να διατηρήσει τη δέσμευσή της για την εξασφάλιση σταθερού εισοδήματος στους γεωργούς υποσχέθηκε ότι θα αυξήσει τα ποσά των άμεσων πληρωμών προς τους γεωργούς, ώστε να αντισταθμίσει τη μείωση των εγγυημένων τιμών.

1.1.3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε ένα προενταξιακό μέσο για τη γεωργία με σκοπό να βοηθήσει το γεωργικό τομέα και τις αγροτικές οικονομίες των υποψηφίων χωρών κατά την προετοιμασία της ένταξής τους.

Το μέσο αυτό διαθέτει 529 εκατομμύρια ευρώ για την υποστήριξη προγραμμάτων διαρθρωτικής και αγροτικής ανάπτυξης.

Μεταξύ των προτεραιοτήτων του, είναι:

- Οι επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- Η ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα και της προώθησης των προϊόντων.
- Η βελτίωση των κτηνιατρικών και φυτοϋγειονομικών ελέγχων.
- Η ενθάρρυνση της ποικιλομορφίας των οικονομικών δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές.

1.1.4. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά Ταμεία:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.).
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.).
- Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.) - Τμήμα Προσανατολισμού
- Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού και Αλιείας (Χ.Μ.Π.Α.).

η λειτουργία των οποίων διέπεται από ένα κοινό σύνολο κανόνων. Βάσει των κανόνων αυτών εξασφαλίζεται η χορήγηση των κοινοτικών

ενισχύσεων στο πλαίσιο μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών προγραμμάτων που εγκρίνονται από τις τοπικές αρχές.

Οι νέες ρυθμίσεις που ισχύουν σήμερα προβλέπουν σαφέστερη κατανομή των αρμοδιοτήτων σχετικά με τη διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων καθώς και ευρύτερη εφαρμογή της «Αρχής της επικουρικότητας». Τα τέσσερα Διαρθρωτικά Ταμεία συμπληρώνονται από το Ταμείο Συνοχής (χώρες κάτω του 90% του μέσου Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης) για τη σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου των χωρών αυτών.

1.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006

1.2.1. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η συμφωνία για το επταετές πλαίσιο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντανάκλα την αποφασιστικότητα των κρατών – μελών, της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου να εξασφαλίσουν, ότι:

- Η επιτυχία της διεύρυνσης είναι εφικτή χωρίς αύξηση των υφιστάμενων ορίων στα έσοδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Θα είναι πιο αποτελεσματικές οι δαπάνες για τις κυριότερες πολιτικές, όπως στη γεωργία και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Η συνολική χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό παρουσιάζει την εξής εικόνα για την περίοδο 2000-2006.

- Οι γεωργικές δαπάνες φθάνουν στο ανώτερο επίπεδο το 2002 και μετά μειώνονται.
- Οι χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων θα μειωθούν κατά 8%, αλλά θα επικεντρωθούν ως επί το πλείστον στις περιφέρειες που έχουν πραγματικά ανάγκη.
- Διατίθενται σημαντικά κονδύλια για την χρηματοδότηση της προετοιμασίας των **υποψηφίων χωρών** για ένταξη.
- Για το σύνολο των διαθέσιμων εσόδων προβλέφθηκε μεγάλο ποσοστό ασφαλείας, με ανώτατο όριο το 1,27% του Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. ΑΓΟΡΑ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

2.1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι χώρες της Ανατολικής Βαλκανικής (Βουλγαρία και Ρουμανία) επιδιώκοντας τη μετάβασή τους σε μια δυτικού τύπου κοινοβουλευτική δημοκρατία και σε μια μικτή οικονομία με έμφαση στους μηχανισμούς της αγοράς, έστρεψαν τον εξωτερικό πολιτικό και οικονομικό προσανατολισμό τους προς τα δυτικά: τα κράτη αυτά επιδίωξαν την ανάπτυξη στενών σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη βαθμιαία ένταξή τους στους δυτικούς μηχανισμούς συνεργασίας και ολοκλήρωσης. Μέσω της ανάπτυξης της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση οι χώρες αυτές δεν επεδίωξαν μόνο την παγιοποίηση του αμετάκλητου της απεξάρτησής τους αλλά και την ενίσχυση της διαδικασίας εκδημοκρατισμού. Συγχρόνως, όπως και στην περίπτωση των άλλων χωρών σε μετάβαση, οι χώρες αυτές προσδοκούσαν τα οικονομικά οφέλη της χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας, το άνοιγμα της μεγάλης και ενιαίας ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς στις εξαγωγές τους και την προσέλκυση άμεσων ευρωπαϊκών επενδύσεων. Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση τέθηκε ως καταληκτική επιδίωξη ως εθνικός στόχος και κοινωνικοπολιτικό όραμα.

Συνεπώς, οι ευρωβαλκανικές σχέσεις που διαμορφώθηκαν σταδιακά μετά την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας

(1957) κινούνται σε συνεργασία με μια ομάδα βαλκανικών χωρών. Καταρχάς επιχειρείται μια συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη στήριξη της διαδικασίας συστημικού μετασχηματισμού των χωρών αυτών. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται τα ισχύοντα θεσμικά σχήματα συνεργασίας καθώς και οι βασικές οικονομικές τους επιδράσεις. Η θέση των χωρών της περιοχής στην ήδη εξελισσόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς ανατολάς αποτελεί το επόμενο στάδιο της ανάλυσης.

2.1.2. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90 ΚΑΙ ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Η διαδικασία της μετάβασης προς την κοινοβουλευτική δημοκρατία δυτικού τύπου και την οικονομία της αγοράς και η πορεία της ενσωμάτωσης στους δυτικούς θεσμούς συνεργασίας των υπό μετάβαση χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης συνεπάγονται τεράστιες διαρθρωτικές και θεσμικές προσαρμογές. Οι προσαρμογές αυτές με τη σειρά τους προκαλούν κόστος οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό.

Για την άμβλυνση αυτού του κόστους προσαρμογής και την επίτευξη μιας ομαλής εναρμόνισης των κοινωνικοπολιτικών και των οικονομικών συστημάτων των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με τα δυτικά πρότυπα, που θα τους επιτρέψει μελλοντικά τη σταδιακή ενσωμάτωση στη δυτικοευρωπαϊκή συνεργασία, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέπτυξε και εφαρμόζει από το 1989 μέτρα στήριξης.

Για την ενίσχυση των μεταβατικών χωρών της Βαλκανικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζει τα προγράμματα Phare και OBNOVA και από την άλλη ενεργοποιεί χρηματοδοτικά σχήματα συνεργασίας μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (European Investment Bank, EIB) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD). Ακόμη, βοήθεια παρέχεται σε διμερές επίπεδο από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Πίνακας 1 περιέχει τη συνολική βοήθεια που χορηγήθηκε στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ενίσχυση της διαδικασίας μετασχηματισμού τους και για την κάλυψη έκτακτων ανθρωπιστικών αναγκών. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα αυτό, η συνολική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το διάστημα 1991-1999 ανέρχονταν σε 7.863 εκ. Ευρώ.

Η βοήθεια που χορήγησαν τα κράτη μέλη σε διμερές επίπεδο ανέρχονταν σε 7.101 εκ. Ευρώ, η δε χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ανερχόταν σε 1.991 εκ. Ευρώ. Στο εν λόγω διάστημα η συνολική βοήθεια που παρέσχε η Ευρωπαϊκή Ένωση στις επτά χώρες της περιοχής ανέρχονταν σε 16.956 εκ. Ευρώ. Για το διάστημα 2000-2006 προβλέπεται να χορηγηθούν περίπου 5,5 δις Ευρώ στις χώρες της δυτικής Βαλκανικής, στις δε Ρουμανία και Βουλγαρία, δηλαδή στις υποψήφιες για ένταξη χώρες, θα χορηγηθούν 6.2 εκ. Ευρώ.

Μέσω του Προγράμματος Phare, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει τεχνική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένων της παροχής συμβουλών και της κατάρτισης, σ' ένα μεγάλο εύρος δημόσιων, ιδιωτικών και μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Ακόμη, χρηματοδοτεί μελέτες, χορηγεί επιδοτήσεις κεφαλαίου, παρέχει εγγυήσεις και πιστώσεις και επενδύει

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Βοήθεια της Ε.Ε. στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (1991 - 1999 σε εκατ. Ευρώ)				
Αποδέκτης Σύνολο	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Κράτη Μέλη(1)	ΕΤΕπ	
Αλβανία 1,575,53	816,73	712,80	46,00	
Βοσνία-Ερζεγοβίνη 2,569,77	2061,87	507,90	0,00	
Κροατία 1519,66	353,76	1,165,90	0,00	
Ομοσπονδιακή Δη- μοκρατία της Γιου- γκοσλαβίας	471,80	712,40	0,00	1184,20
ΠΓΔΜ	403,89	178,20	60,00	642,09
Περιφερειακή συνεργασία	462,15	0,00	0,00	642,09
Σύνολο Α(2) 7,953,41	4570,21	3,277,20	106,00	
Ρουμανία	1813,20	3069,40	1134,50	6017,10
Βουλγαρία 2986,30	1480,50	754,80	751,00	
Σύνολο Β 9003,40	3293,70	3824,20	1885,50	
Σύνολο Α+Β(3) 16958,81	7863,91	7101,40	1991,50	

- (1) Προσωρινά στοιχεία. Τα στοιχεία για το 1998-99 δεν συμπεριλαμβάνονται γιατί παρέχονται μόνο από LUX, I, SV, DK, UK, EL, SF.
- (2) Τα στοιχεία περιλαμβάνουν το Phare, Ανθρωπιστική βοήθεια, Επισιτιστική ασφάλεια και Μακρό-βοήθεια.
Χρηματοδοτικές προοπτικές 2000-2006 (ενδεικτικές κατανομές): Αλβανία Βοσνία - Ερζεγοβίνη Κροατία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, ΠΓΔΜ, περίπου 5 δις. Ευρώ, Ρουμανία και Βουλγαρία 6,2 δις. Ευρώ.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εξωτερικές σχέσεις.

άμεσα και συχνά σε συνεργασία μ' άλλους διεθνείς οργανισμούς σ' έργα υποδομών. Το πρόγραμμα όμως δεν αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση μακροοικονομικών στόχων και στην κάλυψη των γενικών συναλλαγματικών και νομισματικών αναγκών των χωρών σε μετάβαση. Αυτού του είδους την ενίσχυση ανέλαβαν να παράσχουν οι εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί και τράπεζες (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Παγκόσμια Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων).

Η ένταξη στο Πρόγραμμα Phare μας χώρας συνδέθηκε από την αρχή με όρους πολιτικούς και οικονομικούς. Για παράδειγμα, η πορεία της διαδικασίας του εκδημοκρατισμού και του μετασχηματισμού των εσωτερικών οικονομικών τους συστημάτων καθόριζαν και εξακολουθούν να καθορίζουν την χορήγηση της κοινοτικής βοήθειας μέσω του Phare. Έτσι, λόγω της ύπαρξης αυτού του πλαισίου αρχών και όρων και λόγω της διαφορετικής ταχύτητας εσωτερικής προσαρμογής των βαλκανικών χωρών δεν υπήρξε ταυτόχρονη ένταξή τους στο Πρόγραμμα. Η Βουλγαρία εντάχθηκε στο Phare το 1990 και η Ρουμανία το 1991.

Οι χώρες οι οποίες έχουν συνάψει ειδικές συμφωνίες συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Η στήριξη αυτή έχει τη μορφή μακροχρόνιων δανείων με επιτόκιο χαμηλότερο αυτού που θα ίσχυε σε περίπτωση δανεισμού των ληπτριών χωρών από την ελεύθερη κεφαλαιαγορά ή τη μορφή των εγγυήσεων δανείων. Οι χώρες της ΚΑΕ και συνεπώς και οι συνεργαζόμενες βαλκανικές χώρες, δύνανται να λάβουν δάνεια από την ΕΤΕπ για τη βελτίωση των μακροοικονομικών τους δεδομένων (π.χ. ισοζύγιο πληρωμών) με τον όρο ότι θα εφαρμόσουν προγράμματα μακροοικονομικής σταθεροποίησης.

Επίσης υπάρχουν τα ατομικά δάνεια για επενδύσεις στις υποδομές καθώς και δάνεια σε τράπεζες των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ενίσχυση των Μ.Μ.Ε. και της οικονομίας της αγοράς. Με βάση την Απόφαση 97/256/ΕΚ (14.4.1997) του Συμβουλίου το συνολικό ποσό το οποίο προορίζεται για χρηματοδοτήσεις υπέρ των χωρών αυτών ανέρχεται για την περίοδο 1997-2000 σε 3.520 εκ. ECU.

Αρχές του 1998 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΤΕπ δέσμευσε 3.500 εκ. ECU ως χρηματοδοτική διευκόλυνση υπέρ των υποψηφίων για ένταξη χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής. Επιπλέον, οι συνεργαζόμενες βαλκανικές χώρες έλαβαν δάνεια για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών τους στις μεταφορές, στις τηλεπικοινωνίες και στην ενέργεια, με έμφαση στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα καθώς και εγγυήσεις δανείων. Συχνά, οι δραστηριότητες της ΕΤΕπ έρχονται να ενισχύσουν συμπληρωματικά τις δράσεις του Προγράμματος Phare καθώς και τις χρηματοδοτήσεις επενδυτικών προγραμμάτων της EBRD και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Για τη βελτίωση της ασφάλειας και αποδοτικότητας των πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, η Euratom δύναται να χορηγήσει δάνεια. Η Βουλγαρία η οποία έχει σε λειτουργία επισφαλείς πυρηνικές εγκαταστάσεις έχει ήδη λάβει σχετική στήριξη.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (EBRD) παρέχει άμεση χρηματοδότηση για δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα, για αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποιήσεις καθώς και για την υποδομή που είναι απαραίτητη για τη στήριξη αυτών των δραστηριοτήτων. Ακόμη, στηρίζει τη δημιουργία και ενίσχυση των θεσμών. Οι κύριοι τύποι της χρηματοδότησης είναι δάνεια, συμμετοχές

και εγγυήσεις. Η Τράπεζα δίνει έμφαση στη συγχρηματοδότηση, ώστε να αυξηθούν οι συνολικοί επενδυτικοί πόροι καθώς και στην τεχνική συνεργασία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Πρωτοβουλίες και δράσεις στα πλαίσια του συμφώνου σταθερότητας (μέχρι τον Απρίλιο του 2000)		
Τράπεζες Εργασίας (Working Tables)	Πρωτοβουλίες και δράσεις	Χορηγοί ή χώρες πρωτοβουλίας
1. Οριζόντιες πρωτοβουλίες και δράσεις (Cross Table Issues)	1.1 Περιφερειακή χρηματοδοτική διάσκεψη (Βρυξέλλες, 29-30,3 2000)	Ε.Ε. διεθνείς οργανισμοί, δωρήτριες χώρες
	1.2 Πρωτοβουλία κατά της διαφθοράς	Συμβούλιο της Ευρώπης, ΟΟΣΑ, ΕΕ, παγκόσμια τράπεζα, ΗΠΑ, γραφείο του ΣΣ
	1.3 Κατασκευή γέφυρας στο Δούναβη μεταξύ Βουλγαρίας και Ρουμανίας (Vidin Calafat, 27-3-2000)	ΕΕ, Βουλγαρία, Ρουμανία
2. Τράπεζα Εργασίας I (Working Table I)	2.1 Εκδημοκρατισμός της Σερβίας (Szeged, 8-9.10.1999 και 23-24.3.2000)	Ουγγαρία και ειδικός συντονιστής ΣΣ

	2.2 Δικαιώματα του ανθρώπου και εθνικές μειονότητες	Σλοβενία και συμβούλιο της Ευρώπης
	2.2 Χρηστή διακυβέρνηση	Συμβούλιο της Ευρώπης
	2.3 Φυλετικές διακρίσεις	ΟΑΣΕ
	2.4 Μέσα ενημέρωσης	ΗΒ, Γερμανία, ΟΑΣΕ
	2.5 Εκπαίδευση και νεότητα	Αυστρία
	2.6 Επιστροφή προσφύγων	UNHCR
	2.7 Κοινοβουλευτικές ανταλλαγές	Royaumont Process
Τράπεζα Εργασίας II (Working Table II)	3.1 Στρατηγική προσέγγιση της περιφερειακής ανάπτυξης	Παγκόσμια Τράπεζα
	3.2 Περιφερειακές υποδομές	ΕΤΕπ
	3.3 Ανάπτυξη ιδιωτικού τομέα	ΕΒΡΔ
	3.4. Ενδοπεριφερειακό εμπόριο	Εθνική Τράπεζα της ΠΓΔΜ
	3.4 Συμφωνία για τις επενδύσεις (investment compact)	ΗΒ, ΟΟΣΑ

	Επιχειρηματικά συμβουλευτική επιτροπή (Business Advisory Council)	Γραφείο ΣΣ και πρωτοβουλία για την ΝΑ Ευρώπη (SECI)
	3.6 Διευκόλυνση εμπορίου και μεταφορών στην Ν.Α. Ευρώπη	Παγκόσμια Τράπεζα
	3.7 Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση	Διάφοροι
	3.8 Περιβαλλοντικά ζητήματα	Διάφοροι
4. Τράπεζα Εργασίας ΙΙΙ (Working Table ΙΙΙ)		
4.1 Υποτράπεζα και θέματα άμυνας και ασφάλειας	4.1.1 Έλεγχος εξοπλισμών και μη διάδοση	Οκτώ ειδικά προγράμματα με χορηγούς: Τουρκία, Γαλλία, Γερμανία/Γαλλία, Κροατία, Ελλάδα, ΟΑΣΕ, Βουλγαρία, Γερμανία
	4.1.2 Στρατιωτικές επαφές και συνεργασία	Οκτώ προγράμματα με χορηγούς: ΟΑΣΕ, ΝΑΤΟ Βοσνία 0 Ερζεγοβίνη, ΟΗΡ, Γερμανία, Βουλγαρία
	4.1.3 Αμυντική οικονομία και αποστρατιω-	Έξι προγράμματα με χορηγούς: Αυστρία,

	τικοποίηση	Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΟΑΣΕ, Βουλγαρία, ΝΑΤΟ
	4.1.6 Ερευνητική συ- νεργασία	Εννέα προγράμματα με χορηγούς: ΟΑΣΕ, Κροατία, πανεπιστή- μιο του Σεράγεβο, ΠΓΔΜ, Eastwest In- stitute, Center for Eu- ropean Security Stu- dies, Βουλγαρία, Γερ- μανία, Βοσνία-Ερζε- γοβίνη
4.2 Υποτράπεζα για θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υπο- θέσεων	4.2.1 Αντιμετώπιση διαφοράς	
	4.2.2 Μάχη εναντίον του οργανωμένου εγ- κλήματος	
	4.2.3 Άσυλο και μετα- νάστευση	
	4.2.4 Νομοθετική και δικαστική μεταρρύ- θμιση	
	4.2.5 Θεσμική μεταρ- ρύθμιση	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Χρηματοδοτικές Απαιτήσεις για το Πακέτο Άμεσης Έναρξης του Συμφώνου Σταθερότητας	
Πρωτοβουλίες Τραπεζών	Euro
Ενέργειες	ΣΥΝΟΛΟ
Καταπολέμηση της διαφθορά	1,800,000
Επαναπροσέγγιση στην ΝΑ Ευρώπη	2,500,000
Πρωτοβουλία Κοινωνικής Ανάπτυξης	860,000
ΣΥΝΟΛΟ	5,160,000
Τράπεζα Εργασίας I	
Ενέργειες	ΣΥΝΟΛΟ
Ανθρώπινα Δικαιώματα και Μειονότητες	6,950,223
Καλή Διακυβέρνηση	
Δημόσια Διοίκηση	1,555,700
Τοπική Αυτοδιοίκηση	1,253,800
Συνήγορος του πολίτη	229,000
Διακρίσεις Φύλων	896,368
Μέσα Ενημέρωσης	11,827,300
Διακοινοβουλευτικές ανταλλαγές	869,740
Εκπαίδευση	11,601,842
Διαδικασία Szeged	1,500,000
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	36,983,973
Πρόσφυγες (Εσωτερικοί/Εξωτερικοί)	218,400,000
Σύνολο	255,083,973

2.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.2.1. ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ «ΠΡΩΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ»)

Αμέσως μετά την κατάρρευση του συστήματος του υπαρκτού σοσιαλισμού και τη διάλυση του ανατολικοευρωπαϊκού συγκεντρωτικού συστήματος καταμερισμού εργασίας της COMECON το 1989, οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αναζήτησαν την ένταξή τους στα δυτικοευρωπαϊκά σχήματα οικονομικής συνεργασίας και ολοκλήρωσης και ειδικότερα στην ανάπτυξη εντατικών σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεδομένου ότι οι χώρες αυτές δεν ήταν μέλη των σημαντικότερων οργανισμών της διεθνούς εμπορικής και οικονομικής τάξης (π.χ. Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου/GATT, ΟΟΣΑ) οι νέες οικονομικές σχέσεις τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να στηριχθούν σε διμερείς συμφωνίες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία ήδη ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις της με όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες στο πλαίσιο λιγότερο ή περισσότερο προτιμησιακών συμβάσεων, αντέδρασε θετικά στην πρόκληση του ανοίγματος και του δυτικού προσανατολισμού των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, συνάπτοντας καταρχάς συμφωνίες εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας. Οι συμφωνίες αυτές εν συνεχεία αντικαταστάθηκαν στην περίπτωση δέκα χωρών, μεταξύ των οποίων ανήκουν η Βουλγαρία και η Ρουμανία, από τις νέου τύπου Συμφωνίες Σύνδεσης (Ευρωπαϊκές Συμφωνίες).

Οι συμφωνίες αυτές στηρίζονται καταρχάς σε ορισμένες γενικές πολιτικές και οικονομικές αρχές όπως ο σεβασμός των αρχών της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά καταγράφονται στην Τελική Πράξη του Ελσίνκι και στη Χάρτα των Παρισίων για μια νέα Ευρώπη, ο σεβασμός των μειονοτήτων και των αρχών καλής γειτονίας, η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς, στις αρχές της Διάσκεψης της Βόννης για την Οικονομική Συνεργασία στην Ευρώπη, στο αμοιβαίο συμφέρον και στη μη διάκριση.

Κύριοι στόχοι των συμφωνιών αυτών είναι πέραν της σύσφιξης των διμερών σχέσεων:

- Η στήριξη της διαδικασίας μετασχηματισμού,
- Η ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης,
- Η προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης του εμπορίου,
- Η περιφερειακή και τομεακή διαφοροποίησή του,
- Η περιφερειακή συνεργασία, και
- Η εγκαθίδρυση νέου τύπου σχέσεων εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας.

Στο πλαίσιο της εμπορικής συνεργασίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει το άνοιγμα των αγορών της για βιομηχανικά προϊόντα με εξαίρεση ορισμένα ευαίσθητα προϊόντα όπως ο σίδηρος και ο χάλυβας, τα κλωστοϋφαντουργικά και τα μεταποιημένα αγροτικά προϊόντα για τα οποία ισχύουν οροφές, δασμολογικές και ενδεικτικές ποσοτώσεις. Επίσης, της πλήρους εισαγωγικής απελευθέρωσης εξαιρούνται τα αγροτικά προϊόντα, για τα οποία υφίστανται στην Ευρωπαϊκή Ένωση Κοινές Οργανώσεις Αγορών. Ακόμη, η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί το δικαίωμα της επιβολής δασμών αντιντάμπινγκ και αντεπιδότησεων καθώς και της λήψης μέτρων ασφαλείας, δηλαδή της επανεισαγωγής μέτρων εμπορικής προστασίας, σε περίπτωση που η αύξηση των

εισαγωγών από τις συνεργαζόμενες χώρες με τη σειρά τους προσφέρουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση τη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους, με εξαίρεση την ειδική περίπτωση της απελευθέρωσης των εισαγωγών από γειτονικές χώρες προκειμένου να αναπτυχθεί η περιφερειακή ολοκλήρωση. Ακόμη, οι εν λόγω χώρες καθιερώνουν τη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων τους για την πληρωμή των συναλλαγών τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την προστασία νέων βιομηχανιών ή για τη στήριξη της αναδιάρθρωσης, οι συνεργαζόμενες χώρες δύνανται να λάβουν πρόσθετα μέτρα εμπορικής προστασίας.

Η οικονομική συνεργασία αναφέρεται σε θέματα όπως π.χ. η βιομηχανία, η γεωργία, τα ορυχεία, η αλιεία, οι υποδομές, η οικονομική πολιτική, η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, η ενέργεια, το διαμετακομιστικό εμπόριο, η έρευνα και ανάπτυξη, ο τουρισμός, το περιβάλλον, ο χρηματοοικονομικός τομέας και το πρόγραμμα Phare. Για την εφαρμογή της συνεργασίας αρμόδιο είναι το Συμβούλιο Συνεργασίας.

2.2.2. ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ («ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ»)

Οι συμφωνίες εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας, οι αποκαλούμενες και συμφωνίες «πρώτης γενιάς», παρά την αναμφισβήτητη σημασία τους, ειδικά για την ανάπτυξη του εμπορίου, έχουν περιορισμένο εύρος κάλυψης θεμάτων, μειωμένη ένταση, υπολείπονται των προτιμησιακών και ευεργετικών διατάξεων των

συμφωνιών με άλλες χώρες (π.χ. Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού, Μεσογειακές) και στερούνται τελεολογίας, δηλαδή ενός καταληκτικού σταδίου όπως είναι η οριστική ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι, με την πρόοδο της διαδικασίας μετασχηματισμού έγινε αντιληπτό ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν επαρκούσαν για την επίτευξη φιλόδοξων στόχων όπως η προοδευτική ολοκλήρωση μεταξύ της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης. Πέραν τούτου, για τις δοκιμαζόμενες οικονομίες και κοινωνίες των χωρών σε μετάβαση, η ενταξιακή προοπτική λειτουργούσε από την αρχή ως κίνητρο αναδιάρθρωσης και προσαρμογής, ως μέσο κοινωνικοπολιτικής ανοχής, αντοχής και αυτοπειθαρχίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, της οποίας τα οικονομικά και πολιτικά ενδιαφέροντα στην περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι σημαντικά, κλήθηκε να ανταποκριθεί μέσω μιας δεύτερης γενιάς συμφωνιών, όχι μόνο στενότερης συνεργασίας αλλά συγχρόνως συμφωνιών που θα είναι το χαρακτήρα ενός προθαλάμου αναμονής για την ένταξη.

Το 1993 οι δύο χώρες της ανατολικής Βαλκανικής (Βουλγαρία και Ρουμανία), οι οποίες σε αντίθεση με τις χώρες της δυτικής Βαλκανικής, απέφυγαν να εμπλακούν σε πολεμικές συγκρούσεις και πολιτικές εντάσεις με γειτονικές χώρες, αντιμετώπισαν με επιτυχία έντονες εσωτερικές αναταραχές και προχώρησαν σε εγκαθίδρυση δημοκρατικών καθεστώτων, υπέγραψαν με την Ευρωπαϊκή Ένωση Συμφωνίες Σύνδεσης, οι οποίες ισχύουν από το Φεβρουάριο του 1995. Αμφότερες οι Συμφωνίες Σύνδεσης, που είναι όμοιες ως προς το περιεχόμενό τους, προϋποθέτουν την τήρηση μιας σειράς πολιτικών και οικονομικών όρων. Αυτό ισχύει όχι μόνο για την σύναψη των συμφωνιών αλλά και την μετέπειτα ισχύ τους. Κάθε συμβαλλόμενο

μέρος καλείται προκειμένου να μην ισχύσει η αναίρεση των συμφωνηθέντων, να σέβεται τις βασικές αρχές που αναφέρονται στο πρώτο τμήμα των συμφωνιών, όπως είναι οι αρχές του αμοιβαίου συμφέροντος, της αμοιβαιότητας, της πολιτικής και οικονομικής ελευθερίας, της εγκαθίδρυσης ενός πολιτικού συστήματος που θα βασίζεται στο κράτος δικαίου και στο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στον πολιτικό πλουραλισμό και στο πολυκομματικό σύστημα με ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές, στην εφαρμογή των αρχών και προβλέψεων που περιέχονται στην Τελική Πράξη της ΔΑΣΕ (νυν ΟΑΣΕ), στην ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς και στη δέσμευση για ελεύθερο εμπόριο σε αρμονία με τις αρχές της GATT (ΠΟΕ).

Οι συμφωνίες αναγνωρίζουν ότι τελικός στόχος των συνδεδεμένων χωρών της Ανατολικής Βαλκανικής (όπως και των υπολοίπων συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης) είναι η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι η σύνδεση συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου αυτού.

Ως ειδικοί στόχοι των συμφωνιών, αναφέρονται:

- Η δημιουργία ενός κατάλληλου πλαισίου για τον πολιτικό διάλογο μεταξύ των μερών που να επιτρέπει την ανάπτυξη στενών πολιτικών σχέσεων.
- Η σταδιακή εγκαθίδρυση μιας ελεύθερης ζώνης εμπορίου μεταξύ της Κοινότητας και των δύο βαλκανικών χωρών που να καλύπτει ουσιαστικά το σύνολο του εμπορίου.
- Η στήριξη της διεύρυνσης του εμπορίου και της επίτευξης αρμονικών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων

μερών, ώστε να επιταχυνθεί η δυναμική οικονομικής ανάπτυξης και η ευημερία στις δύο χώρες της ανατολικής Βαλκανικής.

- Η λειτουργία των συμφωνιών ως βάση για την οικονομική, χρηματοδοτική, πολιτιστική και κοινωνική συνεργασία καθώς και για τη χορήγηση της κοινοτικής βοήθειας.
- Η στήριξη της προσπάθειας των δύο χωρών της ανατολικής Βαλκανικής να αναπτύξουν την οικονομία τους και να ολοκληρώσουν την μετάβασή τους στην οικονομία της αγοράς.
- Η δημιουργία του αναγκαίου πλαισίου για τη βαθμιαία ενσωμάτωσή τους στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Προς την κατεύθυνση αυτή θα υιοθετούνται νέοι κανόνες, πολιτικές και πρακτικές.
- Η εγκαθίδρυση νέων θεσμών, ικανών να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα της σύνδεσης.

Μέσω του θεσμοθετημένου πολιτικού διαλόγου η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να διευκολύνει την ένταξη των συνδεδεμένων χωρών της Βαλκανικής στην κοινότητα των δημοκρατικών κρατών, να βελτιώσει την αμοιβαία κατανόηση, να αυξήσει τη σύγκλιση θέσεων σε διεθνή θέματα και να ενισχύσει την ασφάλεια και σταθερότητα. Ο πολιτικός διάλογος στο πλαίσιο των συμφωνιών σύνδεσης διεξάγεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, σε υπουργικό επίπεδο (Συμβούλιο Σύνδεσης), σε επίπεδο ανώτατων διοικητικών στελεχών και σε επίπεδο εμπειρογνομώνων.

Όσον αφορά την εμπορική συνεργασία, ο στόχος της ελεύθερης κίνησης εμπορευμάτων προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσω της δημιουργίας μιας ελεύθερης ζώνης εμπορίου εντός μιας μεταβατικής περιόδου δέκα ετών. Κατά τα δέκα (10) πρώτα χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχεται τη μη πλήρη εφαρμογή της αρχής της αμοιβαιότητας και των ισοδύναμων εμπορικών παραχωρήσεων. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση καταργεί όλα τα εμπόδια για εισαγωγές από τις συνδεδεμένες χώρες μετά τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας. Της πλήρους απελευθέρωσης εξαιρούνται ορισμένα ευαίσθητα βιομηχανικά προϊόντα (π.χ. σίδηρος και χάλυβας, κλωστοϋφαντουργικά, ενδύματα) και σχεδόν το σύνολο των αγροτικών. Για τα τελευταία ισχύουν οριακές δυνατότητες ελεύθερων εξαγωγών. Σε ειδικά πρωτόκολλα ρυθμίζονται οι όροι και προϋποθέσεις εισαγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση των προϊόντων αυτών.

Οι συνδεδεμένες χώρες δεσμεύονται από τις Συμφωνίες να απελευθερώσουν τις εισαγωγές τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση σταδιακά και μέσα σ' ένα διάστημα δέκα ετών. Αυτό ισχύει κυρίως για τα δασμολογικά εμπόδια, δεδομένου ότι ποσοτικοί και συναλλαγματικοί περιορισμοί καταργούνται με τη θέση σε ισχύ των Συμφωνιών.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για περιορισμένη χρονική διάρκεια πέντε (5) ετών οι συνδεδεμένες χώρες της Βαλκανικής δύνανται να αυξήσουν την εμπορική τους προστασία, όμως αποκλειστικά μέσω της αύξησης των σχετικών εισαγωγικών δασμών. Ως τέτοιες εξαιρετικές περιπτώσεις που χρήζουν προστασίας αναφέρονται οι νηπιακές βιομηχανίες, δηλαδή νεοϊδρυόμενες βιομηχανίες οι οποίες για να αναπτυχθούν θα πρέπει να τύχουν αρχικής

προστασίας από τον εξωτερικό ανταγωνισμό και τομείς που βρίσκονται σε αναδιάρθρωση ή αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες προσαρμογής. Η μέγιστη αύξηση των δασμών από το εκάστοτε υφιστάμενο επίπεδο δεν επιτρέπεται να ξεπερνά το 25%.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί το δικαίωμα της επιβολής μέτρων αντιντάμπινγκ καθώς και μέτρων κατά των εισαγωγών που έχουν επιδοτηθεί από τις συνδεδεμένες χώρες. Επίσης, σε περίπτωση που ένα προϊόν εισάγεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση με ιδιαίτερα αυξανόμενο ρυθμό ώστε να προκαλεί ή απειλεί να προκαλέσει σοβαρή βλάβη σε ημεδαπούς παραγωγούς όμοιων ή άμεσα ανταγωνιστικών προϊόντων οι κοινοτικές αρχές διατηρούν το δικαίωμα της ρήτρας διασφάλισης, δηλαδή το δικαίωμα μονομερούς επανεισαγωγής εισαγωγικών εμποδίων.

Οι Συμφωνίες Σύνδεσης προβλέπουν τη βαθμιαία φιλελευθεροποίηση των κρατικών μονοπωλίων τόσο όσον αφορά τις συμβάσεις έργων και της συμβάσεις προμηθειών όσο και την πρόσβαση στην εσωτερική αγορά των Βαλκανικών χωρών αντίστοιχων ξένων παραγωγών.

Λόγω της οικονομικής βαρύτητας του δημόσιου τομέα οι Συμφωνίες προβλέπουν το αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών για δημόσιες προμήθειες και συμβάσεις στη βάση των αρχών της μη διάκρισης, της αμοιβαιότητας και σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Οι συνδεδεμένες χώρες της Βαλκανικής θα προβούν σε οριστικό άνοιγμα των αγορών αυτών μετά το τέλος της 10ετούς περιόδου προσαρμογής. Στο διάστημα αυτό υποχρεούνται όμως να χορηγούν στις κοινοτικές επιχειρήσεις τα δικαιώματα που απορρέουν από τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Με δεδομένη τη βούληση των συνδεδεμένων χωρών για προσχώρηση στην

Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Συμφωνίες Σύνδεσης προβλέπουν τη βαθμιαία προσαρμογή του εσωτερικού δικαίου των δύο χωρών της Ανατολικής Βαλκανικής και την υιοθέτηση κοινοτικού δικαίου των δύο χωρών της Ανατολικής Βαλκανικής και την υιοθέτηση κοινοτικού δικαίου στους τομείς: τελωνειακό, εταιρικό και τραπεζικό δίκαιο, δίκαιο φορολογίας και λογιστικής οργάνωσης επιχειρήσεων, δίκαιο προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας, προστασίας εργαζομένων στο χώρο εργασίας, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ανταγωνισμού, προστασίας της υγείας και της ζωής ανθρώπων, ζώων και φυτών, προστασίας καταναλωτών, έμμεσης φορολογίας, τεχνικών κανόνων και προδιαγραφών, πυρηνικής ασφάλειας, μεταφορών και περιβάλλοντος.

Η οικονομική συνεργασία αναφέρεται κυρίως στην στήριξη από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας σειράς τομεακών πολιτικών στις συνδεδεμένες χώρες. Έτσι, για παράδειγμα, η βιομηχανική συνεργασία προβλέπει τη στήριξη της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης, της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων, της μεταφοράς τεχνολογίας κ.λ.π. Για την προώθηση και προστασία των επενδύσεων προβλέπονται διμερείς συμφωνίες προστασίας των ξένων επενδύσεων, αποφυγής διπλής φορολογίας, η μεταφορά κεφαλαίων, η στήριξη της απορύθμισης, της διοργάνωσης και συμμετοχής σε εμπορικές εκθέσεις.

Ο αγροτικός τομέας είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση τόσο της Βουλγαρίας όσο και της Ρουμανίας. Ως εκ τούτου, η προβλεπόμενη συνεργασία στοχεύει στη στήριξη ιδιωτών παραγωγών, στη δημιουργία δικτύων διανομής, στον εκσυγχρονισμό της υποδομής στον αγροτικό χώρο, στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της υγείας.

Για την αναβάθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα των δύο χωρών (τράπεζες, ασφάλειες και λοιπές χρηματοοικονομικές

υπηρεσίες) προτεραιότητα δίδεται στη βελτίωση των λογιστικών και των ελεγκτικών συστημάτων, στην αναδιάρθρωση και στην εναρμόνιση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική των δύο χωρών οφείλει να προσεγγίσει την αντίστοιχη κοινοτική. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται η χορήγηση τεχνικής βοήθειας.

Τέλος, η χρηματοδοτική συνεργασία αναφέρεται στα ήδη υφιστάμενα σχήματα συνεργασίας όπως το πρόγραμμα Phare, τα δάνεια της ΕΤΕπ και τη χορηγούμενη μακροοικονομική βοήθεια στο πλαίσιο του G-24 (π.χ. μέτρα στήριξης για εισαγωγή και διατήρηση μετατρεψιμότητας για μεσοπρόθεσμη σταθεροποίηση της οικονομίας και για αντιμετώπιση προβλημάτων του ισοζυγίου πληρωμών).

Οι περιγραφείσες συμφωνίες σύνδεσης μεταξύ της Ε.Ε. και των δύο χωρών της Ανατολικής Βαλκανικής, καλύπτοντας σχεδόν το σύνολο των διμερών ζητημάτων και προβλέποντας τεχνική και οικονομική στήριξη σ' όλους τους επί μέρους τομείς της οικονομικής πολιτικής των δύο χωρών, αναμφισβήτητα προσφέρουν το αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη σχέσεων στενής συνεργασίας και ολοκλήρωσης. Όπως ρητά αναφέρεται, οι Συμφωνίες Σύνδεσης έχουν ένα ενδιάμεσο μεταβατικό αλλά και λειτουργικό χαρακτήρα στο δρόμο προς την πλήρη ένταξη.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαν να διατυπωθούν κάποιες γενικές επισημάνσεις όσον αφορά τη σημασία των συμφωνιών αυτών για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Καταρχάς, οι πολιτικοί και οικονομικοί όροι και προϋποθέσεις καθώς και η σαφής αιρεσιμότητα (conditionality) συνιστούν αναμφισβήτητα μοχλό πίεσης για γρήγορη θεσμική προσαρμογή και

για κοινωνική αποδοχή των επίπονων μεταρρυθμίσεων. Η προοπτική της ένταξης αποτελεί ένα κίνητρο για την επίτευξη πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής συναίνεσης στο εσωτερικό των συνδεδεμένων εταίρων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (αλλά και στους άλλους θεσμούς της δυτικής συνεργασίας) ορίζεται πλέον ως εθνικός στόχος πρώτης προτεραιότητας.

Επιπλέον, η εμπορική συνεργασία δημιουργεί σε μεγάλο βαθμό τις προϋποθέσεις για γεωγραφική και τομεακή διαφοροποίηση του εξωτερικού εμπορίου των συνδεδεμένων χωρών και για εντατικοποίηση των διμερών εμπορικών σχέσεων.

Όσον αφορά όμως την ποσοτική διάσταση της χρονικά περιορισμένης προτιμησιακής μεταχείρισης των εισαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προέρχονται από τους συνδεδεμένους εταίρους της, θα πρέπει να αναφερθούν ορισμένοι υφιστάμενοι περιορισμοί. Έτσι, η απελευθέρωση των εισαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για βιομηχανικά προϊόντα δεν είναι πλήρης. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα δεν έτυχαν εξαρχής ελεύθερης πρόσβασης στην ενιαία αγορά και εν μέρει εξακολουθούν να υπόκεινται σε ποσοτικούς περιορισμούς, σε εισαγωγικές επιβαρύνσεις και σε διοικητικούς ελέγχους. Πρόκειται όμως για εκείνα τα προϊόντα, στα οποία οι μεταβατικές βαλκανικές χώρες εμφανίζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και τα οποία συνθέτουν το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών τους. Με τον τρόπο αυτό περιορίζονται οι δυνατότητες αξιοποίησης των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των δύο βαλκανικών χωρών.

Σε μεγαλύτερο ακόμη βαθμό αυτό ισχύει στην περίπτωση των αγροτικών προϊόντων, για τα οποία τα εμπόδια στην εισαγωγή είναι

ακόμη πολύ ψηλά. Σχεδόν όλες οι βαλκανικές χώρες εξακολουθούν να έχουν μεγάλο γεωργικό τομέα, η ανάπτυξη του οποίου είναι καθοριστικής σημασίας για τη συνολική πορεία της οικονομίας και για την απασχόληση.

Ο υψηλός ευρωπαϊκός εμπορικός προστατευτισμός στα αγροτικά προϊόντα σε συνδυασμό με τις αγροτικές εξαγωγικές επιδοτήσεις δεν έχουν μόνον ως συνέπεια την παρεμπόδιση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, αλλά και την απώλεια εξαγωγικών αγορών τρίτων χωρών. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο μέσος προστατευτισμός των βαλκανικών χωρών για εισαγωγές αγροτικών προϊόντων είναι χαμηλότερος του μέσου κοινοτικού με αποτέλεσμα την εμφάνιση σημαντικών ελλειμμάτων στο διμερές αγροτικό εμπόριο σε βάρος των υπό μετάβαση χωρών.

Η σημασία της προτιμησιακής εμπορικής μεταχείρισης των χωρών της Βαλκανικής περιορίζεται στην πράξη και από δύο περαιτέρω παράγοντες:

Πρώτον, η επίδραση της κατάργησης των κοινοτικών δασμών για τη συντριπτική πλειοψηφία των βιομηχανικών προϊόντων που προέρχονται από τις συνδεδεμένες χώρες δεν θα πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα ισχυρή, δεδομένου ότι ο μέσος όρος των δασμών που καταργήθηκαν κυμαίνονταν μεταξύ 4% και 9%.

Δεύτερον, η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν είναι οι μόνες χώρες που απολαμβάνουν το προνόμιο της «ελεγχόμενης» ελεύθερης πρόσβασης στην κοινοτική αγορά. Οι περισσότερες εκ των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι περισσότερο ανταγωνιστικές από τις Βαλκανικές χώρες, και βρίσκονται πλησιέστερα στις αναπτυγμένες αγορές της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης.

Όλα τα παραπάνω περιορίζουν σημαντικά την επίδραση της προτιμησιακής εμπορικής μεταχείρισης των εξαγωγών των προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξάλλου, η απελευθέρωση των κοινοτικών εισαγωγών δύναται να περιορισθεί μέσω της εφαρμογής μέτρων αμύνης (π.χ. δασμοί αντιντάμπινγκ) ή μέσω της εφαρμογής της ρήτρας διασφάλισης για την αποφυγή ζημιών σε κοινοτικούς παραγωγούς από την απότομη αύξηση των εισαγωγών ενός προϊόντος.

Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί ότι η ανάπτυξη της εμπορικής συνεργασίας δεν εξαρτάται μόνο από το διμερές θεσμικό πλαίσιο αλλά πρωτίστως από μια σειρά βασικών προσδιορισμών πραγματικών οικονομικών παραγόντων, όπως είναι η παραγωγική διάρθρωση, η ανταγωνιστικότητα, η εξέλιξη του Α.Ε.Π. και της ζήτησης, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι άμεσες ξένες επενδύσεις (αυξανόμενη σημασία του ενδο-επιχειρησιακού εμπορίου).

Ο κατάλογος των θεμάτων και επιδιώξεων για την οικονομική συνεργασία που περιέχεται σ' όλες τις «Ευρωπαϊκές Συμφωνίες» είναι ο μεγαλύτερος που έχει συμπεριληφθεί σε συμφωνίες σύνδεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άλλες τρίτες χώρες. Και εδώ όμως το ζήτημα δεν είναι το περιεχόμενο του καταλόγου, όσο το είδος και ο βαθμός υλοποίησής του. Η οικονομική συνεργασία έχει σαφώς μεγαλύτερη σημασία από ό,τι η προώθηση των «τεσσάρων ελευθεριών». Και αυτό γιατί στην περίπτωση των χωρών σε μετάβαση θα πρέπει πρώτα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις (π.χ. σύγχρονες υποδομές, αναδιάρθρωση, βελτίωση ανθρωπίνου δυναμικού, διοικητικός εκσυγχρονισμός, νέες επενδύσεις, μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, μακροοικονομική σταθεροποίηση) και μετά να προωθηθεί η υλοποίηση των «ελευθεριών» αυτών, οι οποίες

επιτρέπουν την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της οικονομικής ολοκλήρωσης, αυξάνοντας όμως συνολικά τον ανταγωνισμό.

2.2.3. Η ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Στην ομάδα των δέκα χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμπεριλαμβάνονται η Βουλγαρία (αίτηση από 14.12.1995) και η Ρουμανία (αίτηση από 22.6.1995).

Η διαδικασία της νέας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνίσταται από δύο στάδια:

- (α) την προενταξιακή στρατηγική, και
- (β) την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με δύο ομάδες χωρών.

Οι δύο βαλκανικές χώρες βρίσκονται στη δεύτερη ομάδα χωρών η οποία άρχισε διαπραγματεύσεις τον Ιανουάριο του 2000.

Η προενταξιακή στρατηγική, στην οποία εντάσσονται οι δύο παραπάνω βαλκανικές χώρες, στοχεύει στην στήριξη της προσαρμογής των υποψήφιων χωρών ώστε να επισπεύσουν την εκπλήρωση των πολιτικών και οικονομικών κριτηρίων ένταξης (κριτήρια της Κοπεγχάγης). Στο πλαίσιο της Agenda 2000 (Τόμος II) η Επιτροπή όρισε τους άξονες της προενταξιακής στρατηγικής.

Έτσι, το θεσμικό πλαίσιο της στρατηγικής αυτής απαρτίζεται από τις Ευρωπαϊκές Συμφωνίες, τη συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα και στους μηχανισμούς εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου (χωρίς δικαίωμα συναπόφασης) και το νέο θεσμό της

εταιρικής σχέσεις για την προσχώρηση (Accession Partnership). Σκοπός της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση είναι να καταγραφούν σ' ένα ενιαίο πλαίσιο εκείνοι οι τομείς προτεραιότητας, προς περαιτέρω ενέργειες, που έχουν επισημανθεί στη γνώμη της Επιτροπής επί της αίτησης των υποψηφίων χωρών για την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα διαθέσιμα οικονομικά μέσα που θα βοηθήσουν τις χώρες αυτές να εφαρμόσουν τις προτεραιότητες και οι όροι που θα ισχύουν στην παροχή της βοήθειας.

Η εταιρική σχέση για την προσχώρηση αποτελεί το πλαίσιο για σειρά μέσων άσκησης πολιτικής, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για να βοηθηθούν οι υποψήφιας χώρες στις προπαρασκευαστικές ενέργειες για τη συμμετοχή τους ως μέλη. Στα μέσα αυτά περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων, το εθνικό πρόγραμμα για τη θέσπιση του κεκτημένου που θα καταρτίσει κάθε υποψήφια χώρα και η κοινή αξιολόγηση των προτεραιοτήτων οικονομικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία το Συμβούλιο εξέδωσε ήδη τις σχετικές αποφάσεις που αφορούν στις αρχές, στις προτεραιότητες, στους ενδιάμεσους στόχους και τους όρους που περιέχονται στην εταιρική σχέση για την προσχώρηση (Απόφαση του Συμβουλίου 98/266/ΕΚ για Βουλγαρία και 98/261/ΕΚ για Ρουμανία). Εντός του 1998 και οι δύο χώρες κατέθεσαν τα εθνικά τους προγράμματα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου, τα οποία εξετάστηκαν στο πλαίσιο των προβλεπομένων διμερών επαφών με τις κοινοτικές αρχές.

Η προενταξιακή στρατηγική εστιάζει το ενδιαφέρον της στις προτεραιότητες της διεύρυνσης και ειδικότερα στη δημιουργία νέων θεσμών, κατάλληλων να στηρίζουν τη θεσμική και διοικητική προσαρμογή καθώς και την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις

κοινοτικές ρυθμίσεις. Η επίτευξη των ενδιάμεσων στόχων που προβλέπονται από τις Ευρωπαϊκές Συμφωνίες και συμφωνούνται στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση αποτελεί όρο της χρηματοδοτικής βοήθειας. Μια χρηματοδοτική βοήθεια η οποία στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής διευρύνεται και αναδιαρθρώνεται. Το Πρόγραμμα Phare εξακολουθεί να συνιστά το σημαντικότερο χρηματοδοτικό μέσο, οι πόροι του όμως αυξάνονται σημαντικά. Έτσι, σύμφωνα με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Βερολίνου (24 και 25 Μαρτίου 1999) για τις νέες δημοσιονομικές προοπτικές της Ένωσης για το διάστημα 2000-2006, η ανώτατη ετήσια χρηματοδότηση για το Phare ανέρχεται σε 1.560 εκατ. Ευρώ και θα χρησιμοποιείται (στην περίπτωση των δέκα υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης) για τη δημιουργία και ενίσχυση των νέων θεσμών (30%) και τις επενδύσεις (70%).

Ακόμη, προβλέπεται η αύξηση του μεγέθους των προγραμμάτων και η μεγαλύτερη αποκέντρωση της διαχείρισης υπέρ των ληπτριών χωρών. Επίσης, σύμφωνα και με τις προτάσεις της Agenda 2000, το Συμβούλιο του Βερολίνου υιοθέτησε δύο νέα χρηματοδοτικά μέσα υπέρ και των δέκα υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης:

- την προενταξιακή βοήθεια για τη γεωργία (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, SAPAED), και
- τη διαρθρωτική βοήθεια (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession, ISPA).

Για την προενταξιακή στήριξη της γεωργίας, την αναδιάρθρωσή της, την προσαρμογή των υποψηφίων χωρών στα δεδομένα της Κοινής

Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου θα διατίθενται ετησίως (2000 – 2006) 520 εκατ. Ευρώ, για δε τις διαρθρωτικές πολιτικές στους τομείς του περιβάλλοντος και των υποδομών στις μεταφορές 1.040 εκατ. Ευρώ.

Αναμφισβήτητα πρόκειται για μια σημαντική αύξηση της μέχρι τώρα παρεχόμενης βοήθειας. Οι προβλέψεις πληρωμών υπέρ των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για τα επόμενα επτά (7) έτη ανέρχονται σε συνολικά 21.840 εκατ. Ευρώ, ενώ η συνολική βοήθεια για τη στήριξη της μετάβασης τα επτά (7) πρώτα έτη (μέχρι τέλους 1997) ανέρχονται σε 7,7 δισ. ECU. Παρόλα αυτά, η βοήθεια αυτή υπολείπεται σημαντικά της συνολικής βοήθειας που λαμβάνουν οι περιοχές του στόχου 1 της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της πολιτικής της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής τόσο σε απόλυτους αριθμούς, όσο και ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ή ως κατά κεφαλή βοήθεια.

Στο σημείο αυτό, τίθενται καίρια ερωτήματα:

- Πρώτον, ποια είναι η θέση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην νέα ενταξιακή διαδικασία της Ένωσης;
- Δεύτερον, ποιες είναι οι προοπτικές προσχώρησής τους;
- Τρίτον, ποιες είναι οι αναμενόμενες επιπτώσεις της ένταξης;

Ως προς το πρώτο ερώτημα: Οι μόνες σε μετάβαση βαλκανικές χώρες που συμμετέχουν στην προενταξιακή φάση είναι η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Το γεγονός ότι οι δύο μεταβατικές βαλκανικές χώρες που κατέθεσαν αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν συμμετείχαν στον πρώτο κύκλο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων οφείλεται στην μη εκπλήρωση των κριτηρίων που έθεσε για την αποδοχή νέων μελών το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης

(1993). Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση μιας υποψήφιας χώρας, προϋποθέτει:

- Την προηγούμενη επίτευξη της σταθερότητας εκείνων των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, του κράτους δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
- Την ύπαρξη μιας λειτουργικής οικονομίας αγοράς, καθώς και ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, και
- Την ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή της ως μέλος, που προϋποθέτει και την προσχώρηση στους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Στη σύνοδό του στην Μαδρίτη (1995), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε την ανάγκη να προσαρμόσουν οι υποψήφιες χώρες τις διοικητικές δομές τους, ώστε να εξασφαλίσουν την αρμονική λειτουργία των κοινοτικών πολιτικών μετά την προσχώρησή τους, ενώ και στο Λουξεμβούργο (1997) υπογράμμισε ότι είναι αναγκαία η ένταξη του κοινοτικού κεκτημένου στην εθνική νομοθεσία πράγμα το οποίο, χωρίς να είναι αρκετό από μόνο του, είναι αναγκαίο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πραγματική εφαρμογή του.

Τον Οκτώβριο του 1999 η Επιτροπή δημοσίευσε τις δεύτερες τακτικές εκθέσεις της για την πρόοδο που σημείωσε κάθε υποψήφια χώρα. Όσον αφορά τα πολιτικά κριτήρια η έκθεση για κάθε επί μέρους υποψήφια μεταβατική βαλκανική χώρα διαπιστώνει ότι η Βουλγαρία

και η Ρουμανία πληρούν τα βασικά πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Στη Ρουμανία υπήρξαν σοβαρές προσπάθειες για το σεβασμό και την προστασία της ουγγρικής μειονότητας. Πολλά θα πρέπει να γίνουν όμως προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης της διαφθοράς, της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης και της προστασίας των ατομικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων των Roma. Ανάλογες είναι οι αναφορές και για τη Βουλγαρία.

Όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις, οι δύο πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Βαλκανικής βρίσκονται σε μειονεκτικότερη σχέση από όλες τις άλλες υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη των δύο κρατών αντανakλούν βασικές οικονομικές αδυναμίες. Και οι δύο χώρες έχουν ιδιαίτερα χαμηλό Α.Ε.Π. ως ποσοστό του κοινοτικού μέσου ότου (Βουλγαρία 23% , Ρουμανία 31% το 1997). Μάλιστα το Α.Ε.Π. και των δύο χωρών υπολείπεται σημαντικότερα του επιπέδου του 1989. Δηλαδή, αντί οικονομικής μεγέθυνσης και πραγματικής σύγκλισης, η Βουλγαρία εμφάνισε δραματική πτώση του Α.Ε.Π. της τα έτη 1996 και 1997, ενώ ανέκαμψε σημαντικά το 1998 και το 1999. Η Ρουμανία, από το 1997 και μετά εμφανίζει συνεχή πτώση. Κοινά και για τις δύο χώρες είναι τα προβλήματα των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, του χαμηλού ποσοστού των επενδύσεων ως προς το Α.Ε.Π., του χαμηλού επιπέδου εισροών ξένου κεφαλαίου για άμεσες επενδύσεις, του μεγάλου μεγέθους του αγροτικού τομέα στη σύνθεση του Α.Ε.Π. και πολύ περισσότερο στην απασχόληση. Από την άλλη και οι δύο χώρες έχουν αυξήσει σημαντικά τις εμπορικές τους σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρόλο που και εδώ υπολείπονται σημαντικά των άλλων υποψηφίων χωρών.

Όσον αφορά τώρα τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, οι εκθέσεις της Επιτροπής διαπιστώνουν ότι η Βουλγαρία δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια λειτουργική οικονομία αγοράς παρόλο που σημείωσε πρόοδο στην υιοθέτηση των αναγκαίων μέτρων και στην αποκατάσταση της μακροοικονομικής σταθερότητας και στη συναλλαγματική της σταθεροποίηση μέσω της σύνδεσης του νομίσματός της με το γερμανικό Μάρκο και την ταυτόχρονη κάλυψη της νομισματικής της βάσης με ξένο συνάλλαγμα (Currency Board). Βελτιώσεις απαιτούνται όμως μεταξύ άλλων στην ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών, στην περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, στη διαρθρωτική πολιτική και στο θεσμικό οικονομικό πλαίσιο.

Επίσης, λόγω των διαρθρωτικών προβλημάτων της χώρας, της έλλειψης υποδομών, σύγχρονης τεχνολογίας και καταρτισμένου ανθρωπίνου δυναμικού, του μεγάλου δημόσιου τομέα, των αδυναμιών του χρηματοπιστωτικού τομέα, η βουλγαρική οικονομία θεωρείται ότι δεν πληροί το κριτήριο της ανταγωνιστικής ικανότητας. Σε συγκριτικά μειονεκτικότερη θέση από την άποψη της εκπλήρωσης των οικονομικών κριτηρίων βρίσκεται η Ρουμανία.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα των προοπτικών ένταξης των υποψηφίων βαλκανικών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση η απάντηση δεν είναι αισιόδοξη. Οι δύο βαλκανικές χώρες σε μετάβαση απέχουν πάρα πολύ από την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων. Και στις δύο χώρες η διαδικασία του μετασχηματισμού εμφανίζει βραδύτατους ρυθμούς. Στη Ρουμανία μάλιστα παρατηρείται μεγαλύτερη στασιμότητα από ό,τι στη Βουλγαρία. Ο μεγάλος αντιπαραγωγικός και αυπερχρεωμένος δημόσιος τομέας, οι συστημικές αγκυλώσεις, η καθυστέρηση στις ιδιωτικοποιήσεις, το μεγάλο εξωτερικό χρέος, η διαφθορά, οι ξεπερασμένες υποδομές συνιστούν ορισμένους μόνο από

τους παράγοντες που έχουν θέσει τις δύο χώρες σ' ένα φαύλο κύκλο μειωμένων αναπτυξιακών δυνατοτήτων.

Η παρεχόμενη οικονομική και τεχνική στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι όμως από μόνη της σε θέση να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των αδυναμιών αυτών. Ετήσιες καθαρές εισροές 1% ή 2% του Α.Ε.Π. των χωρών αυτών απαξιώνονται από πτώσεις του Α.Ε.Π. της τάξης του -6,6% (1997, Ρουμανία) ή της τάξης του -10,9% (1996, Βουλγαρία) και -6,9% (1997, Βουλγαρία).

Εκτιμάται, ότι για την επίτευξη του 75% του μέσου κοινοτικού Α.Ε.Π. μέχρι το 2015 θα πρέπει η βουλγαρική οικονομία να αυξάνεται κατά 10,1% ετησίως η δε ρουμανική κατά 9,2%, υπό τις παρούσες συνθήκες ποσοστά εξωπραγματικά. Εάν το Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξάνεται ετησίως κατά μέσο όρο 2,5%, οι δε βαλκανικές χώρες κατά 3,5%, θα χρειαστούν περισσότερο από 100 έτη για να καλύψουν την κατά κεφαλή εισοδηματική διαφορά. Αυτό σημαίνει ότι η πραγματική σύγκλιση απαιτεί πέρα από την αύξηση των μεταφερόμενων πόρων (π.χ. κοινοτική βοήθεια, βοήθεια άλλων διεθνών οργανισμών, ξένες επενδύσεις) δραστικές εσωτερικές μεταρρυθμίσεις και διαρθρωτικές προσαρμογές καθώς και αύξηση της εσωτερικής αποταμίευσης για επενδύσεις.

Στη βάση των παραπάνω δύναται να διατυπωθεί το συμπέρασμα ότι μέσω της αυστηρής εφαρμογής των τεθέντων κριτηρίων και κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες προβλέπεται η Βουλγαρία και η Ρουμανία να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το 2007. Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση εξαρτάται κυρίως από τις εσωτερικές τους προσπάθειες. Η καλύτερη πολιτική βοήθειας πέφτει στο κενό όταν δεν συντρέχουν οι εσωτερικές προϋποθέσεις. Πάντως, η

προσχώρηση των χωρών της Ανατολικής Βαλκανικής μπορεί να θεωρηθεί ρεαλιστική πριν το 2015.

2.2.4. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '90

Η συνολική εκτίμηση που προκύπτει από την παραπάνω σύντομη ανάλυση είναι ότι η ευρωβαλκανική συνεργασία δεν ανταποκρίθηκε ικανοποιητικά στους τεθέντες στόχους και στις φιλοδοξίες της. Παρά τις όποιες προσπάθειες και τα μέσα που ενεργοποιήθηκαν, οι χώρες της Βαλκανικής που βρίσκονται στη διαδικασία της μετάβασης εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα τόσο όσον αφορά τον οικονομικό μετασχηματισμό τους, όσο και την εγκαθίδρυση σταθερών εσωτερικών δημοκρατικών συστημάτων. Ακόμη χειρότερα, η περιοχή συνολικά βρίσκεται σε μια κατάσταση ρευστότητας, ανασφάλειας και μειωμένων προοπτικών ανάπτυξης, κατάσταση η οποία επιδεινώθηκε σημαντικά με τον εμφύλιο πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία.

Όλα αυτά συμβαίνουν την ίδια περίοδο που οι άλλες πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης μετασχηματίζονται και ανακάμπτουν σε τέτοιο βαθμό, ώστε να πιθανολογείται η ένταξη πέντε εξ αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2005. Συνεπώς, προοδευτική είναι η τάση απόκλισης μεταξύ των χωρών σε μετάβαση. Το αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης εξελίσσεται ραγδαία σε χάσμα μεταξύ αφενός Δυτικής και Κεντρικής και αφετέρου Νοτιοανατολικής

Ευρώπης. Για παράδειγμα, η απόσταση που χωρίζει τις χώρες Αλβανία, ΠΓΔΜ, Βουλγαρία, Ρουμανία και Βοσνία – Ερζεγοβίνη από τη Σλοβενία, την Ουγγαρία και την Τσεχία τείνει να γίνει μεγαλύτερη από αυτή που χωρίζει τις τελευταίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ευλόγως προκύπτει το ερώτημα για τα αίτια αυτής της νέας απόκλισης. Μια κατηγορία λόγων σχετίζεται με τις μέχρι τώρα ασκηθείσες πολιτικές συνεργασίας. Ειδικότερα, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης λόγω της αιρεσιμότητας (conditionality) των παροχών, λόγω γεωπολιτικών και οικονομικών συμφερόντων ορισμένων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. Γερμανία κατ' αρχάς, Αυστρία και Φιλανδία εν συνεχεία) έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη σταθεροποίηση, στο μετασχηματισμό και στην ανάπτυξη των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης (π.χ. Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβενία, χώρες Βαλτικής). Έτσι, παρόλο που οι αρχικές συνθήκες που επικρατούσαν στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την μετέπειτα εξέλιξή τους ήταν διαφορετικές, η Ευρωπαϊκή Ένωση όχι μόνο δεν έλαβε υπόψη κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής αυτής τη διαφορετικότητα, αλλά αντιθέτως την ενίσχυσε μέσω αφενός της ίσης μεταχείρισης άνισων καταστάσεων και αφετέρου μέσω της εφαρμογής της αιρεσιμότητας, δηλαδή των όρων και προϋποθέσεων για το είδος και την ένταση της συνεργασίας, γεγονός που οδήγησε σε λιγότερο ευνοϊκή (από άποψη χρόνου και περιεχομένου συνεργασίας) μεταχείριση των χωρών της Βαλκανικής.

Για παράδειγμα, η παροχή βοήθειας του Phare εξαρτιόταν από πολιτικά και οικονομικά κριτήρια, τα οποία λόγω των συγκριτικά δυσμενέστερων συνθηκών εκκίνησης στις βαλκανικές χώρες, ήταν

δύσκολο να εκπληρωθούν ταυτοχρόνως με τις άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Αποτέλεσμα αυτού ήταν οι περισσότερες χώρες της περιοχής να ενταχθούν με υστέρηση (ή λόγω πολιτικών εντάσεων και κρίσεων καθόλου) από το πρόγραμμα αυτό. Ακόμη περισσότερο, το ύψος της βοήθειας προσδιορίστηκε από το μέγεθος του πληθυσμού και όχι από το βαθμό των αναγκών. Δεν ελήφθη υπόψη ότι στο ξεκίνημα (1990 - 92) των μεταρρυθμίσεων όλες οι βαλκανικές χώρες εμφάνιζαν τεράστια ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, υψηλούς αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και το χαμηλότερο κατά κεφαλή εισοδήματα απ' όλες τις άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Επίσης, δεν ελήφθη υπόψη το συγκριτικά μεγαλύτερο κόστος αναπροσανατολισμού των εξωτερικών οικονομικών τους σχέσεων, δεδομένου ότι οι βαλκανικές χώρες πριν το 1989 εμφάνιζαν υψηλότερη εξάρτηση (με την εξαίρεση των κρατών της Βαλτικής) από το εμπόριο τους με άλλες πλην της Δυτικής Ευρώπης περιοχές π.χ. Βουλγαρία από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Επίσης, η χρηματοδοτική βοήθεια που χορηγήθηκε δεν ήταν μόνο ανεπαρκής ως προς το μέγεθος των αναγκών αλλά συγχρόνως διασπασμένη σε υπερβολικά πολλές δόσεις, με μικρή πολλαπλασιαστική επίδραση και υψηλό κόστος διαχείρισης. Η εμπορική συνεργασία από την άλλη, παρά τον αναμφισβήτητο ορθό προσανατολισμό της, δεν οδήγησε σε πλήρη απελευθέρωση του κοινοτικού εμπορίου για το σύνολο των εξαγωγών των χωρών της Βαλκανικής.

Σημαντικό ποσοστό του όγκου εξαγωγών υπόκειται σε ελέγχους και περιορισμούς, όπως ποσοτώσεις, ενώ δεν δύναται να ανταποκριθεί στις κοινοτικές τεχνικές προδιαγραφές. Εξάλλου, το

προτιμησιακό στοιχείο της διμερούς εμπορικής συνεργασίας είναι στην πράξη περιορισμένης εμβέλειας, δεδομένου ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι περισσότερες χώρες του κόσμου έχουν μεγαλύτερη ή ελάχιστα μικρότερη προτιμησιακή πρόσβαση στην ενιαία αγορά.

Από την πολιτική της εμπορικής συνεργασίας ευνοούνται περισσότερο οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης λόγω της συγκριτικά υψηλότερης ανταγωνιστικότητας τους, αλλά και των ευνοϊκότερων συνθηκών πρόσβασης στις αγορές των κρατών μελών (π.χ. χαμηλότερο μεταφορικό κόστος, πιο αναπτυγμένα και πιο συνδεδεμένα διασυνοριακά δίκτυα υποδομών, αναβίωση παλαιών εντατικών οικονομικών σχέσεων, πολιτισμική συγγένεια).

Η σημαντικότερη κατηγορία αιτιών αφορά τις ίδιες τις χώρες της περιοχής. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η καλύτερη πολιτική συνεργασία και μεταφορά πόρων από μόνη της δεν αρκεί προκειμένου να τεθεί μια χώρα σε τροχιά δυναμικής ανάπτυξης.

Θα πρέπει η ίδια να προσπαθήσει να δημιουργήσει όλες εκείνες τις αναγκαίες συνθήκες (πολιτική σταθερότητα, ασφάλεια δικαίου, δημοκρατικούς θεσμούς, χρηστή διακυβέρνηση, λειτουργία του μηχανισμού τιμών και του ανταγωνισμού, μακροοικονομική σταθερότητα, σταθερό και διαφανές θεσμικό πλαίσιο, ρεαλιστικές συναλλαγματικές ισοτιμίες, εύρυθμη λειτουργία αγορών αγαθών, κεφαλαίου και εργασίας) για την απελευθέρωση των παραγωγικών της δυνάμεων και την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων.

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία καθυστέρησαν σημαντικά στη δημιουργία των παραπάνω συνθηκών. Δεν είναι τυχαίο, ότι σε όλα τα βασικά οικονομικά μεγέθη και ιδιαίτερα στην προσέλκυση ξένων επενδυτών υπολείπονται των άλλων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

2.3. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΤΑΤΙ- ΚΟΤΕΡΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όλες οι παραπάνω προτάσεις, ιδέες και πρωτοβουλίες αποτυπώνουν τη συνειδητοποίηση της ιδιαιτερότητας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας της σημασίας τους για τη συνολική ευρωπαϊκή σταθερότητα αλλά και την ανάγκη για μια συνολική ρύθμιση των θεμάτων της περιοχής στο πλαίσιο μιας πολυμερούς πρωτοβουλίας, καθοριστικό ρόλο στην οποία θα διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, υπάρχει πλέον ταύτιση απόψεων ως προς τις κατευθύνσεις της μελλοντικής περιφερειακής προσέγγισης.

Κύριοι άξονες θα πρέπει να είναι η στήριξη του εκδημοκρατισμού, της οικονομικής ανασυγκρότησης και ανοικοδόμησης καθώς και η ενσωμάτωση των χωρών αυτών στους ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς. Στον οικονομικό τομέα ιδιαίτερη σημασία έχει η μελλοντική διαμόρφωση και εξέλιξη των σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και η διεθνής χρηματοδοτική στήριξη ή όπως συχνά λέγεται ένα νέο μικρό «Σχέδιο Μάρσαλ» για τα Βαλκάνια.

Εδώ θα πρέπει να τονισθεί ότι οι σχέσεις των χωρών σε μετάβαση με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ σημαντικότερες από οποιαδήποτε πολυμερή χρηματοδοτική βοήθεια. Κι αυτό επειδή οι σχέσεις αυτές επεκτείνονται ή δύνανται να επεκταθούν ακόμη περισσότερο σε ένα ευρύτατο πεδίο θεμάτων (π.χ. εμπορική, οικονομική, τεχνική, θεσμική, πολιτική, πολιτιστική κ.λ.π. συνεργασία) και συνεπώς προσφέρουν τη δυνατότητα μιας συνολικής στήριξης της διαδικασίας της μετάβασης και πραγματικές προϋποθέσεις οικονομικής ανάπτυξης (π.χ. πρόσβαση σε μια μεγάλη αγορά χωρίς την οποία χώρες

με μικρές ανοικτές οικονομίες δεν δύνανται να αναπτυχθούν. Επίσης, η χρηματοδοτική στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως επί το πλείστον τη μορφή της δωρεάς.

Εξάλλου, όπως ήδη αναφέρθηκε, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά σημείο προσανατολισμού και τελικό στόχο όλων των προσπαθειών πολιτικής και οικονομικής προσαρμογής. Οι διεθνείς χρηματοδοτικοί οργανισμοί προσφέρουν κυρίως δάνεια με σχετικά ευνοϊκούς όρους, τα οποία σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν για καταναλωτικούς σκοπούς υποθηκεύουν τη μελλοντική ανάπτυξη και σταθερότητά τους. Συνεπώς, η χρηματοδότηση μέσω των διεθνών οργανισμών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως παρέμβαση θεμελιώδους σημασίας, η οποία συνιστά αναγκαία αλλά όχι καθοριστική συνθήκη για μια μακροχρόνια αυτοφυή οικονομική ανάπτυξη, όπως εξάλλου επιβεβαιώνει και η εμπειρία των περισσότερων αναπτυσσομένων χωρών.

Προκειμένου να αποφευχθούν αποκλίσεις εμπορίου (trade diversions), θα πρέπει οι εμπορικές παροχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις επιμέρους χώρες να είναι ισοδύναμες. Ο ρυθμός απελευθέρωσης της εξωτερικής οικονομίας δεν θα πρέπει να είναι ταχύτερος της απελευθέρωσης της εσωτερικής τους οικονομίας, όπως συνέβη στην περίπτωση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Σ' αυτή την περίπτωση ο εξωτερικός ανταγωνισμός αναιρεί την αποτελεσματικότητα ή αυξάνει το κόστος του εσωτερικού κρατικού παρεμβατισμού. Αντιθέτως, η εσωτερική απειλευθέρωση πρέπει να προηγείται της εξωτερικής, ώστε η οικονομία να είναι προετοιμασμένη για την εξωτερικό ανταγωνισμό.

Στο σημείο αυτό τίθενται προς διερεύνηση επί μέρους ζητήματα:

- Πρώτον, το ζήτημα της περιφερειακής ολοκλήρωσης στα Βαλκάνια, και

- Δεύτερον το ζήτημα της ενσωμάτωσης των μεταβατικών χωρών της περιοχής στη διεθνή εμπορική τάξη.

Η περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των βαλκανικών χωρών είναι σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Για παράδειγμα, το ενδοπεριφερειακό εμπόριο στα Βαλκάνια ανέρχεται σε 12% - 14% περίπου του συνολικού εξωτερικού εμπορίου των χωρών της περιοχής. Σε διμερές επίπεδο υπάρχουν ορισμένες προσπάθειες για διμερή εμπορική ολοκλήρωση όπως η συμφωνία για δημιουργία Ελεύθερης Ζώνης Εμπορίου μεταξύ Κροατίας και Σλοβενίας, Σλοβενίας και ΠΓΔΜ, ΠΓΔΜ και Βουλγαρίας. Καμία από αυτές τις συμφωνίες δεν έχει λάβει την έγκριση του ΠΟΕ (WTO), δηλαδή δεν είναι σύμφωνη με το Άρθρο 24 της GATT-WTO («multilateralized»). Και αυτό γιατί με εξαίρεση τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία καμία άλλη υπό μετάβαση βαλκανική χώρα δεν είναι μέλος του ΠΟΕ, παρόλο που όλες έχουν υποβάλλει αίτηση προσχώρησης.

Η σημασία της περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης αναγνωρίζεται και στο Σύμφωνο Σταθερότητας καθώς και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία θεωρεί την ίδρυση μιας περιφερειακής οργάνωσης για ελεύθερο εμπόριο και οικονομική συνεργασία ως τη βάση για την ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ως όρο για τη σύναψη ΣΣΣ.

Μια τέτοια περιφερειακή οργάνωση μπορεί να λάβει τη μορφή μιας Ελεύθερης Ζώνης Εμπορίου (East Europe Free Trade Area, SEEFTA) ή μιας τελωνειακής ένωσης (East Europe Tariff Union, SEETU). Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Pronti) προτείνει μάλιστα τη δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης και τη μελλοντική απορρόφησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Καταρχήν σε μια πιθανή

Τελωνιακή Ένωση όπου θα μπορούσαν να συμμετέχουν και οι Βουλγαρία, Ρουμανία.

Η ένωση αυτή δεν θα προήγαγε μόνο τα στατικά και δυναμικά πλεονεκτήματα της περιφερειακής ολοκλήρωσης και δεν θα προσέλκυε μόνο ξένες επενδύσεις. Συγχρόνως, θα συνιστούσε ένα σημαντικό βήμα για το διάλογο και την πολιτική συνεργασία στην περιοχή. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα προχωρούσε στη σύναψη «Ευρωπαϊκής Συμφωνίας» με την Τελωνιακή Ένωση της περιοχής (SEETU), αντικαθιστώντας τις διμερείς συμφωνίες.

Ενδεχομένως, ορισμένες χώρες της περιοχής που έχουν περισσότερο προωθημένες σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. Ρουμανία, Βουλγαρία) ή για λόγους ιστορικούς, γεωγραφικούς και πολιτικούς αρνούνται τη βαλκανική τους υπόσταση να μην έβλεπαν θετικά τη συμμετοχή τους σε μια Βαλκανική Ένωση. Η προηγούμενη όμως αναβάθμιση των συμβατικών σχέσεων με τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής θα αποκαθιστούσε την ισορροπία και θα εξίσωνε τις προοπτικές ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πρόταση του CEPS (Centre for European Policy Studies) για ίδρυση τελωνειακής ένωσης των επιμέρους βαλκανικών χωρών με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να θεωρηθεί ανέφικτη, όχι μόνο γιατί μια τελωνειακή ένωση, είναι μια ιδιαίτερα χρονοβόρα διαδικασία, αλλά και επειδή η υιοθέτηση του κοινοτικού εξωτερικού εμπορικού καθεστώτος από τις βαλκανικές χώρες θα αύξανε υπερβολικά τον εξωτερικό ανταγωνισμό στην περιοχή, σε μια φάση αναδιάρθρωσης και ανασυγκρότησης των οικονομικών τους. Εξάλλου, η συνεργασία μέσω μιας διμερούς τελωνειακής ένωσης υπολείπεται των πλεονεκτημάτων μιας «Ευρωπαϊκής Συμφωνίας», η οποία περιέχει στοιχεία προτιμησιακής εμπορικής μεταχείρισης και εκτενέστερη

οικονομική και χρηματοδοτική συνεργασία. Ακόμη, στο πλαίσιο της SEETU ή ανεξαρτήτως αυτού θα μπορούσε να ιδρυθεί ένα Νομισματικό Σύστημα, με σταθερές ισοτιμίες για την αποφυγή ανταγωνιστικών υποτιμήσεων και με απελευθέρωση καταρχήν της μακροπρόθεσμης κίνησης κεφαλαίων.

Προς τα έξω, οι ισοτιμίες των βαλκανικών νομισμάτων θα μπορούσαν είτε να συνδεθούν με το Ευρώ μέσω ενός Νομισματικού Συμβουλίου (βλ. το πρόσφατο πετυχημένο παράδειγμα του βουλγάρικου λεβ και τη δραστική μείωση του πληθωρισμού) είτε να εφαρμόσουν από κοινού άλλα συναλλαγματικά συστήματα (π.χ. “Crawling peg” έναντι του Ευρώ ή ενός νομισματικού καλαθιού ή ενός “managed float” έναντι του Ευρώ.

2.4. ΝΕΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η χρηματοδοτική βοήθεια θα πρέπει να διαβαθμιστεί ανάλογα με το υφιστάμενο επίπεδο ανάπτυξης και το μέγεθος των υφιστάμενων προβλημάτων των ληπτριών χωρών (όπως στην περίπτωση του αμερικανικού σχεδίου) ούτως ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη ώθηση στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Έτσι, με βάση τα κριτήρια:

- (α) του επιπέδου ανάπτυξης,
- (β) της έντασης των επιπτώσεων της κρίσης, και

- (γ) των γενικότερων πολιτικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν σε κάθε επί μέρους χώρα,

προκύπτει μια πρώτη ενδεικτική προσέγγιση των χρηματοδοτικών αναγκών κάθε χώρας. Για έξι βαλκανικές χώρες και για ένα διάστημα τουλάχιστον πέντε (5) ετών (2000-2004) προτείνεται στη βάση των παραπάνω κριτηρίων η παροχή ενός γενναιόδωρου έκτακτου πακέτου βοήθειας, η οποία βοήθεια μετά το διάστημα αυτού θα επανέλθει στα υφιστάμενα επίπεδα. Η προτεινόμενη ελάχιστη χρηματοδοτική βοήθεια για έξι (6) χώρες ανέρχεται σε 21.425 εκατ. Ευρώ. (Από αυτά: Βουλγαρία 3634 εκατ. Ευρώ και Ρουμανία 9541 εκατ. Ευρώ).

Πέραν τούτου, λόγω των πιεστικών προβλημάτων που δημιουργεί το συσσωρευμένο εξωτερικό χρέος θα πρέπει να εφαρμοσθεί μια πολιτική αναδιάρθρωσης του στο πλαίσιο του Κλαμπ των Παρισίων (για το δημόσιο χρέος), του Κλαμπ του Λονδίνου (για το τραπεζικό χρέος) και στο πλαίσιο των διεθνών τραπεζών και οργανισμών. Αλλιώς, σε μεγάλο μέρος των εισροών της χρηματοδοτικής βοήθειας θα αντιστοιχούν εκροές για την εξυπηρέτηση του ληξιπρόθεσμου δημόσιου εξωτερικού χρέους. Η μετατροπή αυτού του χρέους σε νέο μακροπρόθεσμο (τουλάχιστον δέκα [10] ετών) με περίοδο χάριτος (τουλάχιστον 2 ετών) είναι ζωτικής σημασίας.

Εδώ θα πρέπει να τονισθεί ότι οι προβλεπόμενες χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικά στην περίπτωση ένταξης των χωρών του πρώτου κύκλου, θα ενισχύσουν το χάσμα μεταξύ των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Έτσι, για παράδειγμα, στα 61 εκατομμύρια κατοίκους των έξι (6) χωρών του πρώτου κύκλου διεύρυνσης αντιστοιχούν κοινοτικές

χρηματοδοτήσεις (μετά τη διεύρυνση και για το διάστημα τεσσάρων (4) ετών) ύψους 58.070 εκατομμύρια Ευρώ, ενώ για τις επτά (7) βαλκανικές χώρες (συμπεριλαμβανομένης της ΟΔΓ), τις δύο (2) βαλτικές (Λιθουανία, Λετονία) και τη Σλοβακία, με συνολικό πληθυσμό 67 εκατομμύρια κατοίκους, με πολύ χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα και συγκριτικά περισσότερα προβλήματα προσαρμογής, αντιστοιχούν για την περίοδο (2002 – 2006) μόνο 15.600 εκατομμύρια Ευρώ.

Το «Σχέδιο Μάρσαλ» της περιόδου 1948 – 1952 χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από τις Η.Π.Α., δεδομένου ότι εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν άλλες χώρες με επαρκή κεφάλαια. Επίσης, μέσω της χρήσης της βοήθειας για εισαγωγές (αμερικάνικων) προϊόντων, οι Η.Π.Α. άσκησαν μια μορφή βιομηχανικής, αγροτικής και γενικά εξαγωγικής πολιτικής. Η βοήθεια για την ανασυγκρότηση και αναδιάρθρωση της Βαλκανικής δύναται να προέλθει καταρχάς από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της αναδιάρθρωσης των προβλεπόμενων ποσών για το Πρόγραμμα Phare και τις δύο νέες δράσεις (22.400 εκατομμύρια Ευρώ για το διάστημα 2000 – 2006).

Με βάση το κριτήριο του πληθυσμού (περίπου σε 37% ανέρχεται ο πληθυσμός των έξι (6) βαλκανικών χωρών στο σύνολο του πληθυσμού των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης), στις έξι (6) βαλκανικές χώρες αντιστοιχεί ένα συνολικό ποσό ύψους οκτώ (8) δισεκατομμυρίων Ευρώ περίπου.

Μάλιστα, εάν οι πέντε (5) χώρες, που ήδη διαπραγματεύονται την ένταξή τους, προσχωρήσουν το 2002 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε το συνολικό πλαίσιο χρηματοδοτήσεων για τις «εκτός» χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αυξάνεται σημαντικά, δεδομένου ότι το πρόσθετο κόστος της νέας διεύρυνσης έχει διασφαλισθεί στο

πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών προοπτικών της Ένωσης (58.070 εκατομμύρια Ευρώ για το διάστημα 2002 – 2006).

Αν στα κριτήρια κατανομής του Phare και των δύο νέων δράσεων η Ευρωπαϊκή Ένωση λάβει υπόψη το επίπεδο ανάπτυξης της κάθε χώρας καθώς και το βαθμό δυσκολίας μετασχηματισμού, και με δεδομένο ότι η βοήθεια θα κατανεμηθεί σε επτά (7) έτη (και όχι σε πέντε) τότε θα πρέπει να αυξηθεί το συνολικό ποσό για τα Βαλκάνια σε περίπου 10 δισεκατομμύρια Ευρώ.

Το ποσό αυτό δύναται να αυξηθεί σημαντικά (π.χ. κατά 4-5 δισεκ. Ευρώ ετησίως) σε περίπτωση που τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο μιας μικρής προσαρμογής των δημοσιονομικών προοπτικών που συμφωνήθηκε τον Μάρτιο (1999), αυξήσουν το ετήσιο ποσοστό των εσόδων (ιδίων πόρων) της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 0,3 έως 0,4 του κοινοτικού Α.Ε.Π., δεδομένου ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια μέχρι την κάλυψη της οροφής των ιδίων πόρων (1,27%).

Σε κάθε περίπτωση, στο ποσό της κοινοτικής χρηματοδότησης θα πρέπει να προστεθεί βοήθεια ύψους τουλάχιστον 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων, με υψηλό βαθμό επιχορήγησης, από τις υπόλοιπες χώρες του G 24 ή άλλες τρίτες χώρες καθώς και δάνεια της ΕΤΕπ, της Παγκόσμιας Τράπεζας, της EBRD και του ΔΤΝ.

Με τον τρόπο αυτό θα καλυφθούν τόσο οι ανάγκες των έξι (6) και της ΟΔΓ.

Η βοήθεια για να έχει θετικά αποτελέσματα θα πρέπει να συναντάται στο εσωτερικό των χωρών υποδοχής με μια ορθολογική αναπτυξιακή πολιτική, με αποτελεσματική και χρηστή διοίκηση και θα πρέπει να στηρίζει την εσωτερική παραγωγή.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη δημιουργία κατάλληλων θεσμών και στη διοικητική οργάνωση των βαλκανικών χωρών, ενώ οι επιχειρήσεις θα πρέπει να προτιμούνται των επιχειρήσεων των δωρητριών χωρών στις προμήθειες και συμβάσεις που συνδέονται με τις εισροές πόρων.

Επίσης, θα πρέπει να αποφευχθεί του φαινόμενο της «αναζήτησης εισοδήματος» (rent – seeking), δηλαδή η εγκατάλειψη παραγωγικών δραστηριοτήτων και η ενασχόληση με την πρόσβαση στα κεφάλαια της βοήθειας.

Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι χώρες όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία για την προσχώρησή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να προσαρμοσθούν σ' ένα έντονα διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον με ολοένα αυξανόμενη την ελεύθερη κίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και άλλων συντελεστών της παραγωγής.

Η ενσωμάτωση των χωρών στο νέο διεθνές περιβάλλον συνεπάγεται ευκαιρίες και προκλήσεις. Ευκαιρίες για άντληση κεφαλαίων και για προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, για αξιοποίηση συγκριτικών και δυναμικών πλεονεκτημάτων, για εισαγωγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας και για εισαγωγή θεσμικού εκσυγχρονισμού, αλλά και προκλήσεις όπως ο ισχυρός εξωτερικός εμπορικός και επενδυτικός ανταγωνισμός, η αυξανόμενη διάδοση διεθνών κρίσεων και η μείωση της δυνατότητας άσκησης αυτόνομης οικονομικής πολιτικής και πολιτικής καταστολής εσωτερικών και ιδιαίτερα εξωτερικών οικονομικών σοκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια των αγορών της Ουγγαρίας κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990. Σήμερα η χώρα έχει κατορθώσει να επαναπροσανατολίσει το εξωτερικό της εμπόριο προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Το 1997 το Εμπορικό της Έλλειμμα μειώθηκε κατά 403 εκατ. \$ ΗΠΑ, στα 2.037 εκατ. \$ ΗΠΑ. Οι συνολικές της εξαγωγές έφτασαν τα 19,1 δισ. \$ ΗΠΑ, ποσό το οποίο δηλώνει αύξηση από τα 15,7 δισ. \$ ΗΠΑ το 1996.

Οι εξαγωγές του 1997 αποτελούνταν από τις ακόλουθες κύριες κατηγορίες:

- Βιομηχανικά προϊόντα 35,4,
- Μηχανήματα και εξοπλισμός 45,2,
- Τρόφιμα, ποτά και καπνός 13,
- Πρώτες ύλες 3,8, και
- Ενέργεια 2,6.

Το ποσοστό των μηχανημάτων και εξοπλισμού στις εξαγωγές αυξήθηκε κατά 8,6, λόγω της αυξανόμενης δραστηριότητας στους τομείς του αυτοματισμού και των ηλεκτρονικών που οφείλεται στην αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων στους τομείς αυτούς. Ενώ το ποσοστό των εξαγωγών όλων των άλλων κατηγοριών στο σύνολο των εξαγωγών μειώθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ (εκ. \$ ΗΠΑ)			
	1996	1997	% Μεταβολή 1997-1996
Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου			
Εξαγωγές	15.703	19.069	21,4
Εμπορικό Ισοζύγιο	18.143	21.106	16,3
Κεντρική Τράπεζα Ουγγαρίας	-2.440	-2.037	-16,5
Εξαγωγές	14.184	19.637	38,4
Εισαγωγές	16.836	21.371	26,9
Εμπορικό Ισοζύγιο	-2.652	-1.734	34,6

Πηγή: Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, Κεντρική Τράπεζα Ουγγαρίας

Οι συνολικές εισαγωγές της Ουγγαρίας το 1997 έφτασαν τα 21,1 δισεκ. \$ ΗΠΑ, από τα 18,1 δισεκ. \$ ΗΠΑ το 1996. Οι εισαγωγές αποτελούνταν από τις ακόλουθες κύριες κατηγορίες:

- Βιομηχανικά προϊόντα 41,4,
- Μηχανήματα και εξοπλισμός 41,5,
- Ενέργεια 9,9,
- Τρόφιμα, ποτά και καπνός 4,2, και
- Πρώτες ύλες 3,3.

Το ποσοστό των μηχανημάτων και του εξοπλισμού στο σύνολο των εισαγωγών αυξήθηκε κατά 5%. Ενώ το ποσοστό των εισαγωγών όλων των άλλων κατηγοριών στο σύνολο των εισαγωγών μειώθηκε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (Δισεκ. φορίντ)		
	1996	1997
Τρόφιμα, ποτά και καπνός από τα οποία:	122,7	167,0
Κρέας και παρασκευάσματα	5,8	11,9
Φρούτα και λαχανικά	19,4	25,8
Πρώτες ύλες	99,5	129,5
Ορυκτά καύσιμα	334,4	390,4
Πετρέλαιο και προϊόντα του	158,1	185,0
Χημικά	342,5	446,8
Χαρτί και επεξεργασμένο χαρτί	78,1	99,7
Υφαντικές ίνες και υφάσματα	140,3	189,1
Σίδηρος και ατσάλι	66,5	102,0
Μη - σιδηρούχα μέταλλα	77,8	117,3
Επεξεργασμένα μέταλλα	76,6	119,5
Μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών από τα οποία:	753,7	1.632,3
Αυτοκίνητα	151,6	214,9
Ρούχα και υποδήματα	87,5	107,3
Επιστημονικά εργαλεία	54,2	76,7
Σύνολο περιλαμβάνον και άλλα	2.468,1	3.935,5

Πηγή: Central Statistical Office, Hungarian Statistical Yearbook, Monthly Bulletin of Statistics.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΕΞΑΓΩΓΕΣ (Δισεκ. φορίντ)		
	1996	1997
Τρόφιμα, ποτά και καπνός από τα οποία:	367,4	461,3
Κρέας και παρασκευάσματα	122,4	147,2
Φρούτα και λαχανικά	89,0	100,1
Πρώτες ύλες	105,5	135,7
Ορυκτά καύσιμα	81,3	94,1
Πετρέλαιο και προϊόντα του	60,0	65,3
Χημικά	222,7	304,7
Χαρτί και επεξεργασμένο χαρτί	34,0	48,2
Υφαντικές ίνες και υφάσματα	44,9	55,1
Σίδηρος και ατσάλι	56,3	65,8
Μη - σιδηρούχα μέταλλα	55,1	80,9
Επεξεργασμένα μέταλλα	66,5	92,4
Μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών από τα οποία:	511,2	1.608,8
Αυτοκίνητα	84,7	202,5
Ρούχα και υποδήματα	217,4	270,4
Επιστημονικά εργαλεία	28,3	36,1
Σύνολο περιλαμβάνον και άλλα	2.001,7	3.560,4

Πηγή: Central Statistical Office, Hungarian Statistical Yearbook, Monthly Bulletin of Statistics.

Οι εμπορικοί εταίροι της Ουγγαρίας είναι κυρίως οι Δυτικές Βιομηχανικές χώρες. Το 1997, οι αναπτυγμένες χώρες έλαβαν το 78%

των εξαγωγών της Ουγγαρίας και παρείχαν το 74% περίπου των εισαγωγών της. Από τα ποσοστά αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλογούσε στο 75% των εξαγωγών και το 71% των εισαγωγών. Η Γερμανία είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ουγγαρίας μια και αναλογούσε στο 37% των εξαγωγών και στο 27% των εισαγωγών το 1997. Μετά την Γερμανία έπονται η Αυστρία, η Ρωσία, η Ιταλία, η Γαλλία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιαπωνία, η Ολλανδία και οι χώρες της Κεντροευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ (Δισεκ. φορίντ)		
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	1996	1997
Γερμανία	582,2	1.051,7
Αυστρία	233,5	414,7
Ρωσία	307,8	374,4
Ιταλία	199,8	289,6
Γαλλία	104,5	171,9
ΗΠΑ	86,5	146,6
Ηνωμένο Βασίλειο	80,6	133,9
Ιαπωνία	54,9	129,8
Ολλανδία	77,8	102,1
Τσεχία	74,3	95,0
Σύνολο περιλαμβάνον και άλλα	2.468,1	3.935,5

Πηγή: Central Statistical Office, Hungarian Statistical Yearbook, Monthly Bulletin of Statistics.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ (Δισεκ. φορίντ)		
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	1996	1997
Γερμανία	580,1	1.326,9
Αυστρία	212,5	405,2
Ρωσία	160,2	218,4
Ιταλία	118,4	179,7
Γαλλία	74,0	134,2
ΗΠΑ	58,4	119,0
Ηνωμένο Βασίλειο	70,9	114,9
Ιαπωνία	53,4	100,0
Ολλανδία	59,2	95,3
Τσεχία	43,2	88,1
Σύνολο περιλαμβόνον και άλλα	2.001,7	3.560,4

Πηγή: Central Statistical Office, Hungarian Statistical Yearbook, Monthly Bulletin of Statistics.

Τα νούμερα για τους τρεις (3) πρώτους μήνες του 1998 παρουσιάζουν Εμπορικό Έλλειμμα 303 εκατομμύρια \$ ΗΠΑ με εισαγωγές 5,04 δισεκατομμύρια \$ ΗΠΑ και εξαγωγές 4,74 δισεκατομμύρια \$ ΗΠΑ. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση 3,1% στις εισαγωγές και 5,5% στις εξαγωγές κατά τους τρεις πρώτους μήνες του 1998.

Πάνω από το 94% των εξαγωγών της Ουγγαρίας και πάνω από το 92% των εισαγωγών της γίνονται σε σκληρά νομίσματα. Ωστόσο,

μερικές εταιρείες που ειδικεύονται στο εμπόριο με αγορές της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης εφαρμόζουν αντιπραγματισμό για να ξεπεράσουν το πρόβλημα των περιορισμένων οικονομικών πόρων στις αγορές αυτές. Η Ουγγαρία εισάγει σημαντικό μέρος των ενεργειακών της αναγκών από τη Ρωσία.

Σύμφωνα με τη συμφωνία σύνδεσής της με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ουγγαρία οφείλει να δημιουργήσει μια περιοχή πλήρως ελεύθερου εμπορίου, εκτός από εμπόριο αγροτικών προϊόντων, έως το 1999. Για το λόγο αυτό, από την 1^η Ιανουαρίου του 1997, όλες οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων της Ουγγαρίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αδασολόγητες. Οι ποσοτώσεις που ίσχυαν για τα υφαντουργικά προϊόντα καταργήθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου του 1998.

Από το 1999, η Ουγγαρία υποχρεούται να καταργήσει όσα δασμολογικά εμπόδια απέμειναν για τα βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι σχέσεις της Ουγγαρίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο αγροτικό εμπόριο διέπονται από το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο της Συμφωνίας Σύνδεσης της Ουγγαρίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Γύρο της Ουρουγουάης της GATT για το αγροτικό εμπόριο. Στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου διευθετήθηκε και το θέμα των υπέρμετρων αγροτικών επιδοτήσεων της Ουγγαρίας, με τη συμφωνία που υπογράφηκε τον Ιούλιο του 1997, σύμφωνα με την οποία η Ουγγαρία μπορεί να συνεχίσει τις επιδοτήσεις σε 16 ομάδες προϊόντων έως το 2002 και όχι έως το 2000. Επίσης, η Ουγγαρία συμφώνησε να περιορίσει τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων σε χώρες που λαμβάνουν τα επιδοτούμενα προϊόντα της και δεσμεύθηκε να μην

αρχίσει τις πωλήσεις των εν λόγω επιδοτούμενων προϊόντων σε χώρες που δεν τα λαμβάνουν ήδη.

Η Ουγγαρία αποτελεί ιδρυτικό μέλος μιας περιφερειακής συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου με συνιδρυτικά μέλη τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σλοβακία και την Πολωνία, της Κεντροευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (Κεντροευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (CEFTA). Σύμφωνα με τη CEFTA και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο 5 που υπογράφηκε το Σεπτέμβριο του 1996, τα δασμολόγια στο 90% περίπου του βιομηχανικού εμπορίου της Ουγγαρίας με τις χώρες της CEFTA έχουν καταργηθεί. Οι δασμοί στο υπόλοιπο 10% έχουν αρχίσει να καταργούνται και η διαδικασία θα ολοκληρωθεί από το 2000 έως το 2002.

Σε μια προσπάθεια για την εναρμόνιση των τελωνειακών νόμων της Ουγγαρίας με τις προδιαγραφές τη Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πάταξη της παραοικονομίας, η Ουγγαρία υιοθέτησε τον Τελωνειακό Κώδικα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το σύστημα κατάταξης της συνδυαστικής Ονοματολογίας ως μέρος της Τελωνειακής Πράξης.

Η Ουγγαρία προσχώρησε στην Πανευρωπαϊκή Συσπείρωση την 1^η Ιουλίου του 1997. Ο Οργανισμός αυτός αποτελείται από τα 29 μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EFTA και CEFTA. Ως μέλος του Οργανισμού αυτού, ο οποίος ιδρύθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 1997, τα υλικά και τα μέρη που εισάγονται από άλλες χώρες μέλη θα θεωρούνται ουγγρικής προέλευσης όταν θα επεναξάζονται ως τελικά ή ημιτελή προϊόντα.

3.2. ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Ο Νόμος CI του 1995 θέτει τη βασική πολιτική με την οποία καθορίζονται οι εισαγωγικοί δασμοί. Η τελωνειακή αξία των αγαθών καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμφωνίας περί Τελωνειακής Αξίας της GATT. Οι ετήσιοι δασμολογικοί συντελεστές αναθεωρούνται ετήσια με Κοινό Διάταγμα του Υπουργού Βιομηχανίας, Εμπορίου και Τουρισμού και του Υπουργού Οικονομικών.

Οι δασμοί για προϊόντα όπως οι πρώτες ύλες, τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός είναι πολύ χαμηλοί, ενώ οι δασμοί για τα αγροτικά προϊόντα είναι υψηλοί.

Για να προστατευθεί η ουγγρική βιομηχανία, απαιτούνται ακόμη άδειες για την εισαγωγή τροφίμων, φαρμάκων, νημάτων, χαλιών και ταπήτων, ρούχων (παλτών, υφασμάτων, αξεσουάρ, εσωρούχων κ.τ.λ.), υποδημάτων, υφασμάτων οικιακής χρήσης, αυτοκινήτων και ορισμένων άλλων αγαθών. Σύμφωνα με την αγροτική πολιτική της Ουγγαρίας, απαιτείται ακόμη άδεια εισαγωγής για τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα.

Ένα σημαντικό μέρος του συστήματος χορήγησης αδειών για εισαγωγές είναι η γενική ποσόστωση για την εισαγωγή καταναλωτικών αγαθών. Η γενική ποσόστωση ισχύει για ρούχα (ακόμη και για μεταχειρισμένα), υποδήματα, οικιακά καθαριστικά, ορισμένα μηχανολογικά προϊόντα, καινούργια και μεταχειρισμένα αυτοκίνητα, κοσμήματα και πολύτιμα μέταλλα και ψάρια. Η Ουγγαρία έβγαλε όλα τα αγροτικά προϊόντα από τη γενική ποσόστωση, αυξάνοντας κατά

συνέπεια την ποσόστωση για τα μη αγροτικά προϊόντα. Οι ποσοστώσεις εφαρμόζονται ανά εξάμηνο με διατάγματα βάσει προϊόντων. Οι ποσοστώσεις των προϊόντων κατανέμονται έτσι ώστε να προβλέπεται προνομιακή πρόσβαση για εισαγωγές από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (ΕΕΤΑ) και της Κεντροευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (CEFTA). Οι αιτήσεις για τις ποσοστώσεις υποβάλλονται στο Υπουργείο Βιομηχανίας, Εμπορίου και Τουρισμού.

Ειδικές άδειες απαιτούνται για την εισαγωγή καυσίμων και ενεργειακών πρώτων υλών, πολύτιμων μετάλλων και πετρώων, επικίνδυνων υλικών (μετάλλων, χημικών, ναρκωτικών ουσιών, ορισμένων αποβλήτων και ραδιενεργών προϊόντων), πυρομαχικών και στρατιωτικού εξοπλισμού.

Δεν επιτρέπεται να εισάγονται αυτοκίνητα άνω των τεσσάρων χρόνων για εμπορική ή ιδιωτική χρήση. Τα εξειδικευμένα παλαιότερα οχήματα μπορούν να εισάγονται αφού περάσουν από ειδικό τεχνικό έλεγχο.

Είναι αξιοσημείωτο το ότι σύμφωνα με τα διεθνή σύμφωνα και την εσωτερική νομοθεσία, η Ουγγαρία μπορεί να αναλάβει δράση κατά την επιδοτούμενων, επιβλαβών, ανθυγιεινών ή προϊόντων ντάμπινγκ που εισάγονται από μια χώρα ακόμη και αν η Ουγγαρία έχει συνάψει συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τη χώρα αυτή. Το Διάταγμα 111 του 1990 (το οποίο εφαρμόζει το Άρθρο 6 της GATT) προβλέπει μηχανισμούς αντί-ντάμπινγκ.

3.3. ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Στην Ουγγαρία δεν επιβάλλονται ειδικοί φόροι στις εξαγωγές. Επίσης οι άδειες εξαγωγών καταργήθηκαν από την 1^η Ιανουαρίου του 1997, εκτός από αυτές που απαιτούνται από τις Διεθνείς δεσμεύσεις της Ουγγαρίας.

Σε αυτές περιλαμβάνονται ορισμένα αγροτικά προϊόντα και χημικά, εκρηκτικά, όπλα, αεροσκάφη και στρατιωτικός εξοπλισμός, πολύτιμα μέταλλα και αντικείμενα που αποτελούνται από αυτά καθώς και αυθεντικά έργα τέχνης.

3.4. ΕΞΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ο Νόμος XLII του 1994 ίδρυσε την Ουγγρική Τράπεζα Εξαγωγών-Εισαγωγών (Eximbank) και την Ουγγρική Εταιρεία Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων (MEHIB). Και οι δύο αυτοί Οργανισμοί είναι κρατικοί. Η Eximbank χρεοκόπησε το 1996 ενώ η MEHIB είχε κέρδη. Η Κυβέρνηση συνεχίζει να προωθεί και τους δύο Οργανισμούς καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ουγγρικών εξαγωγών.

Η Eximbank ασχολείται αποκλειστικά με τραπεζικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με την εξαγωγή ουγγρικών προϊόντων και υπηρεσιών. Οι εισαγωγές και οι ουγγρικές άμεσες

επενδύσεις στο εξωτερικό μπορούν επίσης να χρηματοδοτηθούν αν κριθούν σημαντικές για την οικονομία. Η Eximbank χορηγεί δάνεια και Τραπεζικές εγγυήσεις και λειτουργεί ως αντιπρόσωπος επί προμήθεια για συναλλαγματικές, επιταγές σε ξένο συνάλλαγμα και συμφωνίες σε ξένο νόμισμα, όπως συναλλαγές σε οψιόν ή συμβάσεις προθεσμιακών αγορών και πωλήσεων, χρεόγραφα (συμπεριλαμβανομένου του τόκου) και ανταλλαγές νομισμάτων. Επίσης, η Τράπεζα προσφέρει υπηρεσίες υπολογισμού του εισπρακτέου τόκου σε 12μηνα προσωπικά δάνεια και κάλυψη για φερεγγυότητα κατόπιν αίτησης των πελατών. Το εγγεγραμμένο κεφάλαιό της είναι 5,6 δισεκ. φορίντ.

Οι περισσότερες λειτουργίες της Eximbank διενεργούνται σήμερα από τις μεγαλύτερες Εμπορικές Τράπεζες της χώρας. Οι Ξένες Εμπορικές Τράπεζες έχουν επίσης μπει στο χώρο της χρηματοδότησης των εξαγωγών. Το όφελος από τα δάνεια και τις άλλες συναλλαγές μέσω της Eximbank είναι το κατά 50% μειωμένο επιτόκιο που προσφέρει μια και επιδοτείται από την Κυβέρνηση για λόγους προώθησης των εξαγωγών.

Η ΜΕΗΒ προσφέρει εξαγωγική και επενδυτική ασφαλιστική κάλυψη κατά εμπορικών και πολιτικών κινδύνων, καθώς και ασφάλιση προσφορών. Η ασφάλιση κατά πολιτικού κινδύνου παρέχεται σε εμπορικές υποθέσεις και σε ουγγρικές άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό. Η ασφάλιση κατά εμπορικού κινδύνου παρέχεται σε εξαγωγές, συμπεριλαμβανομένων, από το 1997, αυτών σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Οι πληρωμές για την ασφάλιση κατά εμπορικού κινδύνου προέρχονται από τους λογαριασμούς της ΜΕΗΒ, αλλά η ασφάλιση κατά πολιτικού κινδύνου καλύπτεται από τον Προϋπολογισμό του Κράτους. Η ΜΕΗΒ διαθέτει επίσης υπηρεσία

πληροφόρησης που καταγράφει τις εξαγγελίες προσφορών από Διεθνείς Αναπτυξιακούς Οργανισμούς στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν ουγγρικές εταιρείες.

3.5. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Η Ουγγαρία είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών και αρκετών άλλων Διεθνών Οργανισμών όπως π.χ. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Είχε επίσης υπογράψει τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και είναι μέλος του διαδόχου της, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO). Το 1982, η Ουγγαρία προσχώρησε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στην Παγκόσμια Τράπεζα (όπως και στη θυγατρική της τελευταίας στον ιδιωτικό τομέα, το Διεθνή Χρηματοδοτικό Οργανισμό). Η χώρα είναι επίσης μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και την 1^η Ιουλίου του 1997, η Ουγγαρία προσχώρησε στην Πανευρωπαϊκή Συσπείρωση, μια Τελωνειακή Οργάνωση που ιδρύθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 1997.

Η Ουγγαρία είχε συνάψει από το 1991 μια συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Μάρτιο του 1994 η Κυβέρνηση υπέβαλε επίσημη αίτηση για την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ένταξη αυτή προβλέπεται επί του παρόντος για το 2002, η ημερομηνία όμως αυτή δεν αποτελεί ρητή δέσμευση ή πρόσκληση για εισδοχή. Από τις δέκα χώρες που εξετάστηκαν για το κατά πόσο εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις για την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ουγγαρία έλαβε τους περισσότερους βαθμούς, χάρη στην

ενισχυμένη δημοκρατία της και στις γερά ριζωμένες μεταρρυθμίσεις στην αγορά της.

Η Ουγγαρία προσχώρησε στον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) στις 15 Μαρτίου του 1996, πράγμα που χαρακτηρίστηκε ως μεγάλο βήμα για την ενσωμάτωσή της στη Δύση. Τον Ιούλιο του 1997, η Ουγγαρία κλήθηκε επισήμως, μαζί με τη Δημοκρατία της Τσεχίας, και την Πολωνία, να γίνει πλήρως μέλος του ΝΑΤΟ. Επικυρώθηκε από τα κράτη μέλη του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ), η εισδοχή της στον Οργανισμό ως πλήρες μέλος το 1999.

3.6. ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ ΛΙΜΑΝΙΑ

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές που να έχουν ιδρυθεί Ελεύθερες Ζώνες και Λιμένες. Ωστόσο, η Ουγγαρία επιτρέπει την ίδρυση τόσο εμπορικών (για αποθήκευση) όσο και βιομηχανικών (για παραγωγή και εξαγωγή) Ελεύθερων Ζωνών. Οι ζώνες αυτές ιδρύονται και χρηματοδοτούνται από τους επενδυτές. Η τελωνειακή ασφάλεια, όπως και η σωστή περιφραγή, πρέπει να ρυθμιστούν από τον επενδυτή. Οι Ζώνες αυτές θεωρούνται εκτός Ουγγαρίας για τελωνειακούς, συναλλαγματικούς και άλλους σκοπούς σχετικούς με το εμπόριο. Ο εξοπλισμός, τα έπιπλα, τα προϊόντα τα οποία υπόκεινται σε δασμούς όχι όμως τα οικοδομικά υλικά ή τα καύσιμα, εξαιρούνται από τους τελωνειακούς δασμούς, αν εισέλθουν

στις Ελεύθερες Ζώνες. Οι Ελεύθερες Ζώνες πρέπει να καταλαμβάνουν ελάχιστη έκταση 2.000 τετραγωνικών μέτρων. Τα αγαθά που δεν έχουν σχέση με μη παραγωγικές μονάδες, δεν είναι κατάλληλα για αποθήκευση στην Ελεύθερη Ζώνη ή η αποστολή τους έχει απαγορευθεί από τον υπεύθυνο της Ζώνης δεν εισέρχονται στην Ελεύθερη Ζώνη. Άδεια για Ελεύθερη Ζώνη παραγωγής μπορεί να δοθεί, μόνο αν η παραγωγή προορίζεται για εξαγωγή και χρησιμοποιούνται εισαγόμενα υλικά και πρώτες ύλες.

Σε περίπτωση χορήγησης νέων αδειών για Ελεύθερες Ζώνες, πρέπει να κατατίθεται τελωνειακή εγγύηση, η οποία θα ανέρχεται στο 4% του εκτιμώμενου τζίρου από τα προϊόντα της Ελεύθερης Ζώνης. Η εγγύηση μπορεί να έχει τις ακόλουθες μορφές: μετρητά, τραπεζική εγγύηση ή πιστοποιητικό πρόσθετης ασφάλειας εκδιδόμενο από εγχώρια τράπεζα ή από ξένη τράπεζα με την εγγύηση εγχώριας Τράπεζας, διμερή ή πολυμερή εγγυοδοσία από έναν Οργανισμό με έδρα την Ουγγαρία και ενεχυρόγραφο που να είναι διαθέσιμο για την Τελωνειακή Αρχή. Η Τελωνειακή Αρχή δεν ευθύνεται για τον τόκο στις εγγυήσεις μετρητών.

Επίσης, στην Ουγγαρία λειτουργούν αποθηκευτικοί χώροι, οι οποίοι επιτρέπουν την αποθήκευση των αγαθών και την αναβολή της εκτελώνισής τους έως την απομάκρυνση από την αποθήκη. Υπάρχουν τόσο οι Δημόσιοι και οι Ιδιωτικοί αποθηκευτικοί χώροι. Οι πρώτοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν από οποιονδήποτε, ενώ οι ιδιωτικοί αποθηκευτικοί χώροι μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο από το νομικό πρόσωπο που τους διατηρεί. Για την ίδρυση ενός ιδιωτικού αποθηκευτικού χώρου ή ενός δημόσιου αποθηκευτικού χώρου που να ελέγχεται από ένα νομικό πρόσωπο εκτός της Τελωνειακής Αρχής, απαιτείται άδεια από την Τελωνειακή Αρχή. Το τέλος αποθήκευσης σε

αποθηκευτικούς χώρους που λειτουργούν υπό τις Τελωνειακές Αρχές είναι 0,5% της αξίας των αγαθών την ημέρα και το μέγιστο χρονικό διάστημα αποθήκευσης είναι πέντε (5) χρόνια.

3.7. Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΨΗ ΤΟΥ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

1. Με βάση τη συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση η Ουγγαρία έχει ήδη καταργήσει όλα τα δασμολογικά εμπόδια τις εισαγωγές και εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων με τις χώρες – μέλη της Ένωσης.
2. Τα διάφορα εμπόδια στο εξαγωγικό εμπόριο των αγροτικών προϊόντων θα καταργηθούν το αργότερο έως το 2002.
3. Οι δασμοί για προϊόντα όπως οι πρώτες ύλες, τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός είναι πολύ χαμηλοί, ενώ οι δασμοί για τα αγροτικά προϊόντα είναι υψηλοί.
4. Άδειες εισαγωγών απαιτούνται τόσο για ορισμένα βιομηχανικά όσο και για τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα.
5. Ποσοτώσεις ισχύουν για μία σειρά βιομηχανικών προϊόντων.
6. Ειδικές άδειες απαιτούνται για την εισαγωγή καυσίμων, ενεργειακών πρώτων υλών, πολύτιμων μετάλλων, επικίνδυνων υλικών στρατιωτικού εξοπλισμού.

7. Η εισαγωγή αυτοκινήτων άνω των τεσσάρων (4) χρόνων για εμπορική και ιδιωτική χρήση απαγορεύεται.
8. Άδειες εξαγωγών απαιτούνται για αγροτικά προϊόντα, χημικά, όπλα, αεροσκάφη και στρατιωτικό εξοπλισμό.
9. Η Ουγγαρία επιτρέπει την ίδρυση τόσο Εμπορικών όσο και Βιομηχανικών Ελεύθερων Ζωνών.
Οι Ζώνες αυτές ιδρύονται και χρηματοδοτούνται από επενδυτές.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ελλάδα

Πορτογαλία

Ισπανία

Ιταλία

Γαλλία

Λουξεμβούργο

Ιρλανδία

Ηνωμένο Βασίλειο

Βέλγιο

Κράτη μέλη της ΕΕ

Κάτω Χώρες

Γερμανία

Δανία

Αυστρία

Σουηδία

Φινλανδία

Τσεχική Δημοκρατία

Πολωνία

Λιθουανία

Λεττονία

Εσθονία

Βουλγαρία

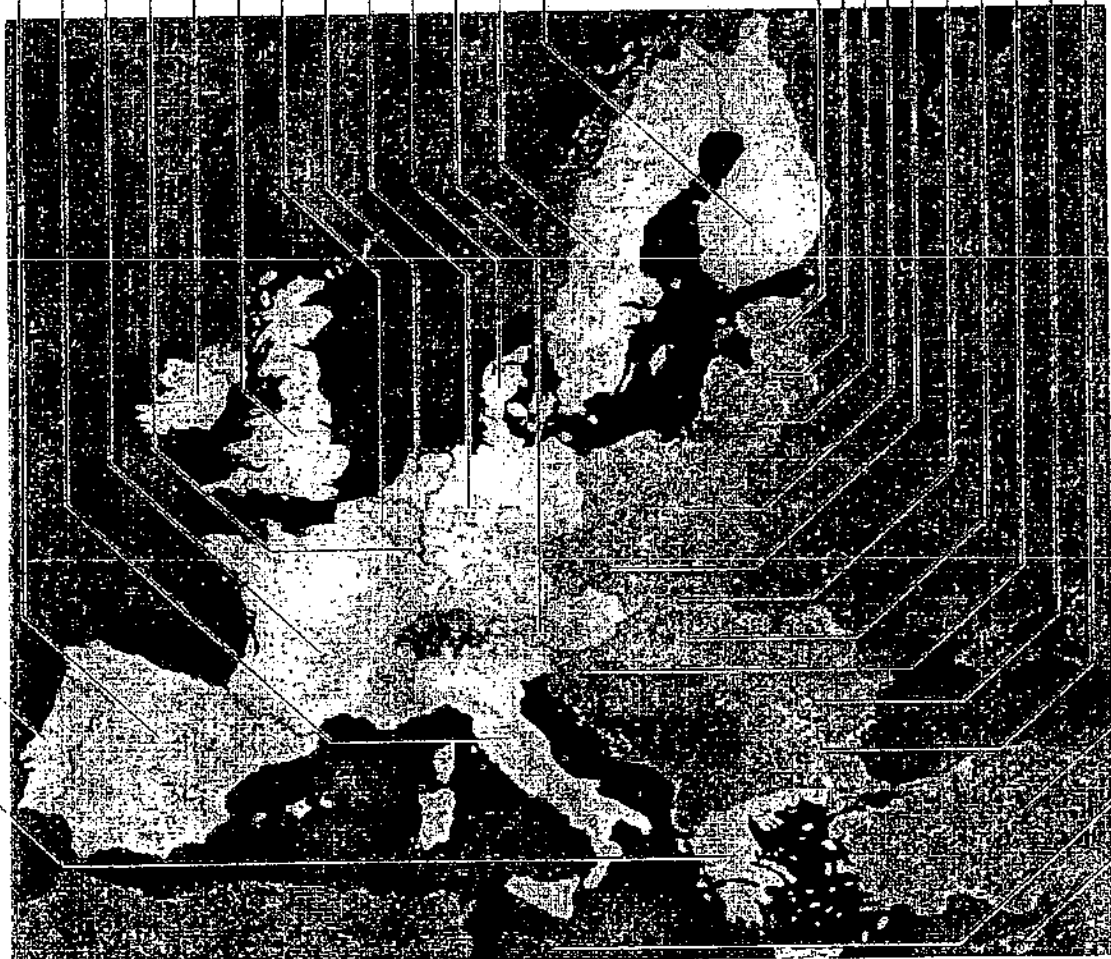
Ρουμανία

Σλοβενία

Ουγγαρία

Σλοβακία

Υποψήφιες χώρες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αρχίσει την πιο φιλόδοξη μέχρι σήμερα διαδικασία διεύρυνσης. Στόχος της είναι να ενώσει την ευρωπαϊκή ήπειρο και να εδραιώσει με τον τρόπο αυτό την ειρήνη και τη δημοκρατία, για να μπορέσουν οι λαοί της να επωφεληθούν από την πρόοδο και την ευημερία που θα φέρει η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Μετά την κατάρρευση των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού» στην διετία 1989-1991, η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να εφαρμόζει συγκεκριμένες ιδέες που στόχο έχουν την υποστήριξη, την ενίσχυση και την επιτάχυνση της διαδικασίας οικονομικής μεταρρύθμισης στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Η Ε.Ε. παρέχει, μέσα από συγκεκριμένες ρυθμίσεις, καλύτερη πρόσβαση στην αγορά της, χορηγεί χρηματοδοτικές ενισχύσεις, προσφέρει τεχνική βοήθεια και κατάρτιση, διευκολύνει τις ξένες επενδύσεις και συμβάλλει τεχνικά και οικονομικά στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Σε ορισμένες περιπτώσεις (Πολωνία, Βουλγαρία και Ρουμανία) η Ε.Ε. χρησιμοποίησε το πρόγραμμα «Επισιτικής Βοηθείας» για την αποστολή ιατροφαρμακευτικού υλικού και τροφίμων.

Αν και λίγο πριν την κατάρρευση των καθεστώτων των χωρών αυτών είχαν συναφθεί νέες «εμπορικές συμφωνίες» και «συμφωνίες συνεργασίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Πολωνία, την

Ουγγαρία, την Τσεχοσλοβακία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία οι εν λόγω συμφωνίες είχαν έτσι κι αλλιώς πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Με την αλλαγή των καθεστώτων στις χώρες αυτές, οι σχέσεις της Ε.Ε. με τον χώρο αποτυπώνονται πλέον στις λεγόμενες «Ευρωπαϊκές συμφωνίες Σύνδεσης». Το βασικό χαρακτηριστικό των συμφωνιών αυτών είναι η σύνδεση της Ε.Ε. με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όχι μόνο στο οικονομικό αλλά και στο πολιτικό και κοινωνικό πεδίο.

Τα σημαντικότερα στοιχεία των «Ευρωπαϊκών Συμφωνιών» μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Ελεύθερες εμπορικές συναλλαγές με την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Βιομηχανική, τεχνική και επιστημονική συνεργασία.
- Πολιτιστική συνεργασία.
- Μακροπρόθεσμο πρόγραμμα χρηματοδοτικής στήριξης.
- Μηχανισμός πολιτικού διαλόγου.

Οι συνδεδεμένες αυτές χώρες έχουν ως τελικό στόχο τους την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε εξέλιξη βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τους όρους της προσχώρησης μεταξύ της Ε.Ε. και των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Κάθε υποψήφια χώρα βαδίζει προς την προσχώρηση με τον δικό της ρυθμό, ανάλογα με την κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό της. Για να γίνει μια χώρα μέλος της Ε.Ε., πρέπει να έχει σταθερό δημοκρατικό πολίτευμα που να εγγυάται το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων. Επίσης, πρέπει να έχει οικονομία της αγοράς που λειτουργεί ικανοποιητικά

καθώς και σημαντική διοίκηση ικανή να εφαρμόζει και να επιβάλλει την νομοθεσία της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. βοηθά τις υποψήφιες χώρες να εκσυγχρονίσουν τις κοινωνίες τους μέσω των «εταιρικών σχέσεων για την προσχώρηση» οι οποίες προβλέπουν σημαντική χρηματοδοτική ενίσχυση εκ μέρους της Ε.Ε. καθώς και ανταλλαγές εμπειριών και γνώσεων.

4.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ

Το άρθρο 49 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση του Μάαστριχ αναφέρει ότι κάθε Ευρωπαϊκό κράτος που σέβεται τις αρχές:

- Της ελευθερίας,
  - Της Δημοκρατίας,
  - Τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, και είναι
  - Το κράτος δικαίου,
- μπορεί να ζητήσει να καταστεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης του 1993 αποφάσισε ότι «η προσχώρηση και άλλων χωρών θα πραγματοποιηθεί από τη στιγμή που μια συνδεδεμένη χώρα θα είναι ικανή να αναλάβει τις υποχρεώσεις μέλους, ήτοι εφ' όσον ικανοποιεί τις απαιτούμενες οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις. Ταυτόχρονα θέσπισε τα γνωστά πλέον ως «κριτήρια της Κοπεγχάγης», που είναι:

1. Σταθερότητα θεσμών που εγγυώνται:

- Την ελευθερία,

- Τη Δημοκρατία,
  - Το κράτος δικαίου,
  - Τα ανθρώπινα δικαιώματα,
  - Την προστασία των μειονοτήτων.
2. Ύπαρξη λειτουργικής οικονομίας της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης των πιέσεων του ανταγωνισμού μέσα στην Ένωση.
  3. Ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους συμπεριλαμβανομένης της προσήλωσης στους στόχους της πολιτικής και οικονομικής ένωσης.

4.2.1. 1995: ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΜΑΔΡΙΤΗΣ

Σ' αυτό αποφασίστηκε ότι «κάθε υποψήφια χώρα θα πρέπει να προσαρμόζει τις διοικητικές της δομές, έτσι ώστε η νομοθεσία της Ε.Ε. να μεταφέρεται κατάλληλα στο Εθνικό επίπεδο και εφαρμόζεται αποτελεσματικά μέσω των κατάλληλων διοικητικών και δικαστικών δομών, ως απαραίτητη προϋπόθεση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που απαιτεί η ιδιότητα του μέλους της Ε.Ε.».

4.2.2. Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιλήφθηκε εξ αρχής τη σπουδαιότητα της νέας φάσης της Ευρωπαϊκής ιστορίας που ξεκίνησε με την πτώση

του τείχους του Βερολίνου το 1989. Κινήθηκε άμεσα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας νέων δεσμών με τις χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καταργώντας εισαγωγικές ποσοτώσεις επεκτείνοντας το καθεστώς των εμπορικών προτιμήσεων και συνάπτοντας συμφωνίες για το εμπόριο, τη συνεργασία, και τέλος τη σύνδεση.

Ειδικά προγράμματα προσφέρουν χρηματοδοτικές ενισχύσεις και ειδικές τεχνικές γνώσεις με στόχο τη διευκόλυνση των προσπαθειών των χωρών αυτών για μεταρρύθμιση και ανασυγκρότηση των οικονομιών τους.

Οι προηγούμενες διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγιναν σε μια διαιρεμένη Ευρώπη. Ο τωρινός γύρος προσφέρει την ευκαιρία επανένωσης της ευρωπαϊκής ηπείρου. Μια αδιαίρετη Ευρώπη θα ενισχύσει τις θεμελιώδεις αξίες στις οποίες στηρίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρέχοντάς της τη δυνατότητα να αναλάβει περισσότερο ουσιαστικό ρόλο στη διεθνή σκηνή που θα επηρεάζει ολοένα και περισσότερο τον κόσμο στον οποίο ζούμε.

4.2.3. ΙΟΥΝΙΟΣ 1997: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ AGENDA 2000

Το Πρόγραμμα Δράσης Agenda 2000, που αποφασίσθηκε από την Επιτροπή τον Ιούνιο του 1997, αποτελεί στρατηγική – πλαίσιο για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν όψει της διεύρυνσης. Σ' αυτό η Επιτροπή διατυπώνει προτάσεις σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις των εφαρμοζομένων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έναρξη της διαδικασίας διεύρυνσης και ορίζει έναρξη των διαπραγματεύσεων

προσχώρησης με τις πρώτες χώρες στις 31 Μαρτίου 1998. Καθορίζει επίσης το δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2000-2006.

Στην ανακοίνωση διαφαίνεται η ανάγκη προσανατολισμού της βοήθειας στην κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών κάθε υποψήφιας χώρας.

4.2.4. 1^η ΜΑΪΟΥ 1999: ΘΕΣΗ ΣΕ ΙΣΧΥ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η γένεση της συνθήκης αυτής άρχισε το 1994 με τη σύσταση μιας ομάδας προβληματισμού και υπογράφηκε τελικώς στις 2 Οκτωβρίου του 1997.

Αποτελεί αναθεώρηση των Ιδρυτικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως είχαν τροποποιηθεί με την Συνθήκη του Μάαστριχ.

1^η: Την υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, οι δε τομείς που ενεργεί με νέους κανόνες είναι:

- Απασχόληση και κοινωνικά δικαιώματα.
- Ασφάλεια, ελευθερία και δικαιοσύνη.
- Περιβάλλον, υγεία, δικαιώματα των καταναλωτών.
- Έκφραση ορισμένων αξιών και επιδιώξεων των πολιτών.

2^η: Το δικαίωμα να λαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, θρησκείας ή πεποιθήσεων.

3^η: Την υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προωθεί σε όλες τις πολιτικές της την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και

γυναικών και να ενδιαφέρεται για την τήρηση και την προώθηση ίσων ευκαιριών στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης.

4.3. ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Οι υποψήφιες χώρες που είχαν κάνει αιτήσεις προσχώρησης το 1994 αλλά και άλλες το 1995 έχουν αρχίσει από καιρό διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο την επίτευξη συμφωνίας για το χρόνο και τον τρόπο προσχώρησης της κάθε μιας, ως και την κατάρτιση της συνθήκης προσχώρησης η οποία τελικά υποβάλλεται στο Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για σύμφωνη γνώμη.

Μετά ταύτα η κάθε Συνθήκη υποβάλλεται στα κράτη-μέλη και στις υποψήφιες χώρες για κύρωση σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις άρχισαν στις 31 Μαρτίου 1998 όπως προβλεπόταν στην Agenda 2000 για τις πέντε (5) χώρες από τις 11, δηλαδή για: *Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία, (Εσθονία)*.

Στη Σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι, το Δεκέμβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ξεκινήσουν ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τις άλλες υποψήφιες χώρες: *Βουλγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία*.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές άρχισαν στις 15 Φεβρουαρίου 2000. Ενώ προηγουμένως η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε συνάψει εταιρική σχέση για την προσχώρηση με κάθε μία από τις υποψήφιες χώρες.

Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται χωριστά με κάθε υποψήφια χώρα και η πορεία τους εξαρτάται από το βαθμό προετοιμασίας κάθε μιας και την πολυπλοκότητα των προς επίλυση θεμάτων. Κάθε υποψήφια χώρα κρίνεται με βάση τα επιτεύγματα της και όχι σύμφωνα με κάποιο προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα.

Οι διαπραγματεύσεις βασίζονται στην υιοθέτηση από κάθε υποψήφια χώρα του συνόλου των κανόνων και νομοθετικών διατάξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή του κοινοτικού κεκτημένου, που υποδιαιρείται σε 31 κεφάλαια, μερικά των οποίων είναι: ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων και κεφαλαίων, εταιρικό δίκαιο, πολιτική ανταγωνισμού, γεωργία, αλιεία, κοινωνική πολιτική και απασχόληση, φορολογία, επιστήμη και έρευνα, εκπαίδευση, κατάρτιση, πολιτισμός, περιβάλλον, εξωτερικές σχέσεις, χρηματιστικές και δημοσιονομικές διατάξεις κ.ά. Το κεκτημένο δεν είναι διαπραγματεύσιμο.

Οι υποψήφιες χώρες δεσμεύονται να υιοθετήσουν, να εφαρμόσουν και να επιβάλλουν το κεκτημένο σύμφωνα με την απαίτηση από την ένταξή τους.

Οι διαπραγματεύσεις περιορίζονται στα μέρη εκείνα του κεκτημένου για τα οποία ζητούνται «μεταβατικές ρυθμίσεις» περιορισμένης έκτασης και υπό αυστηρές προϋποθέσεις.

4.3.1. ΜΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες να ετοιμαστούν για την είσοδό τους στην Ένωση χάραξε μια

προενταξιακή στρατηγική, η οποία προβλέπει τα ακόλουθα πλαίσια και μηχανισμούς:

- ✧ Συμφωνίες σύνδεσης: είναι επίσημες διμερείς συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών, οι οποίες καλύπτουν: το Αμόριο τον πολιτικό διάλογο την προσέγγιση των νομοθεσιών και άλλους τομείς.
- ✧ Περιοδικές εκθέσεις: είναι εκθέσεις για την πρόοδο που συντελείται κάθε χρόνο από κάθε υποψήφια χώρα και χρησιμοποιούνται ως βάση των αποφάσεων για τις διαπραγματεύσεις.
- ✧ Εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση: σ' αυτές καθορίζονται οι προτεραιότητες της προετοιμασίας κάθε υποψήφιας χώρας και οι διάφορες διαθέσιμες μορφές υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- ✧ Υιοθέτηση του κεκτημένου: οι υποψήφιες χώρες πρέπει να εντάσσουν εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου αναφέροντας τον τρόπο που θα τηρηθούν οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης με χρονοδιαγράμματα.
- ✧ Προενταξιακή βοήθεια: σε αυτήν περιλαμβάνεται για τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το πρόγραμμα Phare, που χρηματοδοτεί την ανάπτυξη θεσμών για να θέσουν σε ισχύ το κοινοτικό κεκτημένο και το πεδίο που αποκαλείται «οικονομική κοινωνική συνοχή».
- ✧ Χρηματοδότηση γίνεται επίσης:

- ✓ Με το πρόγραμμα Sapard για την ανάπτυξη της γεωργίας και της υπαίθρου.
- ✓ Με το πρόγραμμα ISPA για έργα υποδομής στο περιβάλλον και τις μεταφορές.
- ✓ Με συγχρηματοδότηση από την ευρωπαϊκή τράπεζα επενδύσεων για μεγάλης κλίμακας έργα υποδομής.

Οι υποψήφιες χώρες έχουν επίσης δικαίωμα συμμετοχής σε προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, έρευνας, ενέργειας, περιβάλλοντος κ.ά., για παράδειγμα την περίοδο 2000-2001 πάνω από 19.000 φοιτητές συμμετείχαν στο πρόγραμμα Erasmus.

Επίσης το 2000 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για τη συμμετοχή των υποψηφίων χωρών στον ευρωπαϊκό οργανισμό περιβάλλοντος, ενώ προβλέπονται συμφωνίες για τις περισσότερες από τις υποψήφιες χώρες για τη συμμετοχή τους στο ευρωπαϊκό κέντρο παρακολούθησης ναρκωτικών και τοξικομανίας.

Ένας άλλος μηχανισμός που συμμετέχουν οι υποψήφιες χώρες είναι η ευρωπαϊκή διάσκεψη: αυτή αποτελεί Forum που συνενώνει τις υποψήφιες χώρες και τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ανώτατο κυβερνητικό επίπεδο για να συζητούνται θέματα, όπως η εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλεια, η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις, η περιφερειακή συνεργασία και οι οικονομικές υποθέσεις.

4.3.2. ΜΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕ ΠΕΡΙΣΚΕΨΗ

Μια τέτοια διεύρυνση που καλύπτει τόσες πολλές χώρες, με τόσο διαφορετικά χαρακτηριστικά θέτει προκλήσεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι υποψήφιες χώρες έχουν συνειδητοποιήσει αυτές τις προκλήσεις και μελέτησαν πώς να τις αντιμετωπίσουν. Ανέκυψαν, π.χ. ερωτήματα για τους πιθανούς κινδύνους που συνδέονται με την μαζική μετανάστευση, την υποβάθμιση των περιβαλλοντικών προτύπων, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την προστασία του καταναλωτή ή την πολιτιστική ταυτότητα.

Τα ερωτήματα είναι εύλογα και υπάρχουν απαντήσεις.

1. Οι διαφορές βιοτικού επιπέδου μεταξύ των χωρών της Ευρώπης γενούν φόβους σε ορισμένα κράτη-μέλη, με τις συνακόλουθες ανησυχίες για έλευση φθηνού εργατικού δυναμικού, που θα απειλήσει θέσεις εργασίας ή θα συμπιέσει τους μισθούς, καθώς και για αυξημένη ζήτηση υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών, ή ακόμη και φόβους για ρατσιστικές εντάσεις, που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την κοινωνική σταθερότητα.

Με πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση, οι ανησυχίες αυτές φαίνονται υπερβολικές. Όταν η Ισπανία και η Πορτογαλία έγιναν μέλη, το 1986, εκφράστηκαν ανησυχίες ότι οι γειτονικές τους πλουσιότερες χώρες θα αποτελέσουν στόχο μαζικής μετανάστευσης. Συνέβη όμως ακριβώς το αντίθετο: οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι εργάτες στη Γαλλία μειώθηκαν. Η διεύρυνση ενισχύει την φυσική τάση των περισσότερων ανθρώπων να παραμένουν στις εστίες τους,

καθώς βελτιώνει την ευημερία στα κράτη-μέλη και οι άνθρωποι μπορούν να αναζητήσουν νέες ευκαιρίες στον τόπο τους. Μετά την προσχώρηση της Ιρλανδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οικονομία της εκτινάχθηκε στα ύψη και αναστράφηκε η μακρά μεταναστευτική παράδοση της χώρας. Η μαζική μετανάστευση είναι αποτέλεσμα αστάθειας, ενώ η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί παράγοντα αυξημένης σταθερότητας και όχι μόνον δεν θα αυξήσει, αλλά θα μειώσει την τάση για μεγάλης κλίμακας μετακίνηση πληθυσμών. Επιπλέον, μεταξύ του πλέον ευκίνητου τμήματος του πληθυσμού – των νέων ειδικευμένων εργαζομένων – οι μισθολογικές διαφορές είναι ήδη πολύ μικρότερες. Στην Ουγγαρία, π.χ. η οποία αντιμετωπίζει τη στιγμή αυτή έλλειψη εργατικού δυναμικού, το διαθέσιμο εισόδημα των νέων πλησιάζει συνεχώς το αντίστοιχο της Αυστρίας.

2. Μια άλλη πηγή προβληματισμού όσον αφορά τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το ενδεχόμενο αύξησης του οργανωμένου εγκλήματος. Η διεύρυνση, όμως, δεν πρόκειται να διευκολύνει τη διακίνηση ναρκωτικών, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, το λαθρεμπόριο όπλων, τις κλοπές αυτοκινήτων και την τρομοκρατία. Αντιθέτως, τα νέα κράτη - μέλη θα υποχρεώνονται να εφαρμόσουν τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Η διεύρυνση θα συμβάλει επαρκώς στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος με καλύτερες

μεθόδους αστυνόμευσης, σταθερότερη υποστήριξη του κράτους δικαίου και πιο εκτεταμένο έλεγχο της εγκληματικότητας, που θα καλύπτει ολόκληρη την ήπειρο. Αντιθέτως, εάν η διεύρυνση καθυστερήσει, οι πιθανότητες αύξησης της εγκληματικότητας μπορεί να ενισχυθούν, ως συνέπεια ενός φαύλου κύκλου χαμηλής ανάπτυξης, χαμηλών επενδύσεων, έλλειψη ξένων κεφαλαίων και περιορισμένων προοπτικών σε απογοητευμένες υποψήφιες χώρες.

3. Έχουν, επίσης, εκφραστεί ανησυχίες για το ενδεχόμενο να πληγεί η Ευρωπαϊκή Ένωση από μαζική ανεργία λόγω της μετεγκατάστασης βιομηχανιών σε φθηνότερες περιοχές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Μια τέτοια όμως δραματική αλλαγή φαίνεται εξαιρετική: Οι δυτικές επιχειρήσεις είναι ήδη πλήρως εδραιωμένες στις υποψήφιες χώρες. Η Volkswagen κατασκευάζει αυτοκίνητα στη Σλοβακική Δημοκρατία από το 1991, οι Siemens, Suchard και ABB πραγματοποίησαν εκτεταμένες επενδύσεις κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του '90, η Alkatel διατήρησε τις εμπορικές σχέσεις με την Σλοβενία, ενώ μεγάλες Ιαπωνικές εταιρείες, όπως η Sony στην Ουγγαρία, συνεχίζουν να επενδύουν σταθερά στην περιοχή. Οι ισχυροί επιχειρηματικοί δεσμοί που αναπτύχθηκαν με τις υποψήφιες χώρες κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας δεν προκάλεσαν αιμορραγία θέσεων εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι περισσότερες επενδύσεις στην περιοχή ήταν προσθετικού χαρακτήρα, εκμεταλλευόμενες το άνοιγμα νέων αγορών, και σηματοδοτούσαν μια εξέλιξη που

ενδέχεται να αποδειχτεί η μεγαλύτερη οικονομική και πολιτική ευκαιρία για την Ευρώπη. Χωρίς να μειώσει την οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διεύρυνση θα βοηθήσει στην αποδέσμευση αυτού του δυναμικού, παρέχοντας ευκαιρίες για αύξηση των εμπορικών δραστηριοτήτων, ενίσχυση της ανάπτυξης και δημιουργία θέσεων εργασίας σε όλη την έκταση της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Οι απαισιόδοξοι προβλέπουν αρνητική επίδραση της διεύρυνσης στις μειονεκτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης με όξυνση των διαφορών μεταξύ πλουσίων και φτωχών περιφερειών και υποβιβασμού των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο επίπεδο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς η βοήθεια που τους χορηγεί σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μεταφερθεί στα νέα μέλη. Το σενάριο αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη μέχρι σήμερα εμπειρία: κάθε διαδοχική διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντί να αυξήσει, μείωσε τις περιφερειακές ανισότητες, ασχέτως του εάν τα νέα κράτη-μέλη είναι φτωχά ή όχι. Την περίοδο 1950-1990, οι ανισότητες μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. μειώθηκαν κατά τα δύο τρίτα ενώ οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών μειώθηκαν σε ποσοστό πάνω από 50% ακόμη και όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση απορροφούσε σημαντικά φτωχότερες χώρες. Αντί να παρατηρηθεί επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Ε.Ε., τα νέα μέλη παρουσίασαν επιτάχυνση, με ρυθμούς ανάπτυξης πάνω από τον μέσο όρο της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωθούμενους από την ενίσχυση της εμπορικής δραστηριότητας και τις επενδύσεις. Μια επιτυχημένη και ευημερούσα Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται αναπτυσσόμενες αγορές με εύκολη πρόσβαση, και αυτό θα προσφέρει η διεύρυνση.

5. Εξίσου υπερβολικοί φαίνονται και οι φόβοι ότι η Ε.Ε. μπορεί να πλημμυρίσει από φθηνά τρόφιμα, παραγόμενα με χαμηλό κόστος στα μέλη. Ο γεωργικός τομέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης επωφελήθηκε από το άνοιγμα του εμπορίου με τις υποψήφιες χώρες. Πιο σύγχρονες μέθοδοι διανομής, σε συνδυασμό με τα υψηλά επίπεδα επιδοτήσεων, έδωσαν τη δυνατότητα στους αγοραστές της Ε.Ε. να αυξήσουν τις εξαγωγές τους στις υποψήφιες χώρες κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών της δεκαετίας του '90, ενώ το 1999 η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσίασε γεωργικό εμπορικό πλεόνασμα 1,5 δισεκ. Ευρώ περίπου με τις υπό καθεστώς διαπραγματεύσεων χώρες. Η γεωργία στις υποψήφιες χώρες διαθέτει βεβαίως δυναμικό το οποίο, σε μεγάλο βαθμό, θα αξιοποιηθεί χάρη στη τεχνογνωσία, τα κεφάλαια και τον εξοπλισμό της Δύσης, το γεγονός αυτό, όμως, θα αποτελέσει ευκαιρία και όχι απειλή.
6. Στις υποψήφιες χώρες θα απαιτηθούν περιβαλλοντικές βελτιώσεις. Ωστόσο, αντίθετα με ορισμένες ανησυχίες που εκφράζονται, οι επενδύσεις στον τομέα αυτό δεν πρόκειται αυτομάτως να στερήσουν άλλα μέλη της Ε.Ε. από κεφάλαια που προορίζονται για άλλους σκοπούς. Η πραγματοποίηση

επενδύσεων για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών προτύπων στις υποψήφιες χώρες ωφελεί την Ευρώπη στο σύνολό της, δεδομένου ότι τη ρύπανση δεν τη σταματούν τα εθνικά σύνορα. Επιπλέον, οι δράσεις για τη βελτίωση των προτύπων φέρνουν παραγγελίες σε δυτικούς κατασκευαστές και εξαγωγείς. Κατά κάποιον τρόπο, η διεύρυνση θα εμπλουτίσει το περιβάλλον της Ε.Ε. Οι υποψήφιες χώρες διαθέτουν πολλούς περιβαλλοντικούς πόρους οι οποίοι θα συνεισφέρουν σημαντικά στο οικολογικό σύστημα της ευρωπαϊκής ηπείρου: τεράστιες εκτάσεις άθικτων και καλά προστατευόμενων φυσικών ενδιαιτημάτων και μακρά παράδοση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην προώθηση της προστασίας της φύσης.

7. Εξάλλου η διεύρυνση δεν θα προκαλέσει απρόβλεπτες αυξήσεις στον Προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε θα οδηγήσει σε διόγκωση των εξόδων της και περικοπή της χρηματοδότησης άλλων δράσεων. Η συμφωνία στο Συμβούλιο του Βερολίνου, τον Απρίλιο του 1999, προβλέπει τη διάθεση 22 δισεκατ. Ευρώ σε διάστημα επτά (7) ετών για υποβοήθηση των υποψηφίων χωρών στην προετοιμασία της ένταξής τους, και 58 δισεκατ. Ευρώ σε διάστημα πέντε (5) ετών για την κάλυψη του κόστους της διεύρυνσης αφού οι υποψήφιες χώρες καταστούν κράτη-μέλη. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, ο μέσος ετήσιος προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ανέρχεται σε 90 δισεκατομμύρια Ευρώ περίπου και η ετήσια δαπάνη για τη διεύρυνση δεν θα υπερβαίνει το 16% του ποσού αυτού, το υπόλοιπο 84% θα

παραμένει διαθέσιμο για όλες τις άλλες δράσεις που θα αποφασίσει να χρηματοδοτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μετά την αναθεώρηση των στοιχείων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις αρχές του 2001, προβλέπεται ότι οι δαπάνες για τη διεύρυνση με δέκα χώρες το 2006 θα είναι της τάξεως των 16-25 δισεκατ. Ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό έως 22% του συνόλου των δαπανών. Ακόμη και σε αυτά τα επίπεδα, όμως, η πιθανή αύξηση των δαπανών για τη διεύρυνση δεν θα ωθήσει τις συνολικές δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό του 1,27% του Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα υπάρχει πάντα περιθώριο για την κάλυψη των δαπανών που αφορούν την ένταξη άλλων υποψηφίων χωρών. Επιπλέον, οι πληρωμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποψήφιες χώρες θα δώσουν ώθηση στην οικονομία τους, δημιουργώντας βραχυπρόθεσμα ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, πιο μακροπρόθεσμα, προοπτικές σύγκλισης της οικονομίας τους με το μέσο Κοινοτικό Α.Ε.Π.

Στα παραπάνω ζητήματα που προκαλούνται ανησυχίες, καθώς και σε άλλα που μπορεί να προκύψουν στο μέλλον, η Ευρωπαϊκή Ένωση διασφαλίζει ότι η διεύρυνση δεν δημιουργεί προβλήματα άλλα, αντιθέτως, τα λύνει. Πρωταρχικός στόχος είναι η εξήγηση των λόγων της διεύρυνσης στο κοινό, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών επιπτώσεων της και των προκλήσεων που θέτει, και η έναρξη απευθείας διαλόγου με το κοινό. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δώσει στην αντικειμενική πληροφόρηση, ενώ το

μεγαλύτερο μέρος των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων θα αποκεντρωθεί σε κάθε χώρα, για να διασφαλιστεί ότι φθάνουν τα κατάλληλα μηνύματα στους κατάλληλους αποδέκτες με τον κατάλληλο τρόπο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αποφασισμένη να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό αυτής της διεύρυνσης, ώστε να ωφεληθούν τόσο τα σημερινά όσο και τα μελλοντικά κράτη-μέλη.

4.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χώρισε τις 13 υπό ένταξη χώρες, σε δύο ομάδες:

- I. *Χώρες σε μετάβαση στην οικονομία της αγοράς, που είναι: Πολωνία, Ουγγαρία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Εσθονία, Λιθουανία, Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία.*
- II. *Μεσογειακές υποψήφιες χώρες.*

Η αξιολόγηση της προόδου των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια προσχώρησης, βασίζεται:

- i. *Στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, σύμφωνα με τα οποία η υποψήφια χώρα απαιτείται να έχει επιτύχει τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.*

Η Επιτροπή, μετά τη μελέτη των σχετικών εκθέσεων που τις υπεβλήθησαν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι υποψήφιες χώρες πληρούν τα πολιτικά κριτήρια, παρά το γεγονός ότι ορισμένες από αυτές χρειάζεται να πραγματοποιήσουν πρόοδο σχετικά με την εφαρμογή της δημοκρατίας και την εφαρμογή της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

ii. Στα οικονομικά κριτήρια, που στην ουσία εκφράζονται:

(α) με την μετάβαση τους στην οικονομία της αγοράς, που εκτιμάται με βάση συγκεκριμένους παράγοντες. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι όλες οι υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, έχουν πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο προς αυτή την κατεύθυνση, αναγνωρίζοντας ότι τα σημεία εκκίνησης των εν λόγω χωρών ήταν διαφορετικά. Θεώρησε πάντως, εξαιρετικά σημαντική τη συνεπή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων για τη δημιουργία οικονομίας της αγοράς και την ενίσχυση οικονομικών πολιτικών.

(β) με την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς εντός της Ένωσης. Η εκπλήρωση αυτού του κριτηρίου εξαρτάται από την εκπλήρωση του πρώτου.

iii. Άλλες υποχρεώσεις που απορρέουν από την διαδικασία για την προσχώρηση.

Σύμφωνα με την απόφαση της Κοπεγχάγης, για την προσχώρηση απαιτείται «η ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους

συμπεριλαμβανομένης της προσχώρησης στους στόχους της πολιτικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης».

Αυτοί είναι:

- (α) **Κοινή εξωτερική πολιτική και Πολιτική Ασφάλεια (ΚΕΠΠΑ)**
Οι υποψήφιες χώρες εξακολουθούν να εναρμονίζονται με την ΚΕΠΠΑ της Ένωσης.

Στο πρόγραμμα δράσης 2000, η Επιτροπή τονίζει ότι οι υποψήφιες χώρες οφείλουν να καταλάβουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την επίλυση των μεθοριακών και των άλλων διαφορών τους με τις τρίτες χώρες πριν την προσχώρηση.

- (β) **Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.)**

Η Ο.Ν.Ε. αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κοινοτικού Κεκτημένου. Ωστόσο χρειάζεται να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ της συμμετοχής στην Ο.Ν.Ε., που είναι υποχρεωτική για όλα τα κράτη-μέλη, και την θέσπιση του Ευρώ ως ενιαίου νομίσματος.

Τα νέα κράτη-μέλη δεν αναμένεται ότι θα υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα αμέσως μετά την προσχώρηση μολονότι θα λαμβάνουν μέρος στην Ο.Ν.Ε.

Η συμμετοχή στην Ο.Ν.Ε. συνεπάγεται τη σταδιακή ανάπτυξη των οικονομιών των υποψηφίων χωρών με στόχο την τελική υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, καθώς μελλοντικά όλα τα κράτη-μέλη οφείλουν να καθιερώσουν ως νόμισμα το Ευρώ.

(γ) Υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου

Η υιοθέτηση του κεκτημένου συνεπάγεται τη διαδικασία της Ενσωμάτωσής του στο εθνικό δίκαιο κάθε υποψήφιας χώρας, της εφαρμογής και της επιβολής του.

Η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την υιοθέτηση του κεκτημένου ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των υποψηφίων χωρών. Ένας βασικός δείκτης σύγκρισης είναι, από το σύνολο των 31 κεφαλαίων που περιλαμβάνει το κεκτημένο για πόσα έχει ολοκληρωθεί η διαπραγμάτευσης. Εκ του αριθμού αυτού (31) η διαπραγμάτευση έχει ολοκληρωθεί τον Ιούνιο 2001 για τις υπό ένταξη χώρες, ως εξής:

Αριθμός κύκλων θεμάτων

στα οποία η διαπραγμάτευση έχει ολοκληρωθεί

(Ιούνιος, 2001)

Ουγγαρία	22
Σλοβενία	20
Τσεχία, Εσθονία, Σλοβακία	19
Λιθουανία	18
Πολωνία, Λετονία	16
Βουλγαρία	10
Ρουμανία	7

(δ) Διοικητική και δικαστική ικανότητα για την εφαρμογή του κεκτημένου

Για να μπορέσουν οι υποψήφιας χώρες να πραγματοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους ως κράτη-μέλη, πρέπει να έχουν σωστά

αναπτυγμένες δημόσιες υπηρεσίες και σωστή διοίκηση της δικαιοσύνης. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του κεκτημένου θα πρέπει να ενισχυθούν οι υπάρχοντες φορείς και να δημιουργηθούν νέοι. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητοι οι κατάλληλοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι. Η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε στην ανάπτυξη των διοικητικών και δικαστικών δυνατοτήτων και στην ανάπτυξη των νομοθετικών οργάνων ποικίλλει ωστόσο από τη μια χώρα στην άλλη.

(ε) Πολιτική και οικονομική πρόοδος

Εξ ίσου σημαντικός παράγων με τις προσπάθειες των υποψηφίων χωρών να ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο τους κανονισμούς της Ε.Ε. είναι η πολιτική και οικονομική πρόοδος. Η ικανότητα αντιμετώπισης του ανταγωνισμού και των δυνάμεων της αγοράς εντός της Ε.Ε. προβάλλεται ως βασικό οικονομικό κριτήριο.

Οι υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης βρίσκονται στην τελευταία δεκαετία σε διαδικασία μετάβασης από μια κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία της αγοράς.

Αξίζει να επισημανθεί ότι το 2000 όλες οι υπό ένταξη χώρες παρουσίασαν κατά μέσον όρο αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 5%, ενώ το κατά κεφαλήν εισόδημα ανέρχεται επίσης κατά μέσον όρο, στο 35% του αντίστοιχου μεγέθους της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κάποιες χώρες να υπερβαίνουν αυτόν κατά πολύ, όπως: η Σλοβενία (71%), η Τσεχία (58%), η Ουγγαρία (52%), που είναι και οι χώρες που μπορούν να συμμετάσχουν στον πρώτο γύρο,

εάν αβέβαια διατηρήσουν και στο επίπεδο των διοικητικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων τη σημερινή τους πορεία.

4.4.1. Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Νίκαια στις 7, 8 και 9 Δεκεμβρίου 2000 επιβεβαίωσε εκ νέου την ιστορική διάσταση της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως και την πολιτική προτεραιότητα που αποδίδει στην επιτυχία αυτής. Εξέφρασε, μάλιστα την απόλυτη ικανοποίησή του για τις υποψήφιες χώρες, οι οποίες οδήγησαν στην επίτευξη σημαντικότητας προόδου.

Το Συμβούλιο εξάλλου επεσήμανε, την «αρχή της διαφοροποίησης» ανάλογα με τις ιδιαίτερες επιδόσεις κάθε υποψήφιας χώρας, καθώς και τη δυνατότητα «γεφύρωσης του χάσματος». Δεδομένο, πάντως, παραμένει ότι οι καλύτερα προετοιμασμένες χώρες διατηρούν το δικαίωμα να προσχωρήσουν ταχύτερα. Το Συμβούλιο κάλεσε τις υποψήφιες χώρες να συνεχίσουν τις προσπάθειες για την εφαρμογή των προϋποθέσεων που επιτρέπουν την υιοθέτηση, την εφαρμογή και την ουσιαστική υλοποίηση του «κεκτημένου» και να επιταχύνουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στον διοικητικό τομέα για τον οποίο το πρόγραμμα δράσης αφορά μεταξύ άλλων:

- Στην επιλογή καθεστώτος συναλλαγματικών ισοτιμιών,
- Στην πλήρη απελευθέρωση της κινήσεως κεφαλαίων,
- Στην ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας, και
- Στην εισαγωγή πτωχευτικού δικαίου.

4.4.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

- Ενισχύει το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
  - Προβλέπει την κατανομή των εδρών μεταξύ των κρατών-μελών και των υποψηφίων χωρών.
  - Επιτρέπει τη λήψη αποφάσεων από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία.
  - Καθορίζει σε 8 τον ελάχιστο αριθμό κρατών-μελών που είναι απαραίτητα για τη θέσπιση μιας ενισχυμένης συνεργασίας.
  - Περιορίζει τη σύνθεση της Επιτροπής από το 2005 σ' έναν Επίτροπο για κάθε κράτος-μέλος.
-
- Καταβάλλει προσπάθειες για καλύτερη κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου.
  - Θεσπίζει ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο θα συνίσταται από έναν εκπρόσωπο από κάθε κράτος.
  - Διευκρινίζει ότι η Οικονομική και η Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.) πρέπει να συνίσταται από εκπροσώπους των διαφόρων συνιστωσών της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ 2001

Η προσεχής διεύρυνση προετοιμάζεται με ιδιαίτερη προσοχή σύμφωνα με τη στρατηγική που αποφασίσθηκε στη Νίκαια και στηρίζεται σε ξεκάθαρες αρχές, οι οποίες διατυπώθηκαν στα διάφορα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, καθώς και σε μία διαφανή και αντικειμενική μέθοδο που καθορίστηκε όπως αναφέραμε, από την Επιτροπή στο Πρόγραμμα Δράσης 2000 και εφαρμόζεται κάθε χρόνο στις εκθέσεις προόδου.

Οι περιοδικές εκθέσεις του Οκτωβρίου 2001 και το σημερινό στάδιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων δεν επιτρέπουν ακόμη στην Επιτροπή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις προσχώρησης από κάποια υποψήφια χώρα. Ωστόσο στις εκθέσεις αυτές επισημαίνονται οι μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται ακόμα σε κάθε χώρα.

Από τη στιγμή που εκλήθησαν οι υποψήφιες χώρες να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η διαδικασία της διεύρυνσης έχει συμβάλει καθοριστικά στην επίτευξη πολιτικής σταθερότητας, οικονομικής προόδου και κοινωνικής δικαιοσύνης. Η διαδικασία της διεύρυνσης καθιστά την Ευρώπη έναν ασφαλέστερο χώρο για τους πολίτες της και συμβάλλει στην πρόληψη και τον έλεγχο των συγκρούσεων σε περιφερειακή κλίμακα, με παγκόσμιες όμως συνέπειες.

Η ανάγκη για ισχυρή και ενωμένη Ευρώπη καθίσταται περισσότερο επιτακτική από κάθε άλλη φορά, λόγω των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στους δίδυμους πύργους της Ν. Υόρκης. Οι υποψήφιες χώρες ευθυγραμμίστηκαν με την Ευρωπαϊκή Ένωση στο θέμα της καταδίκης της τρομοκρατίας και συντάχθηκαν αμέσως και πλήρως με τα συμπεράσματα και το σχέδιο δράσης του εκτάκτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2001.

Το 2002 είναι καθοριστικό για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των εν εξελίξει ενταξιακών διαπραγματεύσεων, καθώς και την προετοιμασία των υποψηφίων χωρών εν όψει της προσχώρησης.

Τόσο οι περιοδικές εκθέσεις προόδου όσο και οι αναθεωρηθείσες το 2001 εταιρικές σχέσεις προσδιορίζουν τους τομείς, στους οποίους απαιτούνται περισσότερες αποτελεσματικές δράσεις.

Μέχρι τα τέλη του 2002 θα ολοκληρωθούν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τις χώρες που πληρούν τα κριτήρια προσχώρησης, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχιστούν οι σημερινές τους προσπάθειες.

Οι αρχές που διέπουν την διαδικασία της διεύρυνσης παραμένουν αμετάβλητες.

Το πλαίσιο για τις χρηματοδοτικές πτυχές της διεύρυνσης, που παρέχει μια σαφή βάση για την προσχώρηση μέχρι και δώδεκα (12) νέων κρατών – μελών το 2004 είναι δεδομένο. Ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων με κάθε υποψήφια χώρα αντικατοπτρίζει πρωτίστως το ρυθμό προετοιμασίας της για την προσχώρηση. Η σημερινή στρατηγική για τη διεύρυνση παρέχει μια υγιή βάση για την έγκαιρη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με τις υποψήφιες χώρες που είναι επαρκώς προετοιμασμένες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει την πλήρη υποστήριξή της στην προετοιμασία και των υποψηφίων χωρών που δεν είναι σε θέση να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις εντός του προβλεπομένου χρονοδιαγράμματος. Οι διαπραγματεύσεις με τις χώρες αυτές θα συνεχιστούν με βάση τις αρχές που διέπουν εξ αρχής την ενταξιακή διαδικασία.

Για να ενταθεί η προετοιμασία για τη διεύρυνση οι υποψήφιας χώρες συμμετέχουν όλο και περισσότερο στα προγράμματα και τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα προενταξιακά οικονομικά προγράμματα έχουν καταρτισθεί με βάση τις απαιτήσεις της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ενώ παράλληλα χαράσσονται εθνικές στρατηγικές στον τομέα της απασχόλησης.

Η συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων θα αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία τόσο για την καταπολέμηση της **τρομοκρατίας** και του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και για τις πιο μακροπρόθεσμες συζητήσεις με στόχο τη θέσπιση κοινών ρυθμίσεων συνοριακού ελέγχου.

Το σύστημα Σένγκεν θα εφαρμοσθεί σε όλα τα νέα κράτη – μέλη. Η πλήρης συμμετοχή στο σύστημα περιλαμβάνει δύο στάδια:

- Στο πρώτο στάδιο τα νέα κράτη – μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν, κατά τη στιγμή της προσχώρησης, ένα υψηλό επίπεδο ελέγχου των εξωτερικών συνόρων.
- Σε μεταγενέστερο στάδιο, θα γίνει η άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα με τα σημερινά κράτη – μέλη.

Οι υποψήφιας χώρες θα συμμετέχουν όλο και περισσότερο στις συζητήσεις για το μέλλον της Ευρώπης και ιδίως στη σύμβαση για την

προετοιμασία της προσεχούς διακυβερνητικής διάσκεψης, οι εργασίες της οποίας έχουν καθοριστική σημασία για το μέλλον της Ευρώπης.

5.1.1. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2001 ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, οι περιοδικές εκθέσεις που έχει συντάξει η Επιτροπή για το 2001 δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στις νομοθετικές διατάξεις που έχουν θεσπισθεί παρά σ' εκείνες που βρίσκονται στο προπαρασκευαστικό στάδιο. Βασικό στοιχείο σύγκρισης παρέχουν τα **εθνικά προγράμματα υιοθέτησης του κεκτημένου** που έχουν συντάξει οι υποψήφιες χώρες.

5.1.2. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Στη διακήρυξη του Χάρτη των **Θεμελιωδών Δικαιωμάτων**, που έγινε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, υπογραμμίζονται οι αρχές επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση και που είναι οι αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, και του κράτους δικαίου, δηλαδή τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, η τήρηση των οποίων αποτελεί βασικό στοιχείο των περιοδικών εκθέσεων.

Στις εκθέσεις του 2001 αναφέρεται ότι οι υποψήφιες χώρες συνέχισαν την ενίσχυση του **συστήματος δημοκρατικής**

διακυβέρνησης. Στις χώρες που έγιναν εκλογές, διεξήχθησαν με ελεύθερο και αδιάβλητο τρόπο.

Σημαντικές προσπάθειες κατεβλήθησαν για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας, της υποχρέωσης λογοδοσίας και της αποτελεσματικότητας της **δημόσιας διοίκησης**. Ενώ περαιτέρω πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της μεταρρύθμισης και ενίσχυσης του **δικαστικού συστήματος**, το οποίο παίζει αποφασιστικό ρόλο στην εξασφάλιση του σεβασμού του κράτους δικαίου και την αποτελεσματική επιβολή του κεκτημένου. Και στους δύο αυτούς τομείς οι προσπάθειες, πρέπει να συνεχισθούν και να ενταθούν έτι περαιτέρω.

Το πρόβλημα της **διαφθοράς** χαρακτηρίζεται ως σοβαρό και στην τελευταία έκθεση, το οποίο «επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο από τους χαμηλούς μισθούς και την εκτεταμένη άσκηση γραφειοκρατικών ελέγχων στην οικονομία». Αν και έχουν ενισχυθεί τα όργανα καταπολέμησης της διαφθοράς και έχουν γίνει μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση που συμβάλλουν στην καταπολέμηση αυτής, εν τούτοις, η διαφθορά, η απάτη και το οικονομικό έγκλημα εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένα σε πολλές υποψήφιες χώρες. Για αντιμετωπισθεί το πρόβλημα απαιτείται η λήψη συνεχών και δραστικών μέτρων.

Το πλέον ανησυχητικό πρόβλημα που επισημαίνεται και στις εκθέσεις του 2001, αφορά την **εμπορία γυναικών και παιδιών**. Ορισμένες από τις υποψήφιες χώρες είναι χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού. Απαιτούνται δραστικά μέτρα που πρέπει να πάρουν οι χώρες αυτές για την καταπολέμηση της τάσης αυτής.

Στον τομέα της **ισότητας των δύο φύλων** σημειώθηκε σε ορισμένες χώρες περαιτέρω πρόοδος και από πλευράς νομοθεσίας και από πλευράς θεσμικού πλαισίου.

Όσον αφορά στις **μειονότητες** και τις **κοινότητες Ρομ** πρέπει να συνεχισθούν τα εθνικά προγράμματα δράσης για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και την ενσωμάτωση αυτών στην τοπική κοινωνία. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε, ότι οι περισσότερες χώρες με τις οποίες σήμερα διεξάγονται διαπραγματεύσεις εξακολουθούν να πληρούν τα **πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης**.

5.1.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Η εκτίμηση της προόδου που σημείωσαν οι υποψήφιες χώρες, ως προς την εκπλήρωση των επιμέρους οικονομικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης – που συνίστανται στην ύπαρξη λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς και την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων στο εσωτερικό της Ένωσης - γίνεται μέσα σ' ένα κλίμα ταχείας επιδείνωσης των παγκοσμίων οικονομικών συνθηκών. Ωστόσο κατά τη διάρκεια του 2001 η οικονομική ανάπτυξη των υποψηφίων χωρών υπήρξε σχετικά σημαντική.

Το **κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.**, ως ποσοστό του αντίστοιχου μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέμεινε στο επίπεδο του 35%. Εν τούτοις, ορισμένες χώρες όπως: η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σλοβενία σημείωσαν αισθητή βελτίωση, ενώ η Βουλγαρία και η Ρουμανία σημείωσαν μικρή πρόοδο.

Τα ποσοστά **πληθωρισμού** παρουσιάζουν, συνολικά ανοδική πορεία σε πολλές υποψήφιες χώρες. Ο μέσος όρος των 10 χωρών Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης υπερβαίνει το 15%, με κυριότερη αιτία τις μεγάλες αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου, αλλά και εγγενή διαρθρωτικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν αυτόν.

Η **ανεργία**, συνολικά, παρά τις καλές αναπτυξιακές επιδόσεις συνέχισε ανοδική πορεία φθάνοντας στο 12,5%. Στην Ουγγαρία και τη Σλοβενία η ανεργία σημείωσε κάμψη.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε βελτίωση, από 5,6% μειώθηκε σε 5%. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις οι άμεσες ξένες επενδύσεις συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στη χρηματοδότηση του εξωτερικού ελλείμματος. Οι εισροές αυτές που προέρχονται από ιδιωτικοποιήσεις κρατικών εταιρειών είναι επικρατούσες σε όλες τις υποψήφιες χώρες.

Η **ιδιωτικοποίηση** των μεταποιητικών επιχειρήσεων έχει σχεδόν ολοκληρωθεί σε πολλές από τις 10 χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, εκτός από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, ενώ η Πολωνία δεν έχει ακόμη καταρτίσει βιώσιμες στρατηγικές στον τομέα αυτόν.

Στον **χρηματοπιστωτικό** τομέα το πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης των Τραπεζών έχει ολοκληρωθεί σε πολλές από τις υποψήφιες χώρες, ενώ στις κρατικές Τράπεζες, οι οποίες δεν προορίζονται, βέβαια, για ιδιωτικοποίηση, οι κυβερνήσεις δεν παρεμβαίνουν στον τρόπο λειτουργίας τους και στην άσκηση της πιστωτικής πολιτικής.

Η συνολική πρόοδος της **οικονομικής ολοκλήρωσης** των υποψηφίων χωρών με την Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε κυρίως μέσω δύο διαύλων:

- Του εμπορίου, και
- Των ροών κεφαλαίων.

Όσον αφορά στην εμπορική ολοκλήρωση οι 10 χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κατά την τελευταία 10ετία (1992-2001) αύξησαν τις εμπορικές συναλλαγές με την Ευρωπαϊκή Ένωση από 6% στο 11% των συνολικών συναλλαγών με τρίτες χώρες.

Όσον αφορά στην χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, το μεγαλύτερο μέρος των καθαρών εισροών κεφαλαίων προέρχονται από τα κράτη-μέλη και το ήμισυ σχεδόν αυτών κατευθύνθηκαν σε μη εμπορεύσιμους τομείς, όπως τα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες) και οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (π.χ. Τηλεπικοινωνίες).

Στο πλαίσιο της μετάβασης και της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν συμβάλει και θα συνεχίσουν να συμβάλλουν στην αποκατάσταση του παλαιού κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών.

Εξ άλλου η ύπαρξη λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς προϋποθέτει την απελευθέρωση των τιμών και των συναλλαγών, καθώς και την καθιέρωση ενός νομικού συστήματος δυναμένου να επιβληθεί, το οποίο θα προβλέπει και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας.

Όσον αφορά το δεύτερο κριτήριο, **την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, εξαρτάται από την ύπαρξη ενός σταθερού οικονομικού πλαισίου, στο οποίο θα μπορούν οι οικονομικοί παράγοντες να λαμβάνουν αποφάσεις μέσα σ' ένα κλίμα προβλεψιμότητας.

Η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία και η Σλοβενία αποτελούν ήδη λειτουργούσες

οικονομίες της αγοράς. Εάν συνεχίσουν έτσι θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.1.4. ΑΛΛΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

Υιοθέτηση, εφαρμογή και επιβολή του κεκτημένου

Η ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους προϋποθέτει την υιοθέτηση, εφαρμογή και επιβολή του κεκτημένου. Η σημασία της εφαρμογής του κεκτημένου εκ μέρους των υποψηφίων χωρών έχει προγραμματιστεί κατ' επανάληψη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Τον Ιούνιο του 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τόνισε εκ νέου τη σημασία την οποία αποδίδει, αφενός, στη συνέχιση της προόδου των υποψηφίων χωρών για τη μεταφορά, εφαρμογή και επιβολή του κεκτημένου, και, αφετέρου, στην καθίδρυση των καταλλήλων διοικητικών δομών και τη μεταρρύθμιση των δικαστικών συστημάτων τους και των δημοσίων υπηρεσιών τους.

Η μεταφορά και η εφαρμογή του κεκτημένου δεν αποτελούν υπόθεση μόνο της κυβέρνησης και της δημόσιας διοίκησης, αλλά και επιχειρήσεων, των περιφερειακών και τοπικών φορέων καθώς και των επαγγελματικών οργανώσεων.

5.1.5. ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στις περιοδικές εκθέσεις του παρελθόντος έτους διαπιστώνεται εκ νέου, συνολικά, σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη θέσπιση νομοθετικών διατάξεων για την εναρμόνιση με το κεκτημένο στις περισσότερες υποψήφιες χώρες και στους περισσότερους τομείς.

Ορισμένες χώρες εξακολουθούν να έχουν δυσκολίες σε σχέση με τη μεταφορά στην εθνική τους νομοθεσία τμημάτων του κεκτημένου.

Για τις περισσότερες υποψήφιες χώρες, οι περιοδικές εκθέσεις και οι προτεινόμενες αναθεωρηθείσες εταιρικές σχέσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη δημιουργίας ή ενίσχυσης δομών:

- Στον τομέα της εσωτερικής αγοράς,
- Στον τομέα του ανταγωνισμού,
- Στον τομέα των μεταφορών και της ενέργειας,
- Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και της πολιτικής στον πολιτιστικό και οπτικοακουστικό τομέα,
- Στον τομέα του περιβάλλοντος, ιδίως στον τομέα των αποβλήτων,
- Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης,
- Στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων,
- Στον τομέα των τελωνείων και της φορολογίας,
- Στον τομέα της γεωργίας κυρίως στην κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική νομοθεσία, για την κατοχύρωση της ασφάλειας τροφίμων,

- Στον τομέα της διαρθρωτικής πολιτικής, κυρίως για την εξασφάλιση του προγραμματισμού, της διαχείρισης και του ελέγχου, των διαρθρωτικών ταμείων,
- Στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου, με στόχο την εξασφάλιση του εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου και την καταπολέμηση της απάτης.

Οι περιοδικές εκθέσεις εντοπίζουν επίσης τα κεφάλαια που δεν παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα διοικητικής ικανότητας, είτε επειδή στα κεφάλαια αυτά απαιτείται ελάχιστη διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή του κεκτημένου, είτε επειδή ο βαθμός προετοιμασίας των χωρών μπορεί να θεωρηθεί σε γενικές γραμμές ικανοποιητικός.

5.2. ONE ΚΑΙ ΕΥΡΩ

Οι υποψήφιες χώρες πρέπει να προετοιμαστούν για να συμμετάσχουν στις διαδικασίες συντονισμού της πολυμερούς εποπτείας και της οικονομικής πολιτικής, οι οποίες αποτελούν σήμερα αναπόσπαστο μέλος της ONE.

Το πλαίσιο των συναλλαγματικών στρατηγικών για τις υποψήφιες χώρες έχει ήδη αποσαφηνιστεί. Επίσης, έχουν καθοριστεί τα τρία διαδοχικά στάδια της μεταβατικής διαδικασίας για την εισαγωγή του Ευρώ:

- το προενταξιακό στάδιο,
- το στάδιο μετά την προσχώρηση, και
- η εισαγωγή του Ευρώ.

Όσον αφορά το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ΙΙ (ΜΣΙ-ΙΙ), αναμένεται ότι, λίγο χρόνο μετά την προσχώρηση, τα νέα κράτη μέλη θα συμμετάσχουν σ' αυτόν. Τα μόνα σημεία που έχουν ήδη εντοπιστεί στο στάδιο αυτό ως ασυμβίβαστα σε σχέση με τον ΜΣΙ-ΙΙ είναι οι ελεύθερα κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες που συνδέονται με άλλα νομίσματα στήριξης πλην του Ευρώ.

5.2.1. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ έθεσε πολύ υψηλούς στόχους. Στα συμπεράσματά του αναφέρεται ότι «υπό την προϋπόθεση ότι η πρόοδος προς την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης θα συνεχιστεί με αμείωτο ρυθμό, ο **χάρτης πορείας** θα πρέπει να κατακτήσει δυνατή την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων μέχρι το τέλος του 2002 για τις υποψήφιες χώρες που θα είναι έτοιμες. Ο στόχος είναι να συμμετάσχουν ως μέλη στις εκλογές του 2004 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο».

Η επίτευξη των στόχων αυτών θα απαιτήσει προσπάθειες τόσο από την πλευρά της Ένωσης όσο και από την πλευρά των υποψηφίων χωρών. Η Ένωση πρέπει να υιοθετήσει κοινές θέσεις μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται από τον χάρτη πορείας.

Σύμφωνα με το χάρτη πορείας για το πρώτο εξάμηνο του 2002, η Ένωση θα καθορίσει κοινές θέσεις, ώστε να κλείσει προσωρινά η τελευταία ομάδα κεφαλαίων: γεωργία, περιφερειακή πολιτική, χρηματοδοτικές και δημοσιονομικές διατάξεις, θεσμοί και «άλλα

θέματα». Η Επιτροπή θα υποβάλλει τις δέουσες προτάσεις προς το Συμβούλιο το τρέχον έτος.

5.2.2. ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ «ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ»

Τα κεφάλαια αυτά δεν έχουν ακόμα ανοίξει για καμία από τις υποψήφιες χώρες. Σύμφωνα με το χάρτη πορείας, η Ένωση θα πρέπει να καθορίσει επίσης τις θέσεις της σχετικά με τα κεφάλαια αυτά μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2002.

Το κεφάλαιο σχετικά με τους Θεσμούς αφορά στην ενσωμάτωση των νέων κρατών – μελών στο θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης. Όπως υπογραμμίστηκε από την Ένωση ήδη κατά την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, η προσχώρηση συνεπάγεται όχι μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις. Η Ένωση αναμένει από τα νέα μέλη να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, με βάση τους όρους που θα έχουν συμφωνηθεί κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

Τα νέα κράτη – μέλη θα ασκούν τα δικαιώματά τους ισότιμα με τα άλλα κράτη – μέλη, μέσω της συμμετοχής τους στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παραδοσιακά, στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων το κεφάλαιο «Θεσμοί» εξετάζεται μετά από όλα τα άλλα κεφάλαια που αφορούν το κερκτημένο.

Στις παρούσες διαπραγματεύσεις, το κεφάλαιο «Θεσμοί» θα βασιστεί κατά κύριο λόγο στα συμπεράσματα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης της Νίκαιας του Δεκεμβρίου 2000, και κυρίως στα εξής:

- Στις διατάξεις που περιλαμβάνονται στη συνθήκη της Νίκαιας, και ιδίως σε εκείνες που αφορούν την αναπροσαρμογή των θεσμών εν όψει της διεύρυνσης.
- Στις διατάξεις που περιλαμβάνονται στις διακηρύξεις της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, και ιδίως στη δήλωση αριθ. 20 σχετικά με τις κοινές θέσεις που πρέπει να υιοθετηθούν κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις σε θέματα που αφορούν την κατανομή των εδρών στο Κοινοβούλιο, τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο και τη σύνθεση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) και της Επιτροπής Περιφερειών.

Με τη σύναψη της νέας Συνθήκης της Νίκαιας, η Ένωση επαναβεβαίωσε τη σταθερή βούλησή της για την επιτυχία της διεύρυνσης. Επί του παρόντος, η συνθήκη βρίσκεται στη διαδικασία της κύρωσής της από τα κράτη-μέλη. Από την Ελληνική Βουλή κυρώθηκε η Συνθήκη στις 12 Μαρτίου 2002. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η συνθήκη έχει ήδη κυρωθεί από περισσότερα κράτη-μέλη.

Η Επιτροπή ευελπιστεί ότι τα κράτη – μέλη τα ολοκληρώσουν τη διαδικασία κύρωσης, όπως προβλέπεται, δηλαδή εντός του 2002. Η Επιτροπή θα προβεί σε διαβουλεύσεις με την Προεδρία για τον καθορισμό του χρονοδιαγράμματος και τις διαδικασίες που απαιτούνται για το κεφάλαιο των Θεσμών, αφού λάβει υπόψη της την πρόοδο της διαδικασίας κύρωσης της συνθήκης της Νίκαιας.

Το τελευταίο κεφάλαιο των διαπραγματεύσεων, όπως και στις προηγούμενες ενταξιακές διαπραγματεύσεις, είναι το κεφάλαιο «Άλλα Θέματα». Στο κεφάλαιο αυτό συγκεντρώνονται τα θέματα που δεν έχουν καλυφθεί από τα προηγούμενα κεφάλαια, και κυρίως

προβλήματα τα οποία δεν συνδέονται άμεσα με το κεκτημένο. Στη διάρκεια του 2002, θα καταστεί σαφές ποια θέματα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο κεφάλαιο αυτό.

5.2.3. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Τα κράτη-μέλη πρέπει να διαθέτουν το κατάλληλο επίπεδο διοικητικής και δικαστικής ικανότητας προκειμένου να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν το κεκτημένο. Για το λόγο αυτό τα εκάστοτε Ευρωπαϊκά Συμβούλια έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θεσμών κατά την προενταξιακή περίοδο.

Μια σταθερή δημόσια διοίκηση με ανεξάρτητες δημόσιες υπηρεσίες αποτελεί κοινό στόχο για όλες τις υποψήφιες χώρες. Επιπλέον, ορισμένες υποψήφιες χώρες πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η ύπαρξη ενός αξιόπιστου και αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος έχει επίσης καθοριστική σημασία για τους πολίτες και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Σε ορισμένα κεφάλαια που έχουν σχέση με το αντικείμενο, τα κυριότερα προβλήματα αφορούν τη διοικητική ικανότητα προκειμένου να εξασφαλιστούν τα εξής:

- *Πρώτον*, η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, στην οποία πρέπει να υπάρχουν αρχές στον τομέα του ανταγωνισμού, των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και των μεταφορών.
- *Δεύτερον*, βιώσιμες συνθήκες διαβίωσης (ασφάλειας και υγείας) στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- *Τρίτον*, η συνολική προστασία των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κυρίως η κατάλληλη επιτήρηση της αγοράς για την προστασία των καταναλωτών, η επιβολή ικανοποιητικών επιπέδων ασφάλειας των τροφίμων και η συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων νομοθεσίας.
- *Τέταρτον*, η χρηστή διαχείριση των κοινοτικών πόρων. Αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλων δομών στις κεντρικές και περιφερειακές διοικήσεις για την εφαρμογή των κανόνων των δημοσίων συμβάσεων, την άσκηση δημοσιονομικού και λογιστικού ελέγχου και την καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς.

Η Επιτροπή καταρτίζει ένα σχέδιο δράσης στο οποίο καθορίζονται τα επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν, εντός του 2002. Το σχέδιο δράσης – όπως και οι περιοδικές εκθέσεις και οι προτεινόμενες αναθεωρηθείσες σχέσεις για την προσχώρηση - αντικατοπτρίζει την κατάσταση καθεμιάς από τις χώρες με τις οποίες διεξάγονται διαπραγματεύσεις και λαμβάνει υπόψη τις ημερομηνίες προσχώρησης που προβλέπονται από αυτές.

5.2.4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΩΝ

Σημαντική κοινοτική βοήθεια παρέχεται ήδη στις υποψήφιες χώρες για την εφαρμογή και επιβολή του κεκτημένου. Τα δύο τρίτα

των εθνικών προγραμμάτων PHARE έχουν διατεθεί για τη δημιουργία θεσμών και συναφείς επενδύσεις.

Ο προγραμματισμός έγινε με ταχύτερους ρυθμούς, ενώ το 2002 τα ετήσια εθνικά προγράμματα παροχής βοήθειας εγκρίθηκαν νωρίτερα απ' ό,τι τα προηγούμενα έτη.

5.2.5. ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Η Επιτροπή δεν διαθέτει πάντα την κατάλληλη εμπειρογνομosύνη για να αξιολογεί την ετοιμότητα των διοικήσεων των υποψηφίων χωρών, δεδομένου ότι η εφαρμογή του κεκτημένου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα κράτη-μέλη. Για το λόγο αυτό σε πολλούς τομείς προβλέπονται αξιολογήσεις από ομολόγους. Χάρη στις αξιολογήσεις αυτές, εμπειρογνώμονες από τα κράτη-μέλη και την Επιτροπή συμμετέχουν στην αξιολόγηση των διοικητικής ικανότητας των υποψηφίων χωρών.

Οι αξιολογήσεις από ομολόγους δεν αποτελούν πανάκεια. Συμπληρώνουν την εν εξελίξει διαδικασία παρακολούθησης.

Οι δραστηριότητες αυτές θα συμβάλλουν στην παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων που ανέλαβαν οι υποψήφιας χώρες κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση για το σχέδιο δράσης της, καθώς και για την εν λόγω παρακολούθηση, πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης του Ιουνίου 2002.

5.2.6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗ

Η δημιουργία της κατάλληλης διοικητικής ικανότητας αποτελεί διαδικασία η οποία δεν τελειώνει με την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, αλλά συνεχίζεται μέχρι την προσχώρηση και μετά από αυτήν.

Στο διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της υπογραφής της συνθήκης προσχώρησης και της πραγματικής προσχώρησης των αντιστοίχων χωρών, η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εξέλιξη των διαφόρων θεμάτων τα οποία εντοπίστηκαν στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Επιπλέον, θα παρακολουθεί τις εξελίξεις στα οικονομικά θέματα που επισημάνθηκαν κατά την αξιολόγηση των οικονομικών κριτηρίων. Επίσης, θα υποβάλλει τις σχετικές εκθέσεις στο Συμβούλιο.

Τα προενταξιακά προγράμματα θα συνεχιστούν κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής. Για τις πρώτες χώρες που θα προσχωρήσουν, το 2003 μπορεί να είναι το τελευταίο έτος προενταξιακών πόρων.

Κατά την περίοδο μετά την προσχώρηση, η Επιτροπή θα ελέγχει, με την ιδιότητά της ως θεματοφύλακα των συνθηκών, τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται το κεκτημένο από τα νέα κράτη-μέλη, χρησιμοποιώντας τους ίδιους μηχανισμούς που εφαρμόζονται στα σημερινά κράτη-μέλη.

Η ανάγκη όμως αλλαγών στους δύο αυτούς τομείς πριν να επεκταθούν οι ρυθμίσεις στα νέα μέλη είναι εκ των ουκ άνευ.

Η ακολουθούμενη πάντως στρατηγική από κοινού με την ολοκλήρωση της Διακυβέρνησης Διάσκεψης για τη θεσμική μεταρρύθμιση θα επιτρέψει στην Ένωση, να είναι σε θέση να

αποδεχθεί όσα νέα κράτη θα είναι έτοιμα, σύμφωνα με το «χρονοδιάγραμμα νέων μελών» που αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ της Σουηδίας, τον Ιούνιο του 2001. Το χρονοδιάγραμμα επιδιώκει την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με εκείνες τις υποψήφιες χώρες που θεωρούνται έτοιμες για ένταξη μέχρι το τέλος του 2002. Σκοπός του χρονοδιαγράμματος είναι να συμμετάσχουν και τα νέα μέλη στις επόμενες ευρωεκλογές του 2004.

Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 2004, καθώς και η νέα Επιτροπή που θα αναλάβει καθήκοντα από το 2005, θα γνωρίσουν χωρίς αμφιβολία τη συμμετοχή λαών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με τα ιδιαίτερα πολιτιστικά στοιχεία της κάθε μιας χώρας. Για πολλές από τις χώρες αυτές η ένταξή τους στην Ένωση είναι επιστροφή στις ρίζες και στις Ευρωπαϊκές πολιτικές και πολιτιστικές παραδόσεις που είχαν στερηθεί για πολλές δεκαετίες.

Η ένταξη πάντως είναι το πρώτο από τα τρία στάδια, τα επόμενα είναι η ένταξη στο Μ.Σ.Ι. και ακολούθως η υιοθέτηση του Ευρώ. Μόνο μετά και το τρίτο στάδιο θα θεωρηθούν πλήρη μέλη της Ο.Ν.Ε.

5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ 2001

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά στο Συμβούλιο να αποφανθεί λαμβάνοντας υπ' όψη τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Όλες οι χώρες που βρίσκονται στο στάδιο των διαπραγματεύσεων σημείωσαν κατά το τελευταίο έτος

- σημαντική πρόοδο, όσον αφορά την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης.
2. Οι αρχές που διέπουν τη διαδικασία της προσχώρησης παραμένουν αμετάβλητες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου καθόρισε ένα σαφές πλαίσιο όσον αφορά τις χρηματοδοτικές πτυχές της διεύρυνσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας καθόρισε το πλαίσιο των θεσμικών μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για τη διεύρυνση.
  3. Προς το σκοπό αυτό, ο χάρτης πορείας πρέπει να τηρηθεί κατά τα προβλεπόμενα. Η Ε.Ε. θα πρέπει τώρα να καθορίσει κοινές θέσεις για τα κεφάλαια που υπολείπονται.
  4. Στο σημείο που βρίσκονται σήμερα οι διαπραγματεύσεις δεν επιτρέπουν στην Επιτροπή να καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι οι προϋποθέσεις πληρούνται από κάποια υποψήφια χώρα.
  5. Μέχρι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης του Ιουνίου 2002 η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση σχετικά με την παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων που ανέλαβαν οι υποψήφιες χώρες κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.
  6. Με τις υποψήφιες χώρες που δεν θα συμμετέχουν στις πρώτες προσχωρήσεις, οι διαπραγματεύσεις θα συνεχιστούν με βάση τις αρχές που διέπουν εξ αρχής τη διαδικασία προσχώρησης.
  7. Όλες οι υποψήφιες χώρες πρέπει να συμμετάσχουν, κατά το δυνατόν, στη διαδικασία της Λισσαβόνας. Οι εν λόγω χώρες θα λάβουν μέρος τόσο στις συζητήσεις σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, όσο και στη σύμβαση που θα προετοιμάσει το έδαφος για την επόμενη Διακυβερνητική Διάσκεψη.
  8. Για να εξασφαλιστεί η ενημέρωση της κοινής γνώμης σχετικά με τη διαδικασία της διεύρυνσης, θα συνεχισθεί η σημερινή

στρατηγική επικοινωνίας. Η ιστορική αυτή διαδικασία επανένωσης της Ευρωπαϊκής Ηπείρου πρέπει να έχει τη σθεναρή υποστήριξη των πολιτών της.

5.4. ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας υιοθέτησε την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ατζέντα, η οποία θέτει προτεραιότητες για συγκεκριμένες δράσεις που θα αναληφθούν κατά την προσεχή πενταετία γύρω από έξι στρατηγικούς προσανατολισμούς σε όλους τους τομείς της κοινωνικής Πολιτικής.

Η Ατζέντα αυτή συνιστά μείζονα σταθμό για την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, το οποίο χαρακτηρίζεται από τον άρρηκτο δεσμό μεταξύ οικονομικών επιδόσεων και κοινωνικής προόδου.

Η Επιτροπή έθεσε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός της την ανάγκη να διασφαλισθεί μια θετική και δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής απασχόλησης το ρόλο των διαφόρων μέσων και ειδικότερα της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και νομοθεσίας, ως και την κινητοποίηση όλων των φορέων.

Η Κοινωνική Ατζέντα αφ' ενός πρέπει να ενισχύσει το ρόλο της κοινωνικής πολιτικής ως παράγοντα ανταγωνιστικότητας και αφ'

ετέρου να είναι αποτελεσματικότερη κατά την επιδίωξη των ίδιων στόχων της όσον αφορά την προστασία των ατόμων, τη μείωση των ανισοτήτων και την κοινωνική συνοχή, γιατί μια κοινωνία με κοινωνική συνοχή και μικρότερο αποκλεισμό αποτελεί μέτρο για μία αποδοτικότερη κοινωνία.

Μία προσέγγιση αυτής της μορφής προϋποθέτει κατ' αρχήν την αύξηση του επιπέδου συμμετοχής στην αγορά εργασίας κυρίως των ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Πράγματι, το κλειδί για την κοινωνική ένταξη αποτελεί η μεγαλύτερη και καλύτερη απασχόληση.

Η στρατηγική της αμοιβαίας ενίσχυσης των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που είχε ήδη καθορισθεί στο Συμβούλιο της Λισσαβόνας συνίσταται στην κινητοποίηση όλου του διαθέσιμου δυναμικού απασχόλησης και συνεπώς είναι αποφασιστική προκειμένου να διασφαλισθεί η μονιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης.

Το Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια των 40 τελευταίων ετών μέσω ενός ουσιαστικού κοινοτικού κεκτημένου που ενισχύθηκε σημαντικά, βάσει των συνθηκών του Μάαστριχ και του Άμστερνταμ και συμπεριλαμβάνει ουσιώδη κείμενα σε πολυάριθμους τομείς:

- Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων,
- Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον επαγγελματικό βίο,
- Υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων,
- Άριστες συνθήκες εργασίας και απασχόλησης,
- Καταπολέμηση όλων των μορφών της διάκρισης.

Το κοινωνικό κεφάλαιο της συνθήκης κατοχυρώνει το θεμελιώδη ρόλο των συμφωνιών μεταξύ των κοινωνικών εταίρων κατά τη νομοθετική διαδικασία.

5.4.1. ΟΙ ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

A. Επιδίωξη πλήρους απασχόλησης

Ο δυναμισμός της οικονομικής αύξησης στην Ευρώπη, ενισχυμένος από τη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, καθιστά προσιτό το στόχο για την πλήρη απασχόληση.

Έχει θεμελιώδη σημασία το να βελτιωθούν τα επαγγελματικά προσόντα και να αυξηθούν οι προσπάθειες της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, που βοηθούν σημαντικά στην απασχόληση, μέσω της ανάθεσης ουσιαστικού ρόλου στους κοινωνικούς εταίρους.

B. Αξιοποίηση της τεχνολογικής προόδου

Η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, καθώς και των βιολογικών επιστημών καθιστά προφανή την ανάγκη για κάθε χώρα της Ένωσης να περιληφθεί στην πρωτοπορία της κοινωνίας της γνώσης και της καινοτομίας, που αποτελούν νέες κινητήριες δυνάμεις ανάπτυξης.

Οι τεχνολογικές αλλαγές πρέπει και οφείλουν επίσης να οδηγήσουν σε βελτίωση του επιπέδου και των συνθηκών ζωής, ώστε να επωφεληθεί το σύνολο της κοινωνίας.

Τις αλλαγές αυτές πρέπει να τις εκμεταλλευθούν όλες οι χώρες φροντίζοντας να σμικρυνθεί το χάσμα μεταξύ εκείνων που έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες και εκείνων που δεν έχουν.

5.4.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η οικονομική ολοκλήρωση και η σύσταση επιχειρήσεων σε επίπεδο δύο ή πολλών κρατών οδηγούν στην αύξηση της κινητικότητας των ανδρών και των γυναικών μεταξύ των χωρών της Ένωσης. Η τάση αυτή, η οποία είναι ήδη έκδηλη όσον αφορά τους νεαρούς διπλωματούχους και τα ανώτερα στελέχη, πρέπει να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί, ιδιαίτερα όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, τους ερευνητές και τα επιμορφωμένα άτομα.

5.4.3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Η υλοποίηση της οικονομικής και νομισματικής Ένωσης και η ύπαρξη μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς επιφέρουν μια μεγαλύτερη διαφάνεια στην αντιπαράθεση του κόστους και των τιμών. Η ολοκλήρωση αυτή, εχέγγυο αυξημένης ανταγωνιστικότητας, θα οδηγήσει σε αναδιαρθρώσεις των μέσων παραγωγής και σε τομεακές μεταβολές. Πρέπει να αναπτυχθεί μια θετική προσέγγιση αυτών των αλλαγών με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων και των εργαζόμενων.

Μια διαρκής και μη πληθωριστική αύξηση στους κόλπους της ΟΝΕ συνεπάγεται επίσης ότι οι εξελίξεις των μισθών θα είναι σύμφωνες με την εξέλιξη των αυξήσεων της παραγωγικότητας σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και με τις διατάξεις που αφορούν τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

5.4.4. ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Η διεύρυνση αποτελεί πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως στον κοινωνικό τομέα. Η Ένωση πρέπει να στηρίζει αποφασιστικά τις προσπάθειες που ήδη καταβάλλουν οι υποψήφιας χώρες για να προσαρμόσουν και να μεταρρυθμίσουν τα κοινωνικά τους συστήματα και να ευνοήσει την καθιέρωση διαδικασίας σύγκλισης προς την πρόοδο. Πράγματι, δεν αντιμετωπίζουν μόνο την μείζονα πρόκληση της προσαρμογής και της μετεξέλιξης των συστημάτων τους, αλλά και τα περισσότερα από τα προβλήματα τα οποία προσπαθούν να επιλύσουν τα κράτη που είναι ήδη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απαιτείται λοιπόν η προοπτική της διεύρυνσης να ληφθεί υπόψη στο σύνολο των τομέων της κοινωνικής πολιτικής.

5.4.5. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η παγκοσμιοποίηση των εμπορικών και χρηματοοικονομικών συναλλαγών, με τη διεύρυνση του ανταγωνισμού, εντείνει την

απαίτηση για ανταγωνιστικότητα, γεγονός το οποίο έχει επιπτώσεις στις κοινωνικές πολιτικές (παραδείγματος χάρη, ο αντίκτυπος των κοινωνιών επιβαρύνσεων στο κόστος εργασίας). Οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις με οικονομικό κυρίως χαρακτήρα περιλαμβάνουν όλο και πιο συχνά μια κοινωνική διάσταση (π.χ. συζητήσεις σχετικά με τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, διακυβεύματα υγειονομικής ασφάλειας). Είναι σκόπιμο η Ευρωπαϊκή Ένωση να οργανωθεί κατά τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί ο συνυπολογισμός των κοινωνικών διακυβευμάτων στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

5.4.6. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Προκειμένου να ανταποκριθεί σε αυτές τις νέες προκλήσεις, η Κοινωνική Ατζέντα πρέπει να εξασφαλίσει τον εκσυγχρονισμό και την εμβάθυνση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και να τονίζει όλες τις πτυχές της κοινωνικής πολιτικής για την προώθηση της ποιότητας. Η ποιότητα της κατάρτισης, η ποιότητα της εργασίας, η ποιότητα των βιομηχανικών σχέσεων και η ποιότητα της κοινωνικής πολιτικής στο σύνολό της, αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτύχει τους στόχους που έχει θέση ως προς την ανταγωνιστικότητα και την πλήρη απασχόληση.

Όλοι οι παράγοντες, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο, Επιτροπή), τα κράτη μέλη, οι περιφερειακές και οι τοπικές αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι, η κοινωνία των πολιτών και οι επιχειρήσεις, έχουν έναν ρόλο να διαδραματίσουν.

Για την εφαρμογή της Κοινωνικής Ατζέντας, πρέπει να γίνει χρήση ολόκληρου ανεξαιρέτως του φάσματος των υφισταμένων κοινοτικών μέσων: της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, της νομοθεσίας, του κοινωνικού διαλόγου, των διαρθρωτικών ταμείων, των προγραμμάτων στήριξης, της ολοκληρωμένης προσέγγισης των πολιτικών, της ανάλυσης και της έρευνας.

Η Ατζέντα αναγνωρίζει την ανάγκη πλήρους συνυπολογισμού της αρχής της επικουρικότητας και των μεταξύ κρατών μελών διάφορων παραδόσεων και καταστάσεων στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης.

Η Κοινωνική Ατζέντα θα πρέπει επίσης να διατηρήσει τη δυνατότητα εξέλιξής της ώστε να ακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις.

5.4.7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το Συμβούλιο «Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική», λαμβάνοντας υπόψη του τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίστηκαν σε προηγούμενα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, πρότεινε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την κοινωνική πολιτική:

1. Περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης.
2. Πρόβλεψη και αξιοποίηση της μεταβολής του περιβάλλοντος εργασίας, με παράλληλη ανάπτυξη μιας νέας ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας.

3. Καταπολέμηση κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων, για να ευνοηθεί η κοινωνική ένταξη.
4. Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας.
5. Προαγωγή της ισότητας ανδρών και γυναικών.
6. Ενίσχυση της κοινωνικής πτυχής της διεύρυνσης και των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΤΥΧΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η διεύρυνση και οι εξωτερικές σχέσεις αποτελούν, από πολλές απόψεις, πρόκληση και ευκαιρία για την κοινοτική δράση στον κοινωνικό τομέα. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η ανταλλαγή εμπειριών και στρατηγικών με τα υποψήφια κράτη, ιδίως προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα, από κοινού, οι προκλήσεις της πλήρους απασχόλησης και της καταπολέμησης του αποκλεισμού, και να προωθηθεί μια ολοκληρωμένη οικονομική και Κοινωνική Ατζέντα.

- I. Να προετοιμαστεί η διεύρυνση, με σκοπό να προαχθεί η οικονομική και κοινωνική πρόοδος στη διευρυμένη Ένωση.

Προς το σκοπό αυτό:

- Να διοργανώνονται τακτικά, σε σύνδεση με τους κοινωνικούς εταίρους, ανταλλαγές απόψεων για το σύνολο των κοινωνικών πτυχών της διεύρυνσης.
  - Να διευκολυνθεί η οικειοποίηση, από τις υποψήφιες χώρες, της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, της εφαρμογής των στόχων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και της ενισχυμένης συνεργασίας σε θέματα κοινωνικής προστασίας.
  - Να υποστηριχθεί ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου στο πλαίσιο αυτό.
  - Να δημιουργηθούν συνθήκες που να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των οικείων μη κυβερνητικών οργανισμών στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.
- II. Να αναπτυχθεί μια συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τα διεθνή κοινωνικά θέματα στο πλαίσιο των πολυμερών θεσμών (Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, Συμβούλιο της Ευρώπης, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, και ενδεχομένως, ΠΟΕ, ΟΟΣΑ).
- III. Να ενισχυθεί η κοινωνική διάσταση της πολιτικής συνεργασίας, ιδίως η καταπολέμηση της φτώχειας, η ανάπτυξη της υγείας και της εκπαίδευσης.

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΕΧΟΥΝ ΚΥΡΩΘΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ - 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2001

Προσχώρηση στις ακόλουθες συμβάσεις και πρωτόκολλα	BC ΒΟΥ ΛΓΑ ΡΙΑ	CY ΚΥΠ ΡΟΣ	CZ ΤΣΕ ΧΙΑ	EE ΕΣ ΘΟ ΝΙΑ	HU ΟΥΓ ΓΑ ΡΙΑ	LV ΛΕΤ ΤΟ ΝΙΑ	LT ΛΙΘ ΟΥΑ ΝΙΑ	MT ΜΑΛ ΤΑ	PL ΠΟ ΛΩ ΝΙΑ	RO ΡΟΥ ΜΑ ΝΙΑ	SK ΣΛΟ ΒΑ ΚΙΑ	SV ΣΛΟ ΒΕ ΝΙΑ	TK ΤΟΥ ΡΚ ΙΑ
Ευρ. Σύμβ. Ανθρ. Δικαωμ. (ECHR)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Πρωτ. Ι(δικ. Ιδιοκ)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Πρωτόκολλο 4 (ελεύθ. κυκλ. κλπ)	X	X	X	X	X	X	X	O	X	X	X	X	O
Πρωτόκολλο 6 (θανατική ποινή)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Πρωτόκολλο 7 (αρχή «nebis in idem»)	X	X	X	X	X	X	X	O	O	X	X	X	O
Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη Βασανιστ.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ευρωπ. Κοιν. Χάρτ Αναθεωρημένος Ευρ. Κοιν. Χάρτης	O	X	X	O	X	O	O	X	X	O	X	O	X
Σύμβαση Πλάσιου για τις Εθν Μειον.	X	X	X	X	X	O	X	X	X	X	X	X	O
Διεθν Σύμφ για τα Ατομ & Πολιτικά Δικ/τα (ICCPR)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Προαιρετικό πρωτ. ICCPR (δικαίωμα ατομικής επικοινων.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
2 ^ο προαρ. πρωτ. ICCPR (θαν. ποιν)	X	X	O	O	X	O	O	X	O	X	X	X	O
Διεθνές σύμφωνο για Οικον. Κοινων & Πολιτιστ. Δικ. (ICESCR)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Σύμβ. για κατάργ. βασανιστ. (CAT)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Σύμβαση για Κατάργ. κάθε μορφής Φυλ Διακρ - CERD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Σύμβ. για την κατάργηση κάθε μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναι(CEDAW)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Προαιρετικό πρωτ. της CEDAW	O	O	X	O	X	O	O	O	O	O	X	O	O
Σύμβαση για Δικ. Παιδιού (CRC)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

X= Κυρωθείσα σύμβαση,

O= Μη κυρωθείσα σύμβαση,

BG= Βουλγαρία, CY= Κύπρος, CZ=Τσεχική Δημοκρατία, EE= Εσθονία, HU= Ουγγαρία, LV= Λεττονία, LT= Λιθουανία, MT= Μάλτα, PL= Πολωνία, RO=Ρουμανία, SK= Σλοβακική Δημοκρατία, SV= Σλοβενία, TK= Τουρκία.

5.6. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Σε ό,τι αφορά την οικονομική διάσταση της διεύρυνσης επισημαίνονται τα ακόλουθα:

1. Το μέγεθος που αντιπροσωπεύει η οικονομία του συνόλου των υποψηφίων χωρών είναι μικρό, συγκρινόμενο με αυτό της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι γεγονός ότι το συνολικό Α.Ε.Π. τους το 1999 αντιπροσωπεύει μόλις το 6,7% του συνολικού Α.Ε.Π. των σημερινών μελών.

Παρά ταύτα και με εξαίρεση το 1998, οι ρυθμοί ανάπτυξης των υποψηφίων χωρών ήταν υψηλότεροι από αυτούς της Ε.Ε.

Με ένα συνολικό πληθυσμό της τάξεως των 170 εκατ. κατοίκων (που αντιστοιχούν στο 45% του σημερινού πληθυσμού της Ε.Ε.), οι χώρες αυτές μπορούν να διευρύνουν σημαντικά και σε μακροπρόθεσμη βάση την εσωτερική αγορά. Η επιτυχής ολοκλήρωση της διεύρυνσης θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή οικονομία, δεδομένου ότι οι οικονομίες των ήδη ενταγμένων και των υποψηφίων χωρών είναι σε μεγάλο βαθμό συμπληρωματικές σε ό,τι αφορά τις παραγωγικές δυνατότητες, η βελτίωση και αριστοποίηση των οποίων με χαμηλό κόστος αναμένεται να δώσει μία ώθηση στην παραγωγικότητα. Ήδη έχει δοθεί ώθηση στο θέμα της οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ της Ε.Ε. και των υποψηφίων χωρών, μέσω της διαδικασίας αναδιάρθρωσης των οικονομιών αυτών των τελευταίων, καθώς και των ρυθμίσεων για την απελευθέρωση των συναλλαγών που εμπεριέχονται στις σχετικές συμφωνίες.

2. Παρατηρείται συγκεκριμένα ότι το 1993 οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αυξήθηκαν σημαντικά με ένα μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 20%. Το 1998 οι εξαγωγές από την Ε.Ε. προς τις χώρες αυτές ανήλθαν σε 95 δισεκ. Ευρώ, ενώ ταυτόχρονα οι εξαγωγές αυτών προς την Ε.Ε. άγγιξαν τα 70 δισεκ. Ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε ένα πλεόνασμα 25 δισεκ. Ευρώ υπέρ της Ε.Ε. Οι συναλλαγές με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αντιπροσώπευσαν το 1998 το 11% του συνόλου των εξωτερικών συναλλαγών της Ε.Ε., ενώ η Πολωνία από μόνη της αντιπροσωπεύει σήμερα την τέταρτη κατά σειρά μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά της Ε.Ε.

3. Σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις, επισημαίνεται ότι με την έναρξη της μεταβατικής περιόδου που διανύουν τώρα οι υποψήφιες χώρες, και με την πρόοδο των διαδικασιών ένταξης θα γίνουν αποδεκτές επενδύσεις προερχόμενες από την Ε.Ε.

Ενδεικτικά μέχρι το τέλος του 1997 έγιναν επενδύσεις του ύψους 31 δισεκ. Ευρώ που αντιστοιχούν σε 5% των συνολικών εξωτερικών επενδύσεων της Ε.Ε.

Παρά το γεγονός ότι ήδη έχει εγκαθιδρυθεί καθεστώς οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ της Ε.Ε. και των υποψηφίων χωρών, αναμένονται σημαντικές πρόσθετες επιπτώσεις στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στις άμεσες ξένες αλλά και εσωτερικές επενδύσεις ως απόρροια της κατάργησης των συνοριακών ελέγχων σε εφαρμογή της τελωνειακής ένωσης, της πλήρους εφαρμογής της νομοθεσίας για την εξωτερική αγορά,

της πλήρους απελευθέρωσης της αγοράς των αγροτικών προϊόντων και τέλος της βελτίωσης του επενδυτικού κλίματος.

4. Από την άλλη πλευρά, υποστηρίζεται ότι ενσωμάτωση των χωρών της Κ.Α.Ε., και η αναμενόμενη αύξηση των άμεσων εξωτερικών επενδύσεων της Ε.Ε. προς αυτές εγκυμονεί τον κίνδυνο απώλειας θέσεων εργασίας σε επίπεδο Ε.Ε., ιδιαίτερα σε δραστηριότητες εντάσεως εργασίας μέσω μετανάστευσης της παραγωγής από την Ε.Ε. προς τις χώρες αυτές. Είναι γεγονός ότι η διαδικασία ενσωμάτωσης θα οδηγήσει σε τέτοια φαινόμενα. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει ότι στοιχεία του παραγωγικού ιστού θα μεταναστεύσουν στις υποψήφιες χώρες και ότι αυτό θα επηρεάσει σε βραχυπρόθεσμη βάση την απασχόληση σε ορισμένους κλάδους.

Εν τούτοις, ο κυρίως όγκος των άμεσων ξένων επενδύσεων της Ε.Ε. (60% το 1998), σε αντίθεση με ότι συχνά υποστηρίζεται, κατευθύνεται προς τις Η.Π.Α., και όχι σε χώρες χαμηλού εργατικού κόστους. Ενδεικτικά έχει ήδη αναφερθεί ότι μόνον το 5% των άμεσων επενδύσεων της Ε.Ε. στο εξωτερικό κατευθύνεται στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

5. Όσον αφορά στην αύξηση των θέσεων εργασίας στο εσωτερικό της Ε.Ε., έχει υποστηριχθεί από μελέτες ότι η διεύρυνση δεν θα απέκλειε ένα τέτοιο αποτέλεσμα το μεγάλο εμπορικό πλεόνασμα (25 δις. Ευρώ όπως αναφέρθηκε) υπέρ της Ε.Ε. αποδεικνύει ότι η οικονομική ολοκλήρωση των χωρών της Κ.Α.Ε. – Ε.Ε. έχει ήδη οδηγήσει σε δημιουργία θέσεων εργασίας σε αυτήν την

τελευταία. Μακροπρόθεσμα και με την προϊούσα ανάπτυξη των αγορών των νέων κρατών – μελών, τα παλαιά μέλη θα επωφεληθούν ακόμα περισσότερο από τη διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς.

6. Σε ό,τι αφορά την προενταξιακή βοήθεια, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι αυτή πρέπει να εστιάζεται σε πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν συμβατότητα με το κεκτημένο και να αντιμετωπίζουν τις απαιτήσεις της Ενιαίας Αγοράς. Ταυτόχρονα, η ενισχυμένη οικονομική στήριξη και συνεργασία, με στόχο τη δημιουργία δομών, θα βελτιώσει τις επιδόσεις των δημοσίων διοικήσεων αυτών των χωρών και θα διευκολύνει την εφαρμογή και ενίσχυση του κοινοτικού κεκτημένου.

Ενδεικτικά αναφέρονται πεδία συνεργασίας σε θέματα δημόσιας διοίκησης, στους τομείς:

- Φορολογίας,
- Τελωνείων,
- Τυποποίησης,
- Πολιτική ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου των συγχωνεύσεων καθώς και των θεμάτων που σχετίζονται με τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων,
- Πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας,
- Ενίσχυση της νομοθεσίας,
- Προστασίας της ασφάλειας και υγιεινής της εργασίας.

Ειδικότερα:

7. Σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση αγαθών ουδεμία εξαίρεση ή προνομιακή μεταχείριση πρέπει να γίνει αποδεκτή, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε εύκολα να δημιουργήσει προηγούμενο.
8. Στο θέμα απελευθέρωσης κεφαλαίων απαιτείται περαιτέρω πρόοδος προς την κατεύθυνση της κατάργησης των περιορισμών στην ελευθερία διακίνησης κεφαλαίων, που ισχύουν ακόμα, έτσι ώστε η σχετική απαίτηση να έχει πλήρως ολοκληρωθεί με την ένταξή τους την 1^η Μαΐου του 1994.
9. Σε ό,τι αφορά την φορολόγηση τονίζεται και πάλι ότι η ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και υπηρεσιών είναι απαραίτητη για την εσωτερική αγορά, και κάτω από αυτή τη σκοπιά η χρήση του φόρου προστιθέμενης αξίας ω εμποδίου πρέπει να είναι η μικρότερη δυνατή. Για το λόγο αυτό, κάθε νέο κράτος μέλος πρέπει να αποδεχθεί πλήρως τις υπό αναθεώρηση οδηγίες, τις σχετιζόμενες με το Φ.Π.Α., πολλώ δε μάλλον, επειδή θα υπάρξει συνολικό όφελος δεδομένου ότι θα καταστήσει ευκολότερη τη συμμετοχή και την εκμετάλλευση των ωφελημάτων της Ενιαίας Αγοράς.
10. Σε ό,τι αφορά το εταιρικό δίκαιο, οι χώρες της Κ.Α.Ε. πρέπει να εφαρμόσουν πλήρως το υπάρχον σώμα της Κοινοτικής νομοθεσίας στους τομείς του εταιρικού δικαίου και των πληροφοριών οικονομικού περιεχομένου (Financial Information).
11. Στο θέμα της τελωνειακής Ένωσης είναι επιθυμητή η κατάργηση των Τελωνειακών Ελέγχων μεταξύ νέων και παλιών

κρατών - μελών. Τα ανωτέρω μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνον εφόσον τα νέα κράτη - μέλη της Κ.Α.Ε. εφαρμόσουν το κεκτημένο της Εσωτερικής αγοράς, ενταχθούν στην Κοινή Αγροτική Πολιτική και υιοθετήσουν και εφαρμόσουν ευρωπαϊκές τελωνειακές διαδικασίες στα εξωτερικά τους σύνορα με αποτέλεσμα ανάλογο αυτού που χαρακτηρίζει τα σημερινά κράτη - μέλη.

12. Τέλος, αναφορικά με τις εξωτερικές εμπορικές σχέσεις επισημαίνεται ότι οι χώρες της Κ.Α.Ε. είναι κατ' εξοχήν εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό από τρίτους, κυρίως λόγω της διαφορετικής δομής του παραγωγικού τους ιστού, με αποτέλεσμα να στοιχειοθετείται το ενδεχόμενο στήριξης από δικής τους πλευράς μιας προσέγγισης στις διαπραγματεύσεις επί θεμάτων διεθνούς εμπορίου. Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η ενσωμάτωση των χωρών αυτών δεν πρέπει να αφεθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση των αγορών στον τομέα των αγαθών, των υπηρεσιών και της πνευματικής ιδιοκτησίας. Είναι απαραίτητο, με βάση τα παραπάνω, τα νέα μέλη να εφαρμόσουν στο σύνολό του το Κοινοτικό κεκτημένο που διέπει τις διμερείς και διεθνείς συμφωνίες, έτσι ώστε η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά τις τρίτες χώρες να μην διαφοροποιηθεί λόγω της διεύρυνσης. Η εφαρμογή των ανωτέρω είναι ζωτικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα για τη λειτουργία της Εσωτερικής Αγοράς, έτσι ώστε να μην είναι αποδεκτές αποκλίσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Μπορεί, βέβαια, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας (68%) σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υπερβαίνει κατά πολύ το αντίστοιχο πολλών υποψηφίων χωρών, και η χώρα μας να θεωρείται «πλούσια» όταν τη συγκρίνουμε με τις περισσότερες υπό διεύρυνση χώρες, αυτές όμως δεν θα μένουν με «σταυρωμένα» χέρια, πολλώ δε μάλλον που η γεωγραφική τους συγγένεια με τη Γερμανία διευκολύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων, πραγματικών και αποδοτικών. Ο ανταγωνισμός στον οποίο πρέπει να ανταποκριθεί η χώρα μας δεν είναι μόνο προς τα εμπρός, δηλαδή να προσεγγίσει τις πιο ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά να ξεπεράσει και τον ανταγωνισμό που θα υποστεί από τα νέα κράτη μέλη, που θα φροντίσουν να διαμορφώσουν συνθήκες θελκτικές για την προσέλκυση επενδύσεων, να απορροφήσουν κοινοτικούς πόρους και να κερδίσουν μερίδια στη διευρυμένη αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Η διεύρυνση προσφέρει μία νέα δυναμική στην Ευρώπη και δεν θα ήταν σωστό να την αντιμετωπίσουμε λογιστικά και στενόχωρα. Η χώρα μας έχει πολλά να κερδίσει από την ενίσχυση των δεσμών της με τις υπό διεύρυνση χώρες, για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης», σημειώνει ο Τάσος Γιαννίτσης Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών, με την αρμοδιότητα Προετοιμασίας της Ελληνικής Προεδρίας (2003).

6.1.1. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

Μετά την υπογραφή της συμφωνίας διεύρυνσης, στην Κοπεγχάγη, ελληνικές εταιρείες που έχουν ήδη αναπτύξει δραστηριότητες στις νέες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησαν να καταστρώνουν σχέδια.

Η θεωρία λέει ότι οι προοπτικές που ανοίγονται για τις χώρες είναι εξαιρετικά θετικές. Οι «νέοι» της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι φτωχότεροι από τους «παλαιούς». Η σύγκλιση θα χρειαστεί χρόνο και –κυρίως- χρήμα για τη χρηματοδότηση των μεγάλων έργων και για την ενίσχυση του εισοδήματος.

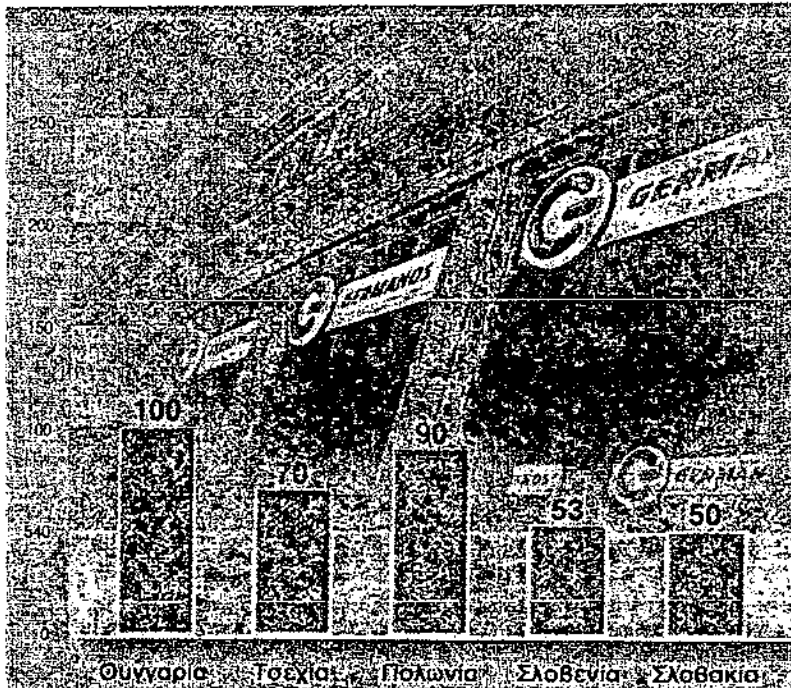
Μερίδιο από αυτά τα κεφάλαια μπορούν να διεκδικήσουν και ελληνικές επιχειρήσεις. Βέβαια, η πράξη διαφέρει από τη θεωρία. Την ίδια σκέψη με τους Έλληνες επιχειρηματίες κάνουν και τα μεγαθήρια της Ευρώπης, και ο ανταγωνισμός, όταν θα έρθει η ώρα να εκταμιευτούν τα πρώτα κοινοτικά κονδύλια, θα είναι σκληρός, και νικήτριες θα βγουν μόνο οι εταιρείες που θα έχουν εμφανή συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Ελληνικές επιχειρήσεις επεκτάθηκαν στις 10 καινούργιες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως την τελευταία 5ετία, επενδύοντας, σύμφωνα με εκτιμήσεις, περίπου 650 εκατομμύρια δολάρια (220 δισεκατομμύρια δραχμές).

Με εξαίρεση την Κύπρο, όμως, οι ελληνικές επενδύσεις κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ουγγαρία τα 100 εκατομμύρια δολάρια που έχουν επενδυθεί από

ελληνικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,5% των συνολικών ξένων επενδύσεων.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ (Επενδύσεις σε εκατ. δολάρια)

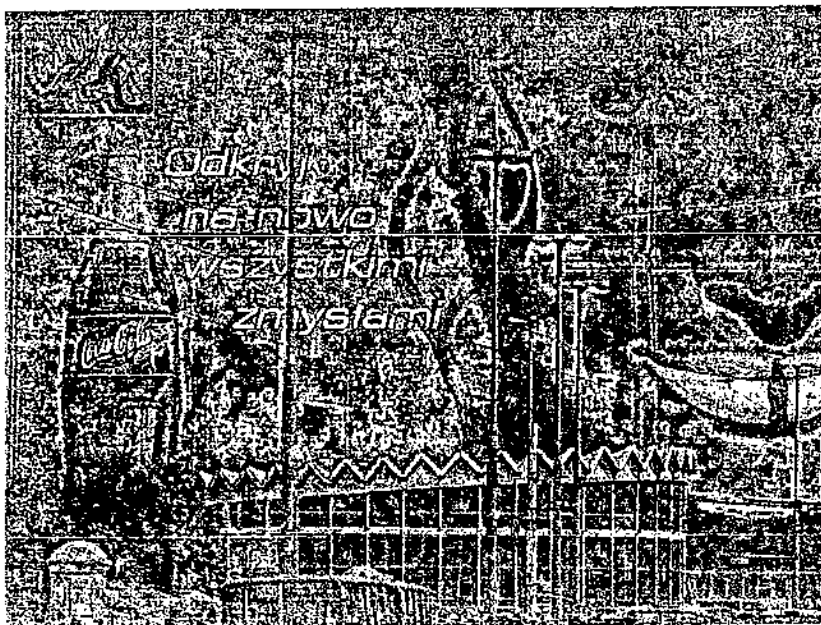
Ο Γερμανός διαθέτει αλυσίδα καταστημάτων στην Πολωνία.

Οι μεγαλύτεροι Έλληνες επενδυτές, στην Τσεχία, την Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών, οι οποίες διέθεσαν ένα σημαντικό τμήμα των κονδυλίων που εισέπραξαν από τις αυξήσεις κεφαλαίου για να ανοιχτούν σε νέες αγορές.

Από τις 10 χώρες της διεύρυνσης, ελληνικές εταιρείες έχουν παρουσία στις πέντε. Η επιχειρηματική δραστηριότητα στη Μάλτα,

στη Λετονία, στη Λιθουανία και στην Εσθονία είναι είτε μηδαμινή είτε ανύπαρκτη. Επίσης, στη Σλοβενία το «παρών» δίνει μόνο η Coca-Cola/3E.

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ**
(Επενδύσεις σε εκατ. δολάρια)

Η Coca Cola /3^E είναι παρούσα σε όλη την Ανατολική Ευρώπη.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ:

Ο μεγαλύτερος επενδυτής στην Ουγγαρία είναι η Coca-Cola/3E καθώς φέρεται να έχει επενδύσει περίπου 46 εκατομμύρια δολάρια. Το «παρών» έχουν δώσει πολλές ελληνικές εμπορικές εταιρείες. Ξεχωρίζει η Plias (μέσω της MAN Trading KFT), ο Φουρλής, ο Γερμανός, η Connection και ο Μαΐλλης.

ΕΞΑΓΟΡΕΣ

Σημαντικότερες επενδύσεις έχει κάνει η Χαρτοβιομηχανία Θράκης, η οποία έχει εξαγοράσει δύο εργοστάσια στην Ουγγαρία, ενώ επιχειρηματική δραστηριότητα έχουν τόσο η Αργυρομεταλλευμάτων και Βαρυτίνης όσο και η Alumil. Η ΔΕΛΤΑ-Singular έχει δύο θυγατρικές (CODA Software Ltd και Singular Hungary) ενώ η Intracom φέρεται να έχει επενδύσει περισσότερα από πέντε εκατομμύρια δολάρια στην εταιρεία FORNAX.

Συνολικά στην Ουγγαρία δραστηριοποιούνται περίπου 80 ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν επενδύσει γύρω στα 100 εκατομμύρια δολάρια.

ΤΣΕΧΙΑ:

Πολλές ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις έχουν ιδρύσει θυγατρικές στην Τσεχία για να «σπρώξουν» τα προϊόντα τους στην τοπική αγορά. Οι τσεχικές αρχές κατέγραψαν το 2001 εισαγωγές προϊόντων αξίας περίπου 34 εκατομμυρίων δολαρίων από την Ελλάδα.

Οι συνολικές ελληνικές επενδύσεις δεν υπερβαίνουν τα 70 εκατομμύρια δολάρια. Και πάλι ξεχωρίζει η Coca-Cola/3E με επενδύσεις άνω των 48 εκατομμυρίων δολαρίων.

Η «Καρδασιλάρης» έχει εξαγοράσει το 51% της Star Foods για να διανέμει τα προϊόντα της. Η εταιρεία συμμετοχών Notos Com έχει ιδρύσει στην Τσεχία την Sportsman. Ομώνυμες θυγατρικές έχουν φτιάξει η Folli-Follie, ο Μαΐλλης και η Singular.

Ο Κωτσόβολος δραστηριοποιείται μέσω της Europe Tecnic SRO και ο Φουρλής μέσω της Genco Czech. Παρουσία στην Τσεχία έχει τόσο το Ιατρικό Κέντρο Αθηνών όσο και ο Μουζάκης.

ΠΟΛΩΝΙΑ:

Έχουν «παραταχθεί» τουλάχιστον 14 εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών επιχειρήσεις, επενδύοντας συνολικά πάνω από 89 εκατομμύρια δολάρια.

Εκτός της Coca-Cola/3E που δίνει το «παρών» σε όλες τις αγορές της ευρύτερης περιοχής (σ.σ.: δεν είναι τυχαίο ότι είναι ο μεγαλύτερος εμφιαλωτής της Coca-Cola στην Ευρώπη), σημαντικές επενδύσεις έχουν κάνει ο Μαϊλλης (Marflex), ο Σαράντης (έχει εξαγοράσει πλειοψηφικό ποσοστό στην Pack Plast International), η Chipita International (έχει ιδρύσει την Chipita Poland) και ο Γερμανός (με την εξαγορά της αλυσίδας EKO Contel).

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Παρουσία στην Πολωνία έχουν ο Καρδασιλάρης, η Δέλτα-Singular, τα Πλαστικά Κρήτης, τα Folli-Follie, η Notos Com, η Alumil (Sportsman Polska), η Albio Συμμετοχών (Βιοκαρπέντ Πολωνίας), η Frigoglass και η SATO (Bo Concept Πολωνίας).

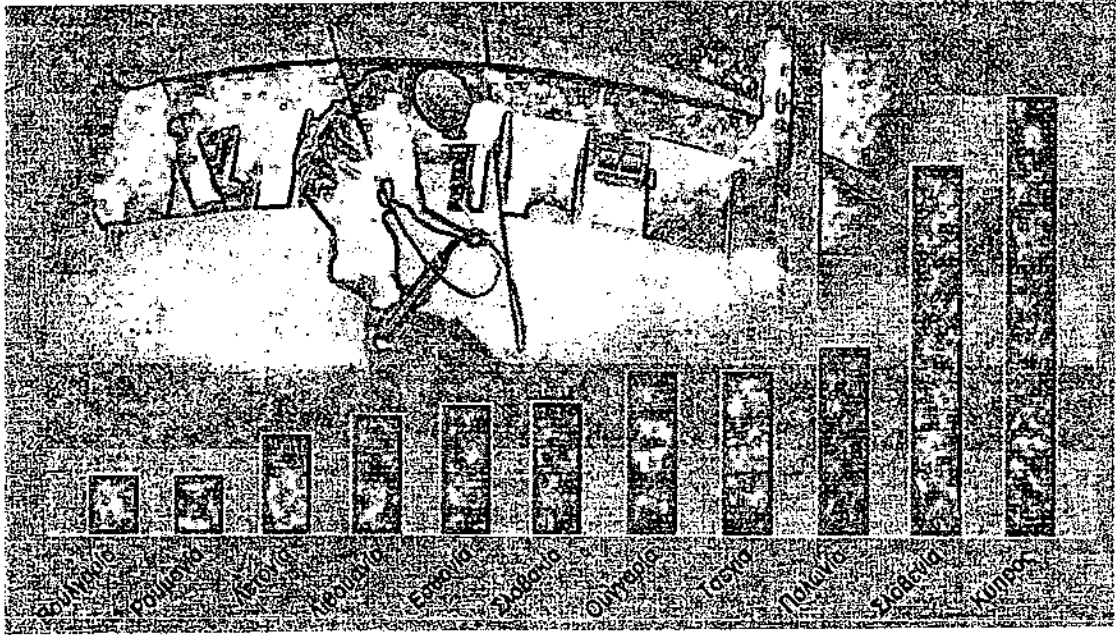
ΣΛΟΒΑΚΙΑ:

Coca-Cola και Chipita εκπροσωπούν τον κλάδο τροφίμων και ποτών, ενώ η Folli-Follie και η Notos Com τον κλάδο του εμπορίου. Μία από τις σημαντικότερες επενδύσεις στη Σλοβακία είναι αυτή της καπνοβιομηχανίας Μιχαηλίδης, η οποία το 1997 εξαγόρασε τη σλοβακική Slovak International Tobacco. Η ετήσια παραγωγή καπνού υπερβαίνει πλέον τους 2.500 τόνους ετησίως, ενώ οι μεγαλύτερες ποσότητες εξάγονται στις γύρω χώρες.

ΩΡΟΜΙΣΘΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΡΓΑΤΗ

Σε Ευρώ το 2000

Πηγή: Eurostat

Είναι γεγονός ότι σ' αυτή τη «διεύρυνση» το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης πέφτει χαμηλότερα από όσο στις προηγούμενες. Το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και αναλογικά το ύψος της παραγωγής (κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.) στη Λετονία και τη Λιθουανία είναι κατώτερα κι από της Τουρκίας.

Έτσι, κατά την γαλλική τράπεζα CREDIT LYONNAIS το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των πολιτών των δέκα νέων κρατών-μελών ανέρχεται στο 46% εκείνου των κατοίκων των «15», αν και με διάφορους τρόπους υπολογισμού, με έναν από τους οποίους εμφανίζεται μόλις 35%, προκύπτουν διαφορετικοί βαθμοί υστέρησης.

Όμως, «στην Ανατολική Ευρώπη υπάρχει ένα πολύ ισχυρό δυναμικό», τονίζει ο ειδικός στις οικονομίες που βρίσκονται σε

μεταβατικό στάδιο καθηγητής Gerard Duchene, συνεργάτης του γαλλικού «Εθνικού Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών» (CNRS). Ο διαπρεπής Γάλλος Οικονομολόγος πιστεύει ότι η σύγκλιση των επιπέδων ανάπτυξης των «10» και των «15» θα συντελεσθεί σε είκοσι με τριάντα χρόνια. Όμως ήδη πολλές από αυτές «τρέχουν» με ρυθμούς ανάπτυξης 5%-6%, πολύ γοργότερους από των «παλαιών». Τα άλλοτε μέλη της COMECON, της λεγόμενης «Κοινής Αγοράς» της Σοβιετικής Ένωσης και των «δορυφόρων» της, από την προπολεμική εποχή ακόμη διέθεταν ανεπτυγμένη βαριά βιομηχανία. Η Ουγγαρία, πριν ακόμη πέσουν τα «τείχη», είχε γνωρίσει και την ιδιότυπη εκείνη ευδαιμονία του «σοσιαλισμού του γκούλας». Οι λαοί της Ανατολικής Ευρώπης πέρασαν εντούτοις και τη σκληρή δοκιμασία της μετάβαση στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς.

Μαγνήτης ξένων επενδύσεων η περιοχή τους, μετατρέπεται σιγά σιγά σε ορμητήριο των αυριανών «ευρωτίγρεων», που κατά το πρόσφατο πρότυπο της Ιρλανδίας, τα ανταγωνιστικά προϊόντα τους θα κατακτήσουν την δυτικοευρωπαϊκή αγορά. Το συγκριτικό πλεονέκτημα του χαμηλού εργατικού κόστους συντρέπει με την υψηλού βαθμού ειδικευμένη εργασία.

— Αυτή τη στιγμή, στην Ουγγαρία π.χ. είναι εγκατεστημένα περίπου 50 πολυεθνικά μεγαθήρια. Εργοστάσια της Volkswagen, που έχει καταβροχθίσει τη Skoda, όπως και την ισπανική Seat, λειτουργούν σε Τσεχία, Ουγγαρία και Πολωνία. Audi κατασκευάζονται στην Ουγγαρία, τη χώρα όπου το 60% των εξαγωγών της πραγματοποιείται από ξένες εταιρείες. Η Peugeot – Citroen σχεδιάζει μονάδα παραγωγής 300.000 αυτοκινήτων ετησίως κάπου στην καρδιά της Ανατολικής Ευρώπης. Λίαν προσεχώς Seat Ibiza θα κατασκευάζονται και στην Μπρατισλάβα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «**Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης**», από την ομιλία του Καθηγητή Νικολάου Αναστασιάδη, Κέντρο Ενημέρωσης και Προώθησης Κοινοτικών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.
- «**The Development of the Balkan Region**», G. Petrakos and S. Totev (eds), Aldershot: Ashgate 2000.
- World Bank, **The Road to Stability and Prosperity in South Eastern Europe: A Regional Strategy Paper**, Washington, D.C., 2000.
- Internet: <http://www.in.gr>.
- Εφημερίδα «**ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**», 22 Δεκεμβρίου 2002.

***

